

Soile Hovila

Ornamon jäsenistö vuosina 1911-2004

Tilastoja digitalisoidusta jäsentiedosta

Teollisuustaitteen Liitto ORNAMO ry

18.2.2007

Sisältö

I	Johdanto	1
II	Kaunokirjoituksesta digitalisointiin	2
1	Jäsentiedon ei-sähköiset tallennustavat	2
2	Sähköisen jäsentietokannan kehitys	2
3	Sähköisen jäsentietokannan ominaisuudet	3
4	Tallennettu tietoaineisto	4
5	Tallennetun tietoaineiston rajoitteet	4
III	Jäsentiedon tutkimus	10
1	Tarkasteltavat asiakokonaisuudet ja ajankohdat	10
2	Tutkimusmetodi ja tulosten esittäminen	11
IV	Ornamentin järjestöhistoriaa	12
1	Ornamentin ry:n perustaminen	12
2	Keskusliitto Ornamentin syntyvaiheet	12
3	Jäsenjärjestöjen syntyvaiheet	14
3.1	Sisustusarkkitehdit SIO ry 1949-2004	14
3.2	Tekstiilitaiteilijat TEXO ry 1956-2004	15
3.3	Muotitaiteilijat MTO ry 1965-2004	15
3.4	Taideteollisuusryhmä TKO ry 1966-1983	15
3.5	Intressiryhmien toiminnan kautta erkautuminen	16
3.6	Teolliset muotoilijat TKO ry 1983-2004	17
3.7	Taidekäsityöläiset TAIKO ry 1983-2004	17

V	Jäsenyyttä koskevat säännöt	19
1	ORNAMO ry	19
2	SIO ry	21
3	TEXO ry	22
4	MTO ry	22
5	TKO ry	23
6	TAIKO ry	23
VI	Ornamon jäsenistön määrä	25
1	Ornamon ja jäsenjärjestöjen jäsenmäärät	25
2	Vuosittain liittyneiden ja eronneiden jäsenten määrä	33
3	Toissijaiset, opiskelija- ja kokelasjäsenet	33
4	Ainai- eli vapaajäsenet	33
5	Jäsenlajien suhteelliset määrät	36
VII	Jäsenistön ominaisuudet	39
1	Naisten ja miesten osuudet	39
2	Jäsenistön ikä	41
2.1	Ikäjakauma	41
2.2	Keski-ikä	42
2.3	Liittymisikä ja valmistumisen suhde liittymiseen	46
3	Koulutus	49
3.1	Taideteollinen korkeakoulu	49
3.2	Ammattikorkeakoulut	50
3.3	Muu koulutus	50
3.4	Ulkomailla opiskelleet	53
4	Asuinpaikka lääneittäin ja suurimpien kaupunkien alueilla	55
5	Ammattinimikkeet ja materiaalit jäsenistön kuvaajana	58
5.1	ORNAMO ry	59
5.2	SIO ry	64
5.3	TEXO ry	64
5.4	MTO ry	64
5.5	TKO ry	65
5.6	TAIKO ry	65
6	Toimintatapa	66
7	Tiedonkulun välineet - sähköpostin ja kotisivujen yleisyys	71

VIII Kokonaisuuden tarkastelu	73
IX Liitteet	77
Lähdeluettelo	77
Kuvat	82
Taulukot	85

Luku I

Johdanto

Tämä tutkielma raportoi ORNAMO ry:n jäsenistön henkilökortiston digitalisoimisen vaiheet ja sisältää yhdistyksen jäsenistöä koskevan historiallisen ja tilastollisen perustutkimuksen.

Teollisuustaiteen Liitto Ornamo ry on n. 1600 taideteollisen alan ammattilaisen yhdistys, joka muodostuu viidestä jäsenjärjestöstä. Ornamo perustettiin vuonna 1911, jolloin jäseniä oli 40 henkilöä. Ornamo juhlii 100-vuotista toimintaansa vuonna 2011. Tämä tutkielma tarjoaa jäsenistöä koskevaa perustietoa yhdistyksen historiankirjoituksen pohjaksi ja juhluvuoden julkaisuihin.

Tutkielma pohjautuu sähköiseen muotoon tallennettuun jäsentietokantaan. Siitä koottua tutkimustietoa voidaan hyödyntää myös jäsenjärjestöjen, erilaisten ammattiryhmien ja yksittäisten muotoilijoiden historiankirjoituksessa. Jäsenistön määrän kehittymistä sekä erilaisten ikä- ja intressiryhmien osuuksia koskeva tieto auttaa järjestön toiminnan suuntaamisessa parhaiten jäsenistöä palvelevaksi. Digitalisoitu jäsentietokanta palvelee Ornamon lisäksi muutakin muotoilun kenttää. Tutkimustietoa voidaan hyödyntää esim. muotoiluohjelmien (kuten Muoto 2010) ja koulutuksen rakenteiden kehittämisessä.

Ornamo ry:n jäsenrekisteri palvelee ainutlaatuisen laajana suomalaisten muotoilijoiden tietopankkina, josta löytyy esim. henkilötietoa, jota muut tahot eivät ole näin kattavasti tallentaneet. Tämän projektin seurauksena paperisessa kortistossa ja arkistoaineistossa sijainnut

jäsentieto digitalisoitiin, mikä mahdollistaa tietojen säilymisen ja helpon käytettävyyden. Tallentamisen myötä yhdistyksen historiankirjoituksen pohjaksi saatavan aineiston lisäksi myös nykyisten jäsenien (v. 2004) sähköinen jäsenrekisteri tarkentui merkittävästi. Jäsenkortiston siirtäminen sähköiseen muotoon toteuttaa osaltaan Opetusministeriön vuodelle 2010 visioimaa tavoitetta museoiden, kirjastojen ja arkistojen kulttuuriperinnön digitoinnista.

Jäsentiedosta tehty tutkimus tarjoaa kokonaiskuvan Ornamon jäsenistöstä nykyhetkessä ja historiallisesti. Suomalaisten muotoilijoiden toimenkuva on muuttunut merkittävästi 90 vuoden aikana. Tutkimus tarjoaa tietoa taiteilijoiden, yrittäjien ja työsuhteessa olevien osuuksissa tapahtuneista muutoksista ja siitä saadaan tietoa erilaista palvelua tarvitsevan jäsenistön määrästä, kuten eri ikäryhmistä ja erilaisista ammatillisista toimintatavoista.

Työn on mahdollistanut *Suomen Kulttuurirahaston Unto O. Korhosen rahastosta* myönnetty apuraha.

Luku II

Kaunokirjoituksesta digitalisointiin

1 Jäsentiedon ei-sähköiset tallennustavat

Yhdistyslaki velvoittaa ylläpitämään yhdistyksen jäsenistöä koskevaa tietoa. Ornamon jäsentietoa on säilynyt ensimmäisiltä vuosilta käsinkirjoitettuina listoina, joihin on merkitty henkilön nimen lisäksi osoite ja toisinaan myös ammattinimike tai titteli (esim. rouva). Listoja ei ole säilynyt kaikilta toiminnan alkuvuosilta. Ensimmäisten vuosien jälkeen siirryttiin kaunokirjoituksesta konekirjoitettuihin listoihin. Luetteloja on myös toimitettu ladottaviksi ja julkaistu Ornamon vuosikirjoissa ja erillisinä vihkosina.

Jäsenistön kasvaessa jäsentietoa alettiin koota aakkosellisiin vihkoihin (esim. kirjanen vuosilta 1948-60) ja kortistoihin. Ensimmäinen kortisto on tehty A5-kokoisista, konekirjoitetuista pahveista, joita on selattu niitä varten tehdyssä laatikossa. 1960-luvulla koottiin muovitaskuihin kahtia taitettu A4-tietokaavake, jonka jäsen oli itse täyttänyt. Kaavakeita on säilytetty useita samalta jäseneltä. Muovitaskuihin on kerätty myös jäsenten ansioluetteloita, joita on kirjoitettu merkittävilta muotoilijoilta myös Ornamon toimiston puolesta.

Jäsenistöä on jaoteltu aakkosittain, järjestöittäin ja ammattinimikkeittäin (esim. vv. 1936-37 tekstiilitaiteilijat). Kunniajäsenet ja kannattavat jäsenet on merkitty erillisinä listoina.

2 Sähköisen jäsentietokannan kehitys

Ornamossa siirryttiin vuoden 1982 alussa MS-DOS-tietokoneella hoidettavaan jäsenrekisteriin, josta käytettiin nimeä *Postipankki*. Jäsenistölle lähetetyllä kyselyllä pyydettiin joulukuussa 1981 seuraavat tiedot: nimi, yhteystiedot, henkilötunnus, järjestö, jossa on ensisijainen (ja toissijainen) jäsen, liittymisaika, valmistumisvuosi ja koulutus. Lisäksi pyydettiin rastittamaan toimiala. Vaihtoehtoina olivat vapaan vastauksen lisäksi sisustusarkkitehti, teollinen muotoilija, keraamikko, tekstiilisuunnittelija ja vaatesuunnittelija.¹

Vuonna 1991-92 jäsenrekisteri siirrettiin manuaalisesti *FileMaker*-ohjelmalla toteutettuun jäsenrekisteriin. Uuden jäsenrekisterin pohjan tekemisestä vastasi sisustusarkkitehti, muotoilija *Yrjö Turkka*. Hän kuvasi uudella välineellä saavutettuja parannuksia seuraavasti: ”Saatiin toimintaan nykyaikainen, helppokäyttöinen tietokantaohjelma, joka kattoi kaikki ornamolaiset muotoilijat. Eikä rekisterin käyttämiseksi tarvittu enää tukihenkilöä. Rekisteriin oli mahdollista kirjata myös tietoja taiteilijoiden/muotoilijoiden teoksista, kokemuksesta jne. Rekisteristä oli helppo seurata mm. jäsenmaksutilannetta. Yhdellä haulilla sai esiin maksamattomat.”²

Rekisteriin tallennettiin vuosien kuluessa moninaisia jäsentietoja vastaamaan kyselyjen tarpeita. Rekisterin erilaisten kenttien lukumäärä

kasvoi, kun kukin jäsenjärjestön erilaisiin tietotarpeisiin pyrittiin reagoimaan. Tietoaines kasvoi vähitellen hankalasti hallittavaksi, koska rekisteriä täytti useita henkilöitä eikä vapaalle täytölle ollut asetettu rajoja.

Tässä projektissa tallennettavaa tietoa varten tarvittiin tietokanta, joka vastaisi tilastollisen tutkimuksen tarpeisiin, mutta joka myös mahdollistaisi Ornamon toimistolle (ja sen kautta tutkijoille) tietojen haut sekä jäsenhistoriatiedon kertymisen jatkossa. Vaihtoehtoina harkittiin täysin uuden tietokannan ohjelmointia, Ornamon toimistolla käytössä olevan jäsenrekisterin laajentamista ja kehitteillä olleen internetin kautta toimivan muotoilijatietokannan hyödyntämistä.

Ornamon toimiston käytössä olevan jäsenrekisterin tietojen pohjalta julkaistiin vuoden 2003 lopussa internetissä selailtava muotoilijatietokanta *Ornamo Open*. Siinä jäsenet voivat esitellä osaamistaan portfolion kautta. Mahdollisuutta liittää historiallinen jäsentieto osaksi Ornamo Openia pohdittiin tietokannan visuaalisen suunnittelijan *Ilona Törmikosken* johdolla (sähköpostitse helmikuussa 2004). Tällöin todettiin että teknisesti tietoaiteiston siirto omaksi historiatietokannaksi olisi mahdollista, mutta taloudellisesta näkökulmasta katsottuna jäsentiedon digitalisointi kannattaisi toteuttaa olemassa olevaan jäsenrekisteriin, ja vasta myöhemmin harkita siirtoa internetiin.

Jäsentiedon tallentaminen aloitettiin kesällä 2004 FileMaker-ohjelmaan tehtyyn jäsenrekisteriin, johon tehtiin joitakin tutkimuksen vaatimia lisäyksiä esim. jäsenyysaikojen merkitsemistä ja erilaisia koulutuksien lajittelua varten. Noin 1000 jäsenkortin verran edennyt digitalisointi keskeytyi, kun Ornamossa päätettiin uuden toimistoa palvelevan jäsenrekisteripohjan tekemisestä. Historiallinen jäsentieto haluttiin osaksi uutta jäsenrekisteriä. Uusi rakenne mahdollisti sen, että eronneiden ja edesmenneiden jäsenien tietojen ei tarvitsisi sijaita omana kokonaisuutenaan, vaan ne voivat muodostaa yhdessä nykyisen jäsenistön tietojen kanssa yhden jäsentietokannan.

Uusi pohja tilattiin *Matti Knaapilta*. FileMakeriä oli täytetty 15 vuotta suhteellisen vapaasti kirjoittaen ja uusia kenttiä luoden. Täyttöön ei ole ollut olemassa ohjeistusta. Monet kentät sisälsivät tietoa, joka olisi kuulunut useampaan erilliseen kenttään. Tieto oli erittäin

”korruptoitunutta”. Jäsenrekisteristä haluttiin uudelle työntekijällekin ymmärrettävä ja itsestään selvä työväline.

Ornamon jäsenrekisterin tietojen siirto FileMakeristä Matti Knaapin toteuttamaan *ListMakeriin* aloitettiin Matti Knaapin toimesta Soile Hovilan avustuksella 15.9.2004. Siirtoa kesti 14.12. asti. FileMakeristä puuttui Id-tunnistenumerointi, joka piti luoda suku- ja etunimien avulla. Tietoja ei voi siirtää ilman varmaa tunnistetta. Siirrettäviä rekisterejä oli kaksi: toimiston ja jäsenhistorian tallennustyön käytössä olleet. Tämä hidasti Id-numeroiden luontia. Numeroinnissa automaattisesti syntyneitä virheitä jouduttiin etsimään ja korjaamaan käsityönä. Siirrettäviä kenttiä oli n. 200 kpl. Tiedot voitiin viedä vain kenttä kentältä, koska siirrossa on määriteltävä, minkä nimiseen kenttään tiedot tulevat.

Jäsenrekisteriin tarvittavia ominaisuuksia pohdittiin Ornamon toimistokokouksissa Matti Knaapin ohjauksessa. Jäsenrekisteriin kehitettiin myös oma näkymänsä jäsenhistoriatiedon tallennusta varten, jotta tiedon syöttäminen olisi vaivatonta. Tallennustyö päästiin aloittamaan toukokuussa 2005. Tietokanta täytyi jälleen erottaa toimistolla käytettävään ja tallentajan kotonaan käyttämään kappaleeseen. Jäsentiedon digitalisoiminen jatkui heinäkuuhun 2006 asti. Rekisterien yhdistämisestä on alustavasti keskusteltu Matti Knaapin kanssa.

3 Sähköisen jäsentietokannan ominaisuudet

Ornamon jäsenrekisteriin on tallennettu pääasiassa yhdistyksen jäsenten tiedot, mutta rekisteri sisältää myös järjestölle tärkeiden henkilöiden, vip-henkilöiden ja median edustajien yhteystietoja. Toimialaa koskevalla rastituksella on kerrottu henkilön merkitys Ornamolle. Tiedot on jaettu neljäksi kokonaisuudeksi: 1. yhteystiedot, 2. nykyisten jäsenien ja toimivien ryhmien tiedot, 3. entisten jäsenien ja aiemmin tarvittujen ryhmittelyjen osio sekä 4. curriculum vitae.

Yhteystiedoissa on eroteltu omiksi kentikseen kodin, työpaikan ja oman yrityksen/työtilan yhteystiedot. Tämä erottelu mahdollistaa ammatissa toimintatavan tutkimisen. Yhteystiedoissa on kerrottu nykyi-

siltä jäseniltä myös sähköpostin ja kotisivujen osoitteet.

Henkilön nimestä on tallennettu etunimi ja sukunimi. Cv-tiedoissa on myös käytetty kenttää *Aiemmat nimet* vaihtuneiden sukunimien tallentamista varten. Syntymäaika on tallennettu henkilötunnuksen alkuosan muodossa 1900-luvulla syntyneiltä ja päivämäärän muodossa 1800-luvulla syntyneiltä. Kuolinaika on tallennettu päivämäärän tai päivämäärän puuttuessa vuosiluvun muodossa. Sukupuoli on arvioitu etunimestä.

Jäsenyyttä koskevat tiedot on tallennettu eri kokonaisuuksiksi nykyisiltä (vuonna 2004 jäsenenä olleilta) ja entisiltä jäseniltä. Jäsenyydestä on kerrottu jäsenjärjestö ja jäsenlaji sekä päivämäärän muodossa liittymis- ja eroamis aika. Tarkan päivämäärän puuttuessa on käytetty merkintää 1.1., koska kenttä vaatii päivämäärämuodon.

Cv-osioon on tallennettu jäsenen henkilötunnuksen alkuosan lisäksi ammattinimike (-nimikkeet) ja tietoja työkokemuksesta. Koulutus on kerrottu kentissä tutkinto ja koulutustapa. Tutkinto-kentän oppilaitoksen ja koulutusohjelman/osaston nimien kirjoitusasu vaihtelee niin suuresti, että tilastollista tutkimusta varten on ollut tarpeen kertoa koulutus rajatulla sanavarastolla (esim. Taideteollinen, Lahden Muotoiluinstituutti, ulkomailla). Cv-osio sisältää tietoja yhteis- ja yksityisnäyttelyistä, Ornamon ja muiden alan toimijoiden myöntämistä apurahoista, palkinnoista ja nimityksistä sekä osallistumisesta Ornamon ja muiden alan yhdistysten toimintaan (luottamustoimet). Lisäksi on kerrottu, onko arkistoaineistossa henkilöstä ansioluettelo.

4 Tallennettu tietoaineisto

Ornamon jäsentiedon digitalisointiprojektin lähtökohtana oli FileMaker-ohjelmaan toteutettu rekisteri, joka toukokuussa 2004 sisälsi tietoa 1604 jäsenestä. Lisäksi tietokannassa oli vain 14 henkilöä, jotka olivat entisiä jäseniä (lähivuosina eronneita, erotettuja tai kuolleita). Tallennustyön tuloksena Ornamon jäsenrekisteri sisältää 2838 henkilöä, jotka ovat olleet tai ovat vuonna 2004 jäseniä. Tietomäärä kasvoi 1234 jäsenellä eli 77 prosentilla.

Digitalisoidun tietoaineiston perustan muodostavat pahvinen

jäsenkortisto, joka sisältää noin 1600 jäsentietokorttia ja useita satoja (pahvilaatikollinen) henkilötietokaavakkeita. Näihin kortteihin on merkittynä jäsenen nimi, syntymävuosi, kotipaikka, koulutus, liittymis- / eroamisvuosi, jäsenjärjestö sekä merkittävimpiä palkintoja ja näyttelyitä. Kortteja on täytetty 1960-70-luvuilla. Lisäksi on tallennettu tietoja jäseneksi päässeiden hakukaavakkeilta, joita on koottu arkistomapiksi esim. taikolaisten osalta vuosilta 1983-1995.

Merkittävän tallennetun tietoaineksen muodostavat myös Ornamon jäsenluettelot perustamisvuodesta 1911 lähtien. Monista jäsenluetteloista on saatu tietoa jäsenten nimen ja jäsenlajin lisäksi myös syntymä-, liittymis- ja valmistumisvuodesta sekä ammattinimikkeestä ja toimintatavasta. Jäsenluetteloita on tallennettu järjestelmällisesti vuosilta 1911-12, 1912-13, 1928 ja 1936-37. Lisäksi jäsentietojen etsinnässä on hyödynnetty runsaasti vuosien 1948-60 jäsenvihkoa sekä jäsenluetteloja vuosilta 1950, 1955 ja 1958.

Kortiston tallentamisen jälkeen vielä puuttuvien liittymis- ja eroamisvuosien selvittämiseksi on käyty lävitse Ornamon jäsenjärjestöjen hallitusten ja yleiskokousten pöytäkirjoja erityisesti 1960- ja 70-luvuilta ja taikolaisten osalta 1990-luvun alkupuolelle asti.

Vuosittainen jäsenmäärä on selvitetty jäsenjärjestöjen ja Ornamon toimintakertomuksista, joista on pyritty tallentamaan ko. tieto koko toiminta-ajalta. Ajanjaksolta 1935-1967 jäsenmääriä on koottu vain muutamalta vuodelta. Samalla on koottu liittyneiden ja eronneiden/kuolleiden jäsenien sekä eri jäsenlajeja olevien määriä.

Puuttuvia jäsentietoja kuten jäsenen syntymä- ja kuolinaikaa ja toiminta-alaa on etsitty nimihaualla myös internetistä, esim. Suomen Taiteilijaseuran ylläpitämästä taiteilijatietokannasta.

5 Tallennetun tietoaineiston rajoitteet

Jäsentietoa ei ole onnistuttu säilyttämään 100 %:n kattavana. Tietoa on kadonnut erityisesti lyhyiden tai pirstaleisten jäsenyysaikojen takia. Tallentamistavat eivät ole olleet säännönmukaisia jäsenen erotessa tai kuollessa. Ennen tallentamistyön aloittamista esimerkiksi nuorimman jäsenjärjestön Taidekasityöläiset TAIKO ry:n jäsenistön osalta noin 30

%:lta puuttui liittymisvuosi ja valmistumisvuosi sekä joka viidenneltä jäseneltä oli merkittävää koulutuspaikka.

Historiallisessa jäsentiedossa ei ole voitu määrittellä, mitä ajanjaksoa tallennettu yhteystieto koskee. Yhteystiedoista on tallennettu ainoastaan postinumero ja postitoimipaikka, ei katuosoitetta. Tietokanta ei myöskään sisällä tietoa henkilöiden syntymäpaikasta.

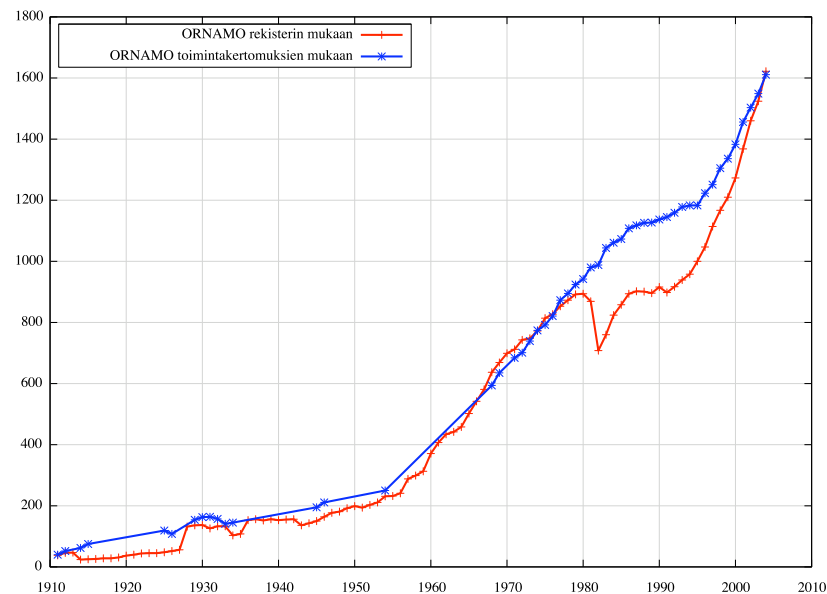
Tallennettua tietomäärää on rajoitettu luottamustoimien, näyttelyiden, palkintojen ja apurahojen osalta. Jäsenrekisteri ei ole kattava myöskään Ornamossa hallituksen, edustajiston tai työryhmien jäsenenä toimimisen suhteen. Lisäksi arkistolähteistä ei ole etsitty tallennettavaksi kunniajäsenien nimittämisiä. Em. asiat eivät ole tämän tilastollisen tutkimuksen kohteena.

Tietoaineisto on puutteellinen tietyiltä ajanjaksoilta. Kuvassa II.1. on verrattu jäsenrekisteriin tallennettua Ornamon jäsenmäärää toimintakertomuksissa ilmoitettuihin jäsenmääriin. Kuvat II.2.-II.6. kuvaavat vastaavaa vertailua kunkin jäsenjärjestön kohdalta.

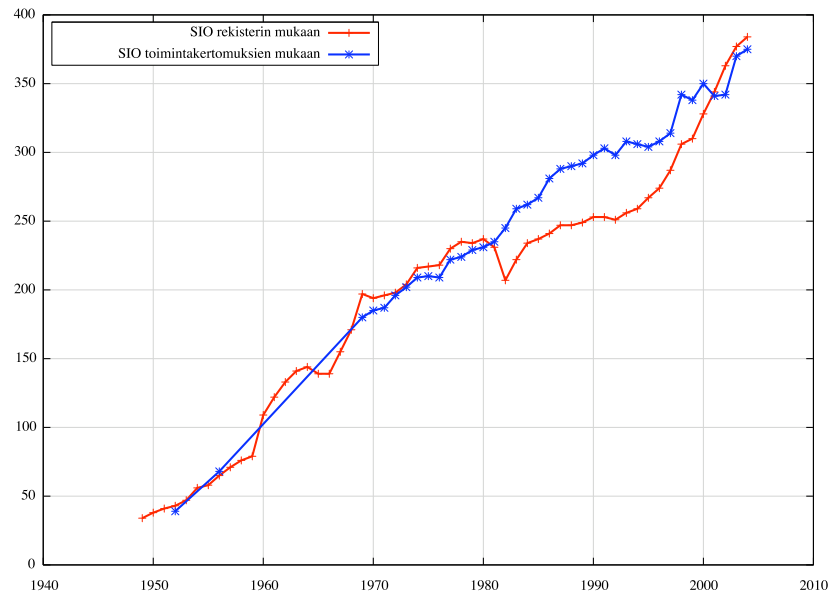
Kuvan II.1. mukaan tallennettu Ornamon jäsenmäärä vastaa toimintakertomuksissa mainittuja lukuja perustamisen alkuvuosina, mutta vuodesta 1914 vuoteen 1927, jolta ajalta jäsenluetteloita ei ole tallennettu, määrä putoaa selvästi. Rekisterin ja toimintakertomusten ilmoittama määrä vastaa jälleen toisiaan 1930- ja 1950-lukujen puolivälissä. Digitalisoitu jäsenyysinfo vastaa todellisuutta hyvin myös 1960-80-luvuilla, mikä voidaan todeta erityisesti SION, TEXOn ja MTON jäsenmäärää kuvaavista kaavioista. Ornamon ja sen neljän jäsenjärjestön jäsenyystiedon tallennuksessa on kuitenkin merkittävä pudotus vuodesta 1982 alkaen. Määrät alkavat vastata toisiaan vasta 2000-luvun lähestyessä.

Ajanjaksoa 1982-2000 koskeva aukko tallennustyössä selittyy tärkeimmän digitalisoinnin kohteen eli paperisten jäsentietokorttien ajanjakson päättymisellä vuoteen 1981. Oletettavasti jäsenyys jatkui monen kohdalla vielä eteenpäin, mutta koska eroamisvuotta ei ole ollut tiedossa, tallennukseen on täytynyt jättää jäsenyyden päättymisvuodeksi 1981.

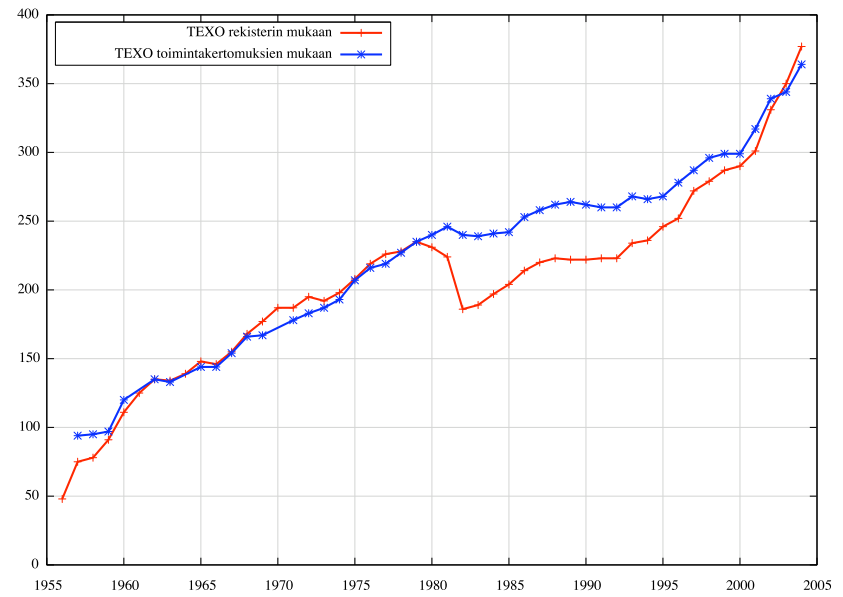
TKOn kohdalla (kuva II.5.) jäsenmäärä putoaa alaspäin myös toimintakertomuksien mukaan laskettuna. Tämä vuoden 1982 jälkeen alkanut pudotus selittyy TAIKOn perustamisella kyseisenä vuonna.

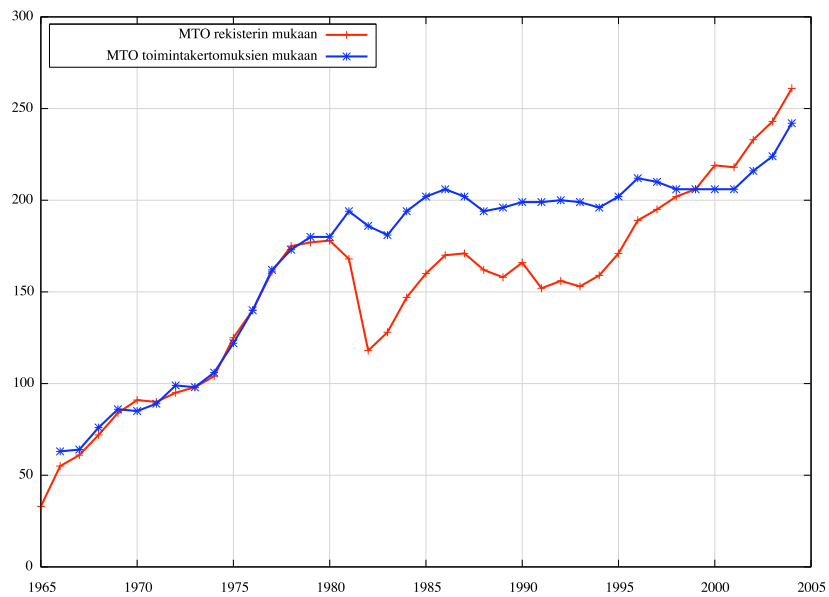
Kuva II.1: Ornamon jäsenmäärä 1911-2004

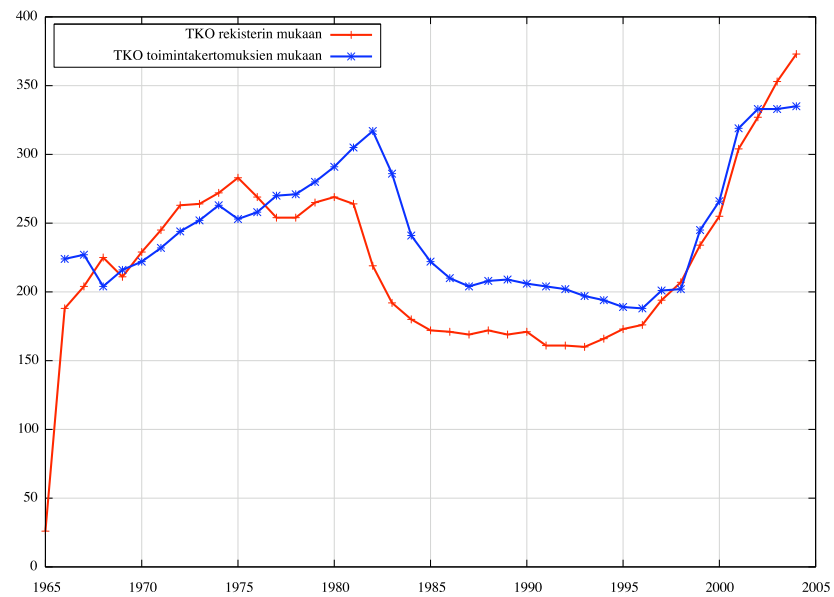
Kuva II.2: SION jäsenmäärä 1949-2004

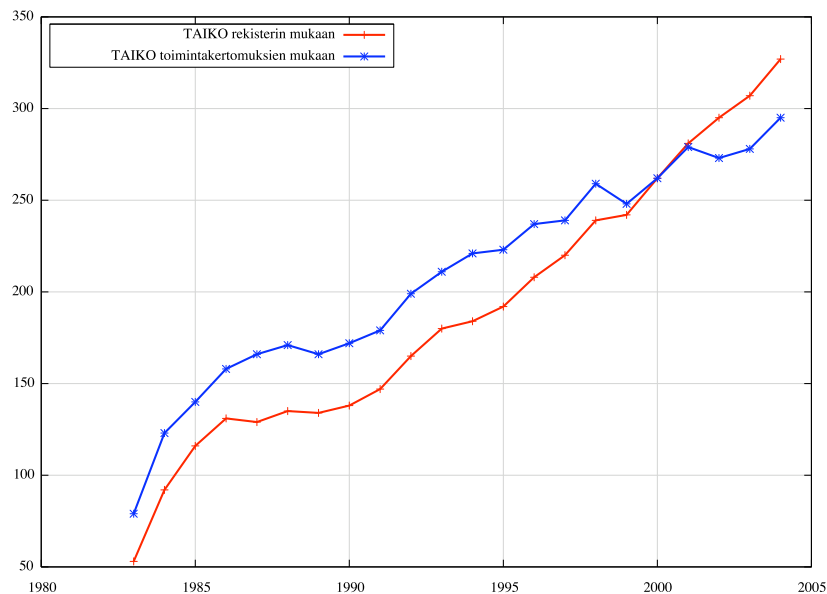
Kuva II.3: TEXOn jäsenmäärä 1956-2004

Kuva II.4: MTO:n jäsenmäärä 1965-2004

Kuva II.5: TKO:n jäsenmäärä 1966-2004

Kuva II.6: TAIKOn jäsenmäärä 1983-2004

Kuvista II.1-6. huomioitavaa on myös se, että rekisteriin näyttäisi tallentuneen enemmän henkilöitä kuin toimintakertomusten mukaan on jäseninä ollut. Näin on erityisesti 2000-luvulla MTON, TKOn ja TAIKOn kohdalla. Tämän ymmärtämiseksi on ensin todettava että kaavioissa on laskettu yhteen eri jäsenyyssalajien määrät eikä henkilöiden määrä. Sama jäsen on voinut olla ensisijaisena ja toissijaisena jäsenenä sekä ainais- ja kunniajäsenenä. Toiseksi rekisteriin on jouduttu arvioimaan jäsenyyssalajaa koskevaa tietoa, jotta jäsenten ominaisuuksia voidaan tutkia. Jäsenyydellä on oltava aloitus- ja päättymisvuosi, jotta tieto voidaan sijoittaa jotain aikaväliä kuvaamaan. Tiedon puuttuessa on ajankohta arvioitu seuraavilla tavoilla:

- Aloitusvuosi on arvioitu ko. jäsenjärjestön perustamisvuodesta,
- vapaaajaseksiksi pääsemisen säännöstä (30 vuoden jäsenyyssalaja),
- valmistumisvuodesta tai
- rekisteriin tallennetuista jäsenmaksutiedoista.
- Päättymisvuosi on arvioitu lisäämällä aloitusvuoteen neljä vuotta tai otettu kuolinvuodesta.
- Nykyisten kunniajäsenien nimityssalaja ei ole tiedossa, joten vuodeksi on merkitty 2004.

Em. kohdissa on käytetty erillisessä kentässä sanaa 'arvio', mutta arvion kohdetta ei valitettavasti ole tarkemmin eroteltu. Jäsenyyssalajaa arvioivaa tietoa on eri jäsenlajien kokonaismäärästä seuraavasti: ornamolaisista (ennen jäsenjärjestöjen perustamista) 16%, siolaisista 23%, texolaisista 26%, mtolaisista 29%, tkolaisista 17% ja taikolaisista 24%.

Muun kuin jäsenyyssalajien kohdalta tietoa puuttuu ikätiedoista 2-5% (jäsenjärjestöjen kohdalla, Ornamon alkuvuosilta tieto puuttuu 19-39%:lta), asuinpaikasta vain yksittäisiltä jäsenjärjestöjen jäseniltä, koulutuksesta 4-10% (jäsenjärjestöjen jäseniltä, Ornamon alkuvuosien jäseniltä tieto puuttuu lähes puolelta) ja ammattinimikkeistä 1-13%. Ennen projektin aloitusta noin 30 %:lta vuoden 2003 taikolaisista puuttui

liittymisvuosi ja valmistumisvuosi sekä 20 %:lta oli merkitsemättä koulutuspaikka. Tallentamistyön tuloksena valmistumisvuosi puuttuu enää 17%:lta ja koulutuspaikka 8 prosentilta.

Luku III

Jäsentiedon tutkimus

1 Tarkasteltavat asiakokonaisuudet ja ajankohdat

Tallentamistyötä edelsi elokuussa 2003 tehty Taidekäsiyöläiset TAIKO ry:n nykyistä jäsenistöä koskeva tilastollinen tutkimus. Siinä tarkasteltiin jäsenistön ikäjakaumaa, asuinpaikkaa, koulutusta, liittymisvuotta, ammattinimikkeitä ja materiaaliin pohjautuvia intressiryhmiä. Tulokset julkaistiin ORNAMOn jäsentiedotteissa (ks. IX Liitteet).

Tutkimusaineistoa tarkastellaan kahdessa osassa: Ornamo ja sen jäsenjärjestöt. Ornamon jäsenistöä voidaan käsitellä kokonaisuutena vuoteen 1949 asti, jolloin ensimmäinen jäsenjärjestö *Sisustusarkkitehdit SIO ry* perustettiin. Jäsenaineisto jaotellaan *Keskusliitto Ornamon* synnyn myötä jäsenjärjestöihin, joiden määrä vakiintui viiteen *TAIKO ry:n* perustamisen jälkeen vuonna 1983.

Tarkastelun ajankohdat on pyritty valitsemaan Ornamon kohdalla vuosista, jolloin rekisterin aineisto on ollut riittävän kattavaa tai toiminta on alkanut. Näitä vuosia ovat 1911-13, 1928, 1937, 1950 ja 1958. Jäsenjärjestöjen kohdalla tilastointi on kohdistettu perustamisvuosiin ja sen jälkeen tasavälein vuosikymmenittäin tai viiden vuoden välein. Lopuksi on aina tarkasteltu uusinta vuotta 2004 ja laskettu koko Ornamon jäsenistön luvut yhteen. Laskentaa ei kuitenkaan ole voitu suorittaa ilman toissijaisia jäseniä, mikä aiheuttaa hieman päällekkäisyyttä.

Jäsenistöstä tarkastellaan seuraavia tietokokonaisuuksia:

- jäsenmäärät ja niiden kehittyminen
- erilaisten jäsenlajien jäsenmäärä ja niiden suhde toisiinsa
- sukupuolijakauma
- ikäjakauma ja keski-ikä
- liittymisvuoden ja valmistumisvuoden suhde
- koulutus
- asuinpaikka lääneittäin ja suurimpien kaupunkien alueilla sekä ulkomailla asuvat
- ammattinimikkeet ja materiaalit
- toimintatapa (hyödynnetään osoitteiston tietoa siitä, toimiiko jäsen omassa yrityksessään / työhuoneellaan vai toisen palveluksessa)
- sähköpostin ja kotisivujen yleisyys v. 2004

Tutkimuksen ulkopuolelle on jätetty esimerkiksi kunniajäsenyyttä, apurahoja ja muita myönnettyjä tunnustuksia sekä näyttelyitä koskeva tieto. Myöskään toimisto-, yritys- tai kannatusjäseniä ei tarkastella tässä tutkimuksessa.

2 Tutkimusmetodi ja tulosten esittäminen

Jäsentietokannan sisältämä tietomäärä on laajuudeltaan n. 3500 henkilöä, joista jäseniä on 2838 henkilöä. Erillisiä tietoja on useita tuhansia rivejä.

ListMaker-ohjelma ei sisällä riittäviä mahdollisuuksia tutkimusaineiston lajitteluun ja laskentaan. Siksi aineiston käsittelyyn oli luotava omat keinonsa. Tilastollista tietoa tuottavan ohjelmiston toteutti ohjelmistosuunnittelija *Kimmo Lamminpää*. Aineistosta poimittiin selkeiksi laskennan mahdollistaviksi kokonaisuuksiksi halutut kentät. *ListMakerista* erillisenä saadut tiedot jäsenajasta ja ominaisuuksista jouduttiin yhdistämään id-tunnistenumerojen avulla. Tietoja jouduttiin vielä tässäkin vaiheessa yhtenäistämään kirjoitusasultaan. Ohjelmoinnilla mahdollistettiin haluttujen ominaisuuksien laskenta kaikkina Ornamon toiminnan vuosina ja jokaisen jäsenjärjestön kohdalla erikseen.

Tuotetut lukemat vietiin *NeoOfficen* taulukkolaskentaohjelmaan jatkokäsittelyä, kuten prosenttiosuuksien laskemista varten. Samaista ohjelmaa käytettiin pylväsdiagrammien ja numerotaulukoiden luomiseen. Tietoja visualisoitiin myös käyrien avulla. Niiden toteutukseen käytettiin *Gnuplot*-ohjelmaa. Tutkimusraportti on kirjoitettu *LaTeX*-ohjelmalla, johon kuvat ja taulukot on liitetty pdf-muotoisina.

Tuotettavan tilastollisen jäsentiedon pohjaksi on koottu järjestöhistoriaa, erityisesti liittyen järjestöjen perustamisvaiheisiin ja jäsenyysääntöihin. Tilastoista on tehty huomioita alkamisajan kohdista, määrien suuruusjärjestyksestä ja vaihteluista toiminnan aikana. Myös tiedon luotettavuus on arvioitu laskemalla puuttuvan tiedon määrä. Päätelmien teko tilastoista vaatii laajemman vertailun järjestöhistoriaan, mikä ei sisälly tähän perustutkimukseen. Kokonaisuuden tarkastelun yhteydessä listataan joitakin esiinnousseita kysymyksiä jatkotutkimusta varten.

Luku IV

Ornamon järjestöhistoriaa

1 Ornamo ry:n perustaminen

Suomen Koristetaiteilijain Liiton perustava kokous pidettiin 30.9.1911. Ensimmäisissä kokouksissa liiton nimenä oli *Piirto*. Nimeä kannatettiin yksimielisesti vielä kokouksessa 25.10.1912. Uusi nimi *Ornamo* hyväksyttiin 16.12.1912.³ Piirto-nimeen ei oltu tyytyväisiä mm. kielilojen takia. Ornamo tarkoittaa esperantonkielellä koristetta.⁴

Senaatin vahvistamissa säännöissä vuodelta 1913 Ornamon tehtäväksi määriteltiin ”... yhdistää koristetaidetta harjoittavien henkilöiden toimintaa ja valvoa heidän etujaan.” Järjestö syntyi ammattijärjestöksi vastapainoksi teollisuuden etuja ajavalle Suomen Taideteollisuusyhdistykselle, jonka toiminta oli alkanut vuonna 1875.⁵ Ornamon perustajat olivat nuoria vuonna 1870 perustetun Veistokoulun, nykyisen Taideteollisen korkeakoulun, kasvattaja. Kantajoukon muodostivat Taideteollisuuskeskuskoulussa (nimi vv. 1885-1948) vuosina 1911-13 opintonsa suorittaneet koristetaiteilijat (Arttu Brummer: Ornamo juhlii 20-vuotiaasta. Ornamo 1931).⁴

Perustavassa kokouksessa puheenjohtajana toimi kuvanveistäjä *Gunnar Finne*. Hän toimi puheenjohtajana myös vuosina 1913-1918. Kahdena ensimmäisenä vuotena puheenjohtajana oli taiteilija *Oskar Elenius*. Useaan otteeseen puheenjohtajana toimivat sisustusarkkitehti *Arttu Brummer* vuosina 1919-24, 1930-32 ja 1945-50, taideseppä *Paavo Ty-*

nell vuosina 1926-28 ja 1936-44 sekä sisustusarkkitehti *Harry Rönehholm* vuosina 1929 ja 1933-35. Muita puheenjohtajia olivat 70-luvulle asti arkkitehti *Rafael Blomstedt* (1925), koristemaalari *Bruno Tuukkanen* (1951-56), sisustusarkkitehti *Olli Borg* (1957-58), sisustusarkkitehti *Ilmari Tapiovaara* (1959-1967), sisustusarkkitehti *Antti Nurmesniemi* (1968-70) ja teollinen muotoilija *Antti Siltavuori* 1971-77).⁶

1970-luvun lopulta lähtien puheenjohtajina ovat toimineet sisustusarkkitehti *Antti Nurmesniemi* (1978-1982) sekä useita kertoja muotitaiteilija *Tetta Kannel* (1983-1989 ja 1991) ja sisustusarkkitehti *Yrjö Turkk*a (1989-90 ja 1992-94). Viimeisimpien puheenjohtajien kausi on yleensä ollut vain kahden vuoden mittainen ja he ovat useimmiten olleet TKOn jäseniä. Puheenjohtajia ovat olleet teollinen muotoilija *Jukka Vaajakallio* (1995-96), teollinen muotoilija *Raimo Nikkanen* (1997-98), tekstiilitaiteilija *Liisa Palmujoki* (1999-2000), teollinen muotoilija *Pekka Toivanen* (2001), sisustusarkkitehti *Päivi Bergroth* (2002-03) ja teollinen muotoilija *Kristian Keinänen* (2004-06).⁷

2 Keskusliitto Ornamon syntyvaiheet

Ornamo muutettiin keskusliitoksi vuonna 1966. Tuolloin Ornamon jäsenistöksi määriteltiin itsenäiset jäsenjärjestöt, joiden säännöt ja

jäsenmuodostuksen Ornamo on hyväksynyt. Ornamon sisälle syntyi jo ennen 1960-lukua ryhmittymiä. Tarpeesta hahmottaa jäsenistöä ryhminä kertovat listat, joita on koottu esimerkiksi tekstiilitaiteilijoista ja graafikoista. Ryhmät muodostuivat vähitellen rekisteröidyiksi yhdistyksiksi. Näistä ensimmäinen oli Sisustusarkkitehdit SIO, joka perustettiin vuonna 1949. Ornamon ja sisustusarkkitehtien välille solmittiin sopimus, joka edellytti että erilliseksi rekisteröidyksi yhdistykseksi järjestäytyneet SIO muuttuu jälleen liiton alaiseksi, kun Ornamon sääntömuutos on saatettu voimaan. Tekstiilitaiteilijat järjestäytyivät toimintavuonna 1955-56 Ornamon alaiseksi osastoksi.⁸ Tekstiilitaiteilijat TEXO ry rekisteröitiin vuonna 1959. Muotitaiteilijat MTO ry perustettiin vuonna 1965. Muutosvaiheessa muut kuin näiden yhdistysten jäsenet määriteltiin kuuluvaksi Taideteollisuusryhmään TKO. Jäsenistöä pyydettiin ilmoittamaan, mihin yhdistykseen he haluavat kuulua.⁹

Mainosgraafikkojen pienen yhdistyksen odotettiin liittyvän piakkoin Ornamoon.¹⁰ Taideteollisuusryhmään kuului 37 graafikkoa. *Mainosgraafikot MG ry* lähetti Ornamolle kirjeen, joka käsiteltiin Ornamon kevätkokouksessa 23.3.1983. Mainosgraafikkojen yhdistys esitteli kirjeessään mm. jäsenistönsä ammattikuvaa ja toiminnan tavoitteita. Yhdistys aikoi sääntöjä uudistaessaan ottaa huomioon Ornamon jäsenjärjestöjen yleiset jäsenkriteerit ja anoa myöhemmin Ornamon jäsenyyttä. Aikomukseen suhtauduttiin myönteisesti todeten, että graafinen suunnittelu kuuluu oleellisena osana taideteollisuuden kenttään.¹¹ (Alalla toimii graafisten suunnittelijoiden valtakunnallinen keskusjärjestö, *Grafia*, joka on perustettu vuonna 1933. Järjestöön kuuluu noin 800 jäsentä.)

Keskusliiton rakennetta ideoitiin myös Ornamon ulkopuolelta. Taide- teollisuusopiston Ylioppilaskunta TOKYOn varapuheenjohtaja *Jaakko Halko* ehdotti Ornamolle, että jäsenliitoiksi tulisi hyväksyä myös alan oppilaitosten oppilasjärjestöt.¹² TOKYOn laatimassa organisaatioluonnoksessa liittoon kuuluisivat SION ja TEXOn lisäksi mm. Arkkitehtikilta, TOKYO, SAFA, Kuvataideoppilaitos, mainosgraafikot ja keraamikot. Päätarkoituksena näyttää olleen parantaa Ornamon ja Safan mielenkiintoa koulutuksen kehittämiseen ja yhteistyön lisäämiseen.¹³

Keskusjärjestöksi muuttumisen julistamistilaisuudessa yhteistoiminta-asiakirjan allekirjoittivat TKOn, TEXOn, SION ja MTON valtuutetut. Ylioppilaskunta TOKYOn ehdotus ei toteutunut, mutta julkistamistilaisuuden avauspuheenvuorossa korostettiin erityisesti yhteistyötä alan koulutuksen suuntaan: Keskusjärjestön tehtäviin *"kuuluu tukea teollisuustaiteen koulutuksen tehostamista, lisäämistä ja auttaa löytämään nopea käytännön ratkaisu korkeinta kansainvälistä koulutustasoa vastaavalle Visuaalisen Taiteen korkeakoulun perustamispyrkimyksille."* Lisäksi tehtäväksi asetettiin entistä tehokkaampi jatkokoulutuksen järjestäminen. Näillä toimilla haluttiin vastata teollisuuden kilpailukyvyn ylläpitämiseen ja muotoilijoiden koulutusmahdollisuuksien lisäämiseen.¹⁰

Keskusliiton perustamiseen päädyttiin, koska Ornamon haluttiin toimivan entistä tehokkaammin. Uudelta toimintamuodolta toivottiin, että se *"antaisi erillisille ammattiryhmille omine erikoispulminensa välttämättömän itsehallinnon ja yhteisissä asioissa keskitetyn toiminnan edut."* Keskusliiton sääntöjen valmistelua varten asetettiin toimikunta joulukuussa 1964, keskusjärjestö päätettiin perustaa eri ammattijärjestöjen edustajien kokouksessa 29.4.1966 ja yhdistysrekisteriin keskusjärjestö ja sen säännöt merkittiin 17.5.1966.¹⁰

Keskusliitto Ornamon varsinaisen, äänivaltaisen jäsenistön muodostivat siis jäsenyhdistykset, joiden säännöt Ornamo on hyväksynyt. Sääntöjen mukaan liitolla voi olla myös kannattavia jäseniä, joita voivat olla yksityiset henkilöt, oikeuskelpoiset yhteisöt tai säätiöt, kutsuttuja kunniajäseniä ja kirjeenvaihtajajäseniä.¹⁴ Sääntöihin ehdotettiin näiden lisäksi myös *"nuorjäseniä, joilla on oikeus ottaa osaa yhdistyksen toimintaan, mutta ei äänestyksiin ja jollaiseksi hallitus voi anomuksesta hyväksyä Taideteollisessa Oppilaitoksessa tai vastaavassa opiskelevan."*¹⁵ Ehdotusta ei kuitenkaan toteutettu.

Vuonna 1974 kirjattiin Ornamon jäsenyhdistysten välinen toimintasopimus. Keskusliiton tehtäväksi määriteltiin mm. Taideteollisen korkeakoulun kehittämispyrkimysten, jatko- ja täydennyskoulutuksen järjestämisen sekä korkeakoulun oppilaskuntien toiminnan tukeminen. Valmistuvien sijoittumista ammattiin ja luontevasti eri jäsenyhdistyksiin tulee myös tukea. Toimintasopimuksen mukaan jäsenyhdistykset oh-

jaavat keskusliiton toimintaa edustajiston ja edustajiston valitseman hallituksen kautta. Jäsenyhdistysten tulee olla mahdollisimman selkeitä taideteollisuusalan ammattiryhmittymiä, joihin on luontevaa ammatinharjoittamisen perusteella liittyä. Lisäksi sovittiin että nykyisten ja uusien perustettavien jäsenyhdistysten nimestä tulee muodostaa käyttökelpoinen lyhenne, jonka viimeinen kirjain on O, viittauksena keskusliittoon. Yhdistysten on myös sitouduttava poistamaan tämä tunnus, jos ne eroavat Ornamosta.¹⁶

Jäsenyyskysymyksistä Ornamon jäsenyhdistysten välinen toimintasuopimus määräsi, että jos toisessa jäsenyhdistyksessä hylätyksi tullut hakija, hakee toisen yhdistyksen jäsenyyttä, tulee hänen hakemuksestaan pyytää lausunto hylänneeltä yhdistykseltä. Näin tulee myös toimia, jos hakija sopisi paremmin toisen kuin hakemansa yhdistyksen jäseneksi. Tapauksessa, jossa lausunnot eroavat toisistaan, valinnasta päättää Ornamon hallitus. MTOlla ja TKOlla todetaan olevan muista poikkeava jäsenyyskriteeri. MTON jäseneksi voidaan hyväksyä myös Lahden taideteollisen oppilaitoksen pukusuunnittelulinjan loppututkinnon suorittanut henkilö ja TKOn jäseneksi myös Taideteollisen opiston loppututkinnon suorittanut hakija. Muut jäsenyhdistykset vaativat korkeakoulutasoista tutkintoa. Näistä vaihtoehtoista poikkeavan koulutustaustan omaavien hakijoiden kohdalla hyväksymisestä päättää Ornamon hallitus.¹⁶

Ornamo toimii vuonna 2004 sääntöjen 2§ mukaan teollisuus- ja taideteollisuusalan taiteilijoiden yhdistysten valtakunnallisena keskusjärjestönä. Tavoitteina on kehittää ja tukea taideteollista ja teollista tuotesuunnittelua, toimia jäsenyhdistystensä aatteellisena ja ammatillisena yhdyssiteenä, edistää alan eri ammatinharjoittajien yhteistoimintaa ja valvoa heidän yleisiä ja yhteisiä etujaan sekä edustaa alan yleistä asiantuntemusta.

3 Jäsenjärjestöjen syntyvaiheet

3.1 Sisustusarkkitehdit SIO ry 1949-2004

Antti Nurmesniemi muistaa itse aikoinaan vastustaneensa Ornamon muuttamista henkilöjärjestöstä jäsenjärjestöjen liitoksi. ”SIO:han erosi ensimmäisenä. Vuonna 1948 perustettiin oma huonekalujaosto, jonka pohjalta syntyi SIO. Ajatus tuli Werner Westin kautta Ruotsista. Lopulta jako alajärjestöihin kyllä selkeytti toimintaa.”⁵

Sisustusarkkitehdit SIO perustettiin vuonna 1949. Sisustusarkkitehdit toimivat aluksi Ornamon sisustusjaostona. Jaoston toimikuntaan kuului puheenjohtaja *Ilmari Tapiovaara*, sihteeri *Lasse Ollinkari*, varsinaiset jäsenet *Bruno Alm*, *Olli Borg* ja *Maija Heikinheimo* sekä varajäseninä *Olof Ottelin* ja *Werner West*. Vuodesta 1952 lähtien em. lisäksi toimikuntaan kuului *Lisa Johansson-Pape*. Toiminta keskittyi ensimmäisinä vuosina palkkioiden seuraamiseen ja tarkistamiseen, toiminnan vakinaistamiseen, koulutuskysymyksen pohtimiseen ja kilpailusääntöjen laatimiseen. Alan kilpailuissa (Teekkarikylän sisustuskilpailu ja Puusepänteollisuuden harjoittajien Liiton kilpailu) vaikutettiin palkintotuomareina ja huolehtimalla royalttien sopimisesta kilpailusarjan toteuttajalle.¹⁷

Sisustusarkkitehdit SIO ry merkittiin yhdistysrekisteriin 9.10.1956. Toimintavuonna 1955-56 pyrittiin jäsenistön lisäämiseen ja toiminnan tehostamiseen, mikä saavutettiin yhdistyksen rekisteröimisen myötä.¹⁸ SION perustamissopimuksen allekirjoittivat 21.9.1956 *Lisa Johansson-Pape*, *Olli Mannermaa*, *Olli Borg*, *Tanu Toiviainen*, *Olavi Hänninen*, *Ilmari Tapiovaara*, *Lilli Kolmijoki-Halonen*, *Lasse Ollinkari*, *Erkki Kataja* ja yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittu *Maija Heikinheimo*.

Ensimmäiset yhdistysrekisteriin merkityt säännöt määrittelevät yhdistyksen pyrkimyksiksi sisustustaiteen kehittämisen, ammattikunnan kokoamisen, ammatillisen kosketuksen ylläpitämisen koti- ja ulkomailla, ammattitaidon kohottamisen ja jäsenten toiminnan tukemisen.¹⁹ Vuoden 1975 säännöissä sisustustaiteen kehittäminen on muutettu sisustus suunnittelun kehittämiseksi ja on korostettu sisustusarkkitehtien ammatillisten etujen ajamista.²⁰

Vuonna 2004 voimassaoleissa säännöissä yhdistyksen tarkoituksiksi on määritelty toimiminen sisustusarkkitehtien valtakunnallisena, aatteellisena ja ammatillisena järjestönä, jäsentensä ammattitaidon ylläpitämisen tukeminen sekä rakennetun lähiympäristön suunnittelun hyvän tason taloudellinen ja kestävä kehityksen periaatteiden mukainen edistäminen.²¹

3.2 Tekstiilitaiteilijat TEXO ry 1956-2004

Tekstiilitaiteilijoiden parissa koettiin tarpeelliseksi muodostaa oma jaosto jo heti toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina, koska Ornamon yleiskokouksissa ei voitu riittävän perusteellisesti käsitellä heidän ammattialansa asioita. Tekstiilitaiteilijat muodostivat peräti kolmanneksen Ornamon jäsenistöstä. Lisäksi taiteellisesti koulutettujen suunnittelijoiden lisääntynyt sijoittuminen tekstiiliteollisuuden palvelukseen oli merkittävästi laajentanut ennestäänkin monipuolista työskentelykenttää. Osaston perustamisesta keskusteltiin ensimmäisen kerran virallisesti Ornamon yleiskokouksessa 5.4.1956. Jaoston perustavaan kokoukseen 25.4.1956 saapui yli puolet tekstiilitaiteilijoista, 46 jäsentä. Kokoonkutsujana oli *Hulda Potila*. Osasto päätettiin perustaa ja sääntökomitea aloitti työnsä. Perustava kokous pidettiin Taidehallin tiloissa 28.5.1956.²² Tekstiilitaiteilijat TEXO rekisteröitiin vuonna 1959.

Yhdistyksen tarkoituksena on tekstiilitaiteen kehittäminen ja sen piirissä työskentelevien kokoaminen, jäsenten ammattitaidon kohottaminen ja toiminnan tukeminen, jäsenten yleisten etujen valvominen sekä ammatillisten yhteyksien hoitaminen kotimaassa ja ulkomailta.²³ Vuonna 2006 voimassaolevat säännöt määrittelevät vuoden 1973 säännöistä poiketen tarkoituksiksi tekstiilisuunnittelun ja taidekäsityön kehittämisen. Muuten yhdistyksen tehtäväksi on aikaisempaan verrattuna lisätty kohta: jäsenten yhteistoiminnan edistäminen.²⁴

3.3 Muotitaiteilijat MTO ry 1965-2004

Muotitaiteilijat MTO perustettiin vuonna 1965. Yhdistyksen perustamiseen johtava tapahtumaketju alkoi Ornamon aloitteesta keväällä 1964. Tuolloin kutsuttiin koolle Taideteollisesta oppilaitoksesta muotitaiteen

osastolta valmistuneet, joiden nykyinen osoite saatiin selville. Valmistelevia kokouksia pidettiin tekstiilitaiteilija *Heli Vuori-Soinin* (puheenjohtaja) ja muotitaiteilija *Terttu Kannelin* (sihteeri) johdolla huhtikuussa, 4.6. ja 28.10.1964.²⁵

Huhtikuussa 1965 perustavaa kokousta valmisteleva kokous valitsi toimikunnan muokkaamaan yhdistykselle säännöt TEXOn sääntöjen pohjalta. Toimikuntaan kuuluivat *Paula Häiväoja*, josta tuli yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja, *Riitta-Liisa Haavisto* (1. varapj), johtokunnan 1. jäseniksi valitut *Gunvor Westren-Doll* ja *Marja Suna*, rahaston hoitajaksi valittu *Eila-Iiris Ukkola* ja sihteeriksi valittu *Terttu Kannel* sekä *Saini Salonen*. Perustava kokous pidettiin 17.9.1965 Ornamon tiloissa Taidehallissa. Tällöin johtokuntaan valittiin em. henkilöiden lisäksi *Reino Koski*, *Solveig Wahlgren-Halonen* ja *Sirkka Vesa-Kantele*. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 28 henkilöä. Yhdistyksen ensimmäiset tehtävät olivat jäsenten hankinta, rekisteröinnistä huolehtiminen ja palkkakyselyn kautta suositushinnaston luominen. Säännöt hyväksyttiin yhdistysrekisteriin 30.11.1965. Toiminta aloitettiin keskusliiton taloudellisella ja käytännöllisellä tuella.²⁵

Vuoden 1973 säännöissä todetaan: ”Yhdistys edistää jäsentensä aatteellista ja ammatillista toimintaa järjestäen mm. kokouksia, esitelmä- ja neuvontatilaisuuksia, täydennys- ja jatkokoulutusta, ekskursioita ja kilpailuja. Lisäksi yhdistys hoitaa sekä sisäistä että mm. työnantajien ja lehdistöön suuntautuvaa tiedotuspalvelua ja edustaa alaa ammatillisessa mielessä kotimaassa ja ulkomailla.”²⁶ Vuonna 2006 voimassaolevissa säännöissä yhdistyksen tarkoituksena (em. tehtävien lisäksi) on kehittää vaatesuunnittelua ja edistää jäsentensä yhteistoimintaa.²⁷

3.4 Taideteollisuusryhmä TKO ry 1966-1983

Taideteollisuusryhmä TKO perustettiin Ornamon uudelleen järjestely yhteydessä, keskusliiton perustavassa kokouksessa 29.4.1966. Yhdistys rekisteröitiin heinäkuussa 1966. Taideteollisuusryhmän nimeksi ehdotettiin monia vaihtoehtoja: Taideteollisuusryhmä TKO tai TAKO, Kanta-ryhmä / KantaOrnamo KO, Yleisryhmä/YleisOrnamo YO / Basgruppen BAKO, Perusryhmä PO tai PEGO tai PGO. Nimillä viitattiin

tiin siihen, että Taideteollisuusryhmä muodosti vanhan Ornamon perusjäsenistön, joka ei kuulunut jo olemassa oleviin yhdistyksiin. Ryhmän jäsenistö oli myös niin monipuolisesti alalla toimivaa, ettei toimialan mukainen nimi ollut edes mahdollinen. (Ornamon muodostumista keskusjärjestöksi koskevat asiakirjat.) Viralliseksi nimeksi valittiin Taide-teollisuusryhmä r.y. / Konstindustrigruppen r.f. TKO. Sen jäsenet toimivat taidekäsityön tai taideteollisuuden alueella, ja moni heistä oli myös teollisia muotoilijoita ja graafikoita.²⁸

Ensimmäinen TKOn kokous pidettiin Taidehallissa 16.5.1966. Tuolloin valittiin hallituksen puheenjohtajaksi *Richard Lindh*, varapuheenjohtajaksi *Markus Visanti* ja jäseniksi *Kaarina Aho*, *Erik Bruun*, *Bertel Gardberg* (vaihtui *Börje Rajaliniksi*), *Lisa Johansson-Pape*, *Ilmari Tapiovaara*, *Henry Tornio* ja *Tapio Wirkkala*.²⁸

Yhdistyksen tarkoituksiksi määriteltiin teollisen suunnittelun, teollisen muotoilun ja taidekäsityön kehittäminen ja yleisen kiinnostuksen ja arvonannon herättäminen teollisten muotoilijoiden ja taidekäsityöläisten työtä kohtaan. Yhdistys valvoi ja edusti jäsentensä ammatillisia etuja, kohotti jäsenten ammattitaitoa, edisti ja tuki heidän toimintaansa, edisti yhteistoimintaa kotimaassa ja ulkomailla.²⁹

Yhdistyksen jäsenet toimivat teollisen muotoilun, taidekäsityön ja graafisen suunnittelun aloilla. Yhdistyksen jäsenet ovat pääosin keramiikka-, metalli- (teollinen muotoilu) ja graafisen taiteen osastolta Taideteollisesta Oppilaitoksesta valmistuneita, mutta jäsenenä on myös sisustus- ja tekstiilitaiteen osaston käyneitä.⁶

Taideteollisuusryhmä TKO muodostui teollisista muotoilijoista (21), keraamikoista (35), graafisista taiteilijoista (37), tekstiilitaiteilijoista (32), sisustusarkkitehdeista (15), arkkitehdeista (6), kuvanveistäjistä (4), koristetaiteilijoista (7), valokuvaajista (3), hopea- ja kultasepistä (4), taiteilijoista (27) ja muista sekalaisista ammanteista (8).³⁰

3.5 Intressiryhmien toiminnan kautta erkautuminen

TKOn sisälle perustettiin 1970-luvulla useita intressiryhmiä edistämään erikoisryhmien asioita. Näitä olivat keraamikkojen, korutaiteilijoiden ja teknisten designereitten intressiryhmät. Vuonna 1972-73 keraamikko-

jen ryhmässä keskusteltiin erityisesti näyttelyiden järjestelyistä, myynti- ja näyttelytilan hankkimisesta kaupungilta ja järjestettiin mm. uunin rakennuskurssi. Puheenjohtajana toimivat *Mirja Lukander* ja *Kaarina Aho*. Korutaiteilijat teettivät puheenjohtajansa *Seppo Tammisen* johdolla näyttelyvitriinit TKOn jäsenien lainattavaksi. Tekniset designerit laativat puheenjohtajansa *Jorma Pitkosen* johdolla oman toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä suunnittelivat teemakokousten järjestämistä.³¹

Keraamikkojen ja korutaiteilijoiden intressiryhmät yhdistettiin syyskuussa 1973. Jäseniä oli ryhmässä 97. Ryhmäläiset hankkivat yhdessä materiaaleja ja ammattikirjallisuutta. Tavoitteeksi asetettiin yhteisen myyntitilan perustaminen. Kokouksissa aloitettiin keskustelu käsityöläisten yhteisen intressiryhmän perustamisesta Ornamoon.³² Ryhmä alkoi kokoontua vuonna 1974 taidekäsityöläisten kokouksen nimellä. Puheenjohtajana toimi Markku Kosonen. Ko. vuoden Ornamon toimintasuunnitelma sisälsi tavoitteen taidekäsityöläisten aseman selvittämisestä Ornamon sisällä. Keraamikkojen lisäksi ryhmään kuului metalliseppiä sekä taidetekstiilien ja painokankaiden tekijöitä. Järjestäytymisen päämääränä oli taidekäsityöläisten ammatillisen aseman parantaminen. Kiireellisimmäksi asiaksi valittiin taidekäsityön myynti- ja näyttelytilan hankkiminen.³³

Ornamo valitsi toimintavuoden 1976 erityisteemaksi taidekäsityön. Teemavuoden ohjelma laadittiin yhteistyössä Ornamon käsityötoimikunnan ja TKOn käsityöläisten intressiryhmän kanssa. Ohjelman pääpaino oli toimintasuunnitelman mukaan tiedottamisessa: alettiin kerätä käsityöläisten dia-arkistoa, järjestettiin lehdistötilaisuuksia ongelmakenttään liittyen ja käynnistettiin vuotuisen taidekäsityön näyttelytoiminta. Lisäksi selvitettiin mahdollisuuksia taidekäsityöläisten aseman parantamiseen arvonlisäverotuksesta vapautumisella, työtilojen saatavuutta lisäämällä sekä näyttely-, koulutus- ja apurahajärjestelmää kehittämällä.³⁴

Teollisen muotoilun alueella edistettiin mm. sopimusasioita. Vuonna 1982 valmistettiin uudet ohjeet teollisen muotoilun korvausmenettelyistä ja tehtiin mallien käyttö lupaan ja suunnitteluun sekä salassapitoon liittyvät sopimusohjeet.³⁵

3.6 Teolliset muotoilijat TKO ry 1983-2004

Taidekäsityöläiset TAIKO ry:n perustaminen helmikuussa 1983 käynnisti muutostyön Taideteollisuusryhmä TKOssa. Yhdistyksestä erosi 39 taidekäsityöläistä vuonna 1983 ja 38 jäsentä vuonna 1984 TAIKOon liittymisen vuoksi. Yhdistyksen sääntömääräinen syyskokous 19.10.1983 esitti yhdistyksen nimeksi Teolliset muotoilijat TEO ry ja kirjasi kokouksen esittämät sääntömuutokset. Ylimääräinen yleiskokous pidettiin 18.11.1983 Helsingissä. Tuolloin yhdistyksen nimi muutettiin muotoon Teolliset muotoilijat TKO ry - Industridesigner TKO rf ja hyväksyttiin uudet säännöt. Puheenjohtajaksi valittiin ed. kokouksessa valitun Heikki Metsä-Ketelän tilalle Jukka Juutilainen. Toiminta keskitettiin teollisen muotoilun projekteihin kuten ammattikunnasta tiedottamiseen. Tiedotus hoidettiin esitteen Muotoilua ei tehdä muodon vuoksi ja tiedotusluonteisen kiertonäyttelyn kautta. Näyttely oli ensimmäisen kerran esillä Ornamon Muotoilun päivänä *Muotoilija-teollisuus-nyt* 6.4.1984 Finlandia-talossa.³⁶³⁷

TKOn säännöissä yhdistyksen tarkoituksiksi määriteltiin teollisen suunnittelun ja teollisen muotoilun kehittäminen, jäsenten edustaminen ja ammatillisten etujen valvominen, ammattitaidon kohottaminen ja edistäminen sekä kiinnostuksen ja arvonannon herättäminen. Jäseneksi valinnan kriteerejä ei muutettu aikaisemmista.³⁸ Vuonna 2006 voimassaoleviin sääntöihin on lisätty em. 1980-luvulla määriteltyihin tehtäviin seuraavat kohdat:

- ”edistää jäsentensä yhteistoimintaa
- edustaa jäseniään ammatillisissa asioissa kotimaassa ja ulkomailla
- edistää suomalaisen teollisen muotoilun, design strategisen suunnittelun ja muotoilukonsultaation tunnettavuutta ja laatua
- edustaa suomalaisia teollisia muotoilijoita, design strategisia suunnittelijoita ja muotoilukonsultteja teollisen muotoilun kansainvälisissä organisaatioissa
- kehittää ja vahvistaa teollisuuden, kaupan ja muotoilijoiden yhteistyömahdollisuuksia

- herättää yleistä kiinnostusta ja arvontoa teollisten muotoilijoiden työtä kohtaan
- tarjota toimisto jäsentensä yhteistyön keskuksiksi
- toimia yhteistyössä muiden yhdistysten ja järjestöjen kanssa kotimaassa ja ulkomailla.”

Säännöissä korostetaan että yhdistyksen toiminta on ei-kaupallista.³⁹

3.7 Taidekäsityöläiset TAIKO ry 1983-2004

Taidekäsityöläisten yhdistyksen perustava kokous pidettiin 4.2.1983 Ornamon toimistossa. Kokouksen koollekutsuja keramiikkataiteilija *Catharina Kajander* avasi kokouksen ja puheenjohtajaksi valittiin tekstiilitaiteilija *Ulla-Maija Vikman*.⁴⁰ Taidekäsityöläiset TAIKO ry hyväksyttiin yhdistysrekisteriin 23.3.1983. Samaisena päivänä Ornamon edustajisto hyväksyi TAIKOn Ornamon jäsenjärjestöksi.¹¹

Ensimmäisen TAIKO ry:n hallituksen muodostivat puheenjohtaja *Ulla-Maija Vikman*, varapuheenjohtaja, keraamikko *Timo Pajunen* ja jäsenet keraamikko *Bengt Juslin*, hopeaseppä *Juhani Heikkilä*, keraamikko *Åsa Hellman*, suunnittelija *Heikki Mäntymaa*, keraamikko *Kerttu Horila* sekä tekstiilitaiteilijat *Maisa Tikkanen* ja *Sirkka Könönen*.⁴⁰

TAIKOn säännöt hyväksyttiin Ornamon hallituksessa 7.3.1983.¹¹ Perustava kokous määritteli yhdistyksen nimen lyhenteeksi TAIKO ja korosti sääntöjen kohdassa 2§, että yhdistyksen tavoitteena on kehittää taidekäsityöläisten yhteistoimintaa kotimaassa ja ulkomailla. Muiksi yhdistyksen tarkoituksiksi määriteltiin jäsenten ammatillisten etujen hyväksi toimiminen ja taidekäsityön edistäminen ja tunnetuksi tekeminen. Taidekäsityöläisistä päätettiin levittää tietoa järjestämällä vuoden 1984 alussa kiertävä taidekäsityönäyttely.⁴⁰ Näyttely *Taiko 1 vuotta, Vastasyntyneitä esineitä* oli esillä Design Centerissä helmi-maaliskuussa 1984.⁴¹ Näyttelytoiminnan lisäksi ensimmäisenä toimintavuonna tutkittiin mahdollisuuksia saada työhuone, asunto- ja toimipiste Vuosaaren kartanosta. Helsingin kaupunki ei hyväksynyt anomusta. Lisäksi keskusteltiin Helsingin apulaiskaupunginjohtaja *Erkki Tuomiojan* kanssa taidekäsityöläisten näyttely-, työskentely- ja myymälätilojen tarpeesta.

Neuvotteluun osallistuivat myös Käsi- ja taideteollisuusalan yrittäjät Kätsä ry:n ja osuuskunta Artisaanin edustajat. Myös Ornamon galleriahanketta pyrittiin aktiivisesti edistämään.⁴²

TAIKOn jäsenistä on alusta alkaen ollut suuri osa keraamikkoja. Siksi tarve perustaa oma keraamikkojen ja lasitaiteilijoiden järjestö on nostettu esiin usein. Vuonna 1997 asiasta järjestettiin kokous (1.2.1997), jonka tuloksena mahdollisimman laajalta keraamikkojen ja lasitaiteilijoiden ammattikunnan jäseniltä ja vastavalmistuneilta kysyttiin kirjeellä kiinnostusta oman yhdistyksen perustamiseen. Vastauksia saatiin 41 kappaletta, joista 30 kannatti uuden järjestön perustamista Ornamon alaisuuteen, mutta erilleen TAIKOsta. 11 vastaajaa kannatti TAIKOn sisälle perustettavaa intressiryhmää. Kyselyssä kannatusta saivat myös ehdotukset omasta galleriasta ja myymälästä, alan arvostuksen kohottamisen ja ammatti-identiteetin selkiyttämisen tavoitteet sekä esim. Muotolehteen alaan liittyvien artikkeleiden määrän lisääminen.⁴³ Uuden yhdistyksen perustamista ei ole toteutettu, joten keraamikot muodostavat edelleen keskeisen osan TAIKOn jäsenistöä.

Vuoden 2006 TAIKOn säännöt määrittelevät yhdistyksen toiminnan tarkoituksiksi:

- ”toimia jäsentensä ammatillisten etujen hyväksi sekä toimintaedellytysten parantamiseksi
- edistää toiminnallaan alan työttömyyden vähentämistä sekä työttömien jäsentensä aloitteellisuuden tukemista
- kehittää taidekäsitöläisten yhteistoimintaa kotimaassa ja ulkomailla
- edistää ja tehdä tunnetuksi taidekäsitöitä.”

Keinoina ovat kokouksien, esitelmätilaisuuksien ja opintomatkojen järjestäminen, koulutus-, tiedotus-, julkaisu-, näyttely- ja kilpailutoiminnan harjoittaminen, lausuntojen antaminen viranomaisille ja julkiselle sanalle ammattikuvan selventämiseksi sekä ammatinharjoittajien toimintamahdollisuuksien ja sitä kautta toimeentuloedellytyksien kehittäminen.⁴⁴

Luku V

Jäsenyyttä koskevat säännöt

1 ORNAMO ry

Ornamon ensimmäisten sääntöjen 3. § mukaan ”Jäseneksi liittoon pääsee jokainen koristetaidetta harjoittava henkilö, jos hän liiton kokouksessa yksinkertaisella äänen enemmistöllä tulee valituksi.” Ko. kohtaan ehdotettiin myös versiota: ”*ellei kolmella liiton jäsenellä ole mitään päteviä syitä pyrkijää vastaan.*” Jäseneksi otettava hyväksyttiin vasta seuraavassa kokouksessa ja äänestys pidettiin avoimena.⁴⁵

Jäsenten ottamista koskevia sääntöjä tulkittiin ensimmäistä kertaa kokouksessa 9.2.1912. Tuolloin pohdittiin, voidaanko arkkitehti *Rafael Blomstedt* hyväksyä jäseneksi. Päätöksessä, jota kannatti seitsemän ja vastusti kaksi jäsentä, todettiin, että arkkitehtien valinta jäseneksi ei ole sääntöjen vastaista. *Alvar Aalto* hyväksyttiin jäseneksi, vaikka hän oli vielä arkkitehtuurin opiskelija.⁴⁶ Arkkitehtejä liittyikin paljon jäseniksi. Vuoden 1919 jäsenluettelossa on arkkitehtinimikkeellä 18 jäsentä, mikä on 17% kaikista jäsenistä (105). Erotuksena arkkitehteistä on *Arttu Brummer-Korvenkontion* titteli: sisustusarkkitehti. Muita mainittuja ammattinimikkeitä ovat taiteilija, kuvanveistäjä ja intendentti. Useimpien kohdalla on mainittu vain sukupuoli (herra, rouva, neiti), mutta joukossa on esim. monia tekstiilitaiteilijoita, joilla työpaikkana on Suomen Käsityön Ystävät.

Määritelmää ”*koristetaidetta harjoittavasta henkilöstä*” voidaan tar-

kastella esim. vuonna 1914 Ornamossa tehtyjen ohjesääntöjen kautta. Säännöt koskevat ohjausta, joiden avulla määritellään koristetaiteilijoiden suorittamien tehtävien palkkiot. Koristetaide on joko 1. käsityöläisen tai teollisuuden harjoittajan taiteilijan piirustusten tai mallien mukaan toteuttamaa tai 2. kokonaan tai oleellisilta osiltaan taiteilijan itsensä toteuttamaa. Koristetaidetta on A. tilojen, kuten ”kirkkojen, pankkien, liikkeiden, kahviloiden kuten myös muistomerkkien, puutarhapaviljonkien” sisustukset B. suurikokoiset työt, joista taiteilija tekee luonnokset kokonaisuudesta pienennetyssä koossa ja yksityiskohdista luonnollisessa koossa sekä valvoo niiden toteutuksen (materiaalina mm. tekstiili, puu, metalli, kivi ja tuotteina seinä- ja lattiategstiilit, huonekalut, kynttilänjalat, mustarauta- ja keramiikkatyöt) C. luonnolliseen kokoon piirretyt tai mallin mukaan toteutetut, taiteilijan valvomat pienikokoisemmat työt kuten kudonnaiset, kirjonnat, korut ja muut metallista, puusta, kivistä, lasista ym. materiaaleista tehdyt työt kuten myös kirjojen kannet ja adressit.

Jäsenhaku eteni suosittelijoiden kautta. Esimerkiksi vuonna 1927 käsiteltiin kokouksessa 1.6.1927 kuitenkin kolme itsenäisesti lähetettyä hakemusta, joissa ei ollut suosittelijoita. Näistä kaksi: tapettimestari *Usko Järvinen* Toijalasta ja keraamikko *William Soini* New Yorkista hyväksyttiin jäseniksi. Kolmannen hakijan: helsinkiläisen reklamiipiirtäjä *Aug. Tuhkan* tuotantoa ei pidetty taiteellisena eikä kukaan

jäsenistä suositellut häntä jäseneksi.

Tietty koulutus mainitaan jäsenkriteerinä vasta vuonna 1961 paineissa säännöissä: ”*Toimivaksi jäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut Taideteollisuusopiston tai vastaavan ulkolaisen oppilaitoksen loppututkinnon tahi erikoistapauksissa henkilö, joka muutoin on saavuttanut vastaavan ammattipätevyyden.*”

Sääntöjen 4§ mukaan jäsenmaksu maksetaan kunkin vuoden alussa. Tähän ehdotettiin myös tekstiä: ”*maksetaan kahden kuukauden kuluessa vuoden alusta. Ellei jäsen ole silloin suorittanut jäsenmaksuaan, menettää jäsen äänioikeutensa siihen asti, että hän maksunsa suorittaa.*”⁴⁵ Jäsenmaksun suorittamisesta sovittiin 19.2.1912, että rahastonhoitaja perii jäsenmaksuja jokaisessa kokouksessa. Jäsenmaksujen saamisessa oli ongelmia jo ensimmäisen toimintavuoden aikana: Jos maksu oli suoritamatta ennen liiton vuosikokousta, jäsen erotettiin. Takaporttina oli vielä mahdollisuus maksaa paikan päällä vuosikokouksessa.⁴⁷ Erottaminen oli kuitenkin vielä vähäistä. Ensimmäinen maininta erottamisesta vuosikertomuksissa on toimintavuodelta 1926-27, jolloin eronneita tai erotettuja oli 24 henkilöä. Vuonna 1920 hyväksytyjen sääntöjen mukaan jäsen voitiin erottaa myös, jos hän halvensi tai häiritsi toimintaa. Eroaminen tuli tehdä kirjallisella ilmoituksella.

Jäsenetuja olivat vuoden 1920 sääntöjen mukaan oikeus osallistua varsinaisiin kokouksiin ja vuosikokouksiin, äänioikeus kokouksissa ja mahdollisuus päästä maksutta liiton näyttelyihin.

Jäseniä kutsuttiin toimiviksi tai aktiivisiksi jäseniksi erotuksena kannattavista/passiivisista jäsenistä. Kannattavat jäsenet saivat ilmaisen arvan liiton arpajaisissa ja he saivat olla läsnä vuosikokouksissa, mutta ilman äänioikeutta. Johtokunta esitti kannattajajäsenien ottamista vuonna 1926.⁴⁸ Perusteluna oli käyttövarojen kartuttaminen. Kannattajajäseneksi pääsisi yksityinen henkilö 100 markalla ja taideteollista alaa lähellä olevat yritykset 1000 markan vuosimaksulla. Ehdotus kannatusjäsenistä hyväksyttiin kokouksessa 24.2.1927. Yrityslajeina mainitaan tuotantolaitokset, tehtaat, välittäjät ja liikkeet. Vuoden 1934-35 vuosikertomuksen mukaan kannattajajäseniä olivat *Amos Anderson* ja *Gösta Stenman* sekä osakeyhtiöt *Arabia*, *N. Boman*, *Hj. Grönros*, *H. Lindell*, *Otava*, *Stockmann* ja *Taito*. Vuoden 1964-65 jäsenluettelon

mukaan kannattavia jäseniä olivat Suomen Taideteollisuusyhdistyksen johtotehtävissä toimivat arkkitehti *Jonas Cedercrutz*, toimitusjohtaja *H.O.Gummerus* ja varatuomari *Karl Langenskiöld* sekä Taideteollisesta oppilaitoksesta FM *Hulda Kontturi*, ekonomi, Ornamon tilintarkastaja *Leo Hänninen* ja FK, Ornamon monivuotinen sihteeri *Airi Partio*.

Ainajäsenyyden kriteeri määriteltiin vuonna 1934.⁴⁹ Tuolloin sovittiin, että jäsenmaksusta vapautetuksi ainajäseneksi pääsee 25 vuotta jäsenmaksua maksaneet jäsenet.

Vuonna 1961 paineissa säännöissä jäsenlajeina ovat em. toimivien ja kannattavien jäsenten lisäksi kunniajäsenet ja kirjeenvaihtajajäsenet. Kunniajäseneksi voitiin ”kutsua liiton toimialalla erityisesti ansioitunut henkilö”. Vuoden 1919 jäsenluettelon mukaan kunniajäseninä olivat arkkitehdit *Armas Lindgren* ja *Usko Nyström* sekä *Ernst Nordström*, *Salomo Vuorio* ja *Akseli Gallen-Kallela*. Vuosikertomuksen 1934-35 mukaan kunniajäseniä oli vain yksi: *Salomo Vuorio* ja toiseksi kutsuttiin vuoden 1945-46 vuosikertomuksen mukaan *Gunnar Finne*. Vuoden 1954 jäsenluettelo nimeää kaksi kunniajäsentä: taiteilija *Louis Sparren* ja ylintendentti *Erik Wettergrenin* Ruotsista. Vuonna 1969 kunniajäseniä olivat *Alvar Aalto*, *Charles Eames*, *FT Gotthard Johansson* (Ruotsi), arkkitehti *Gio Ponti* (Italia) ja taiteilija *Paavo Tynell*.⁵⁰

Kirjeenvaihtajajäseniä voitiin ottaa korkeintaan 1/3 koko jäsenmäärästä. He olivat ulkomaalaisia taideteollisuuden tuntijoita tai harjoittajia. Vuonna 1969 kirjeenvaihtajajäsenenä oli toimittaja, teollinen muotoilija *Kenji Fujimori* Japanista. Ainajäsenien lisäksi myöskään kirjeenvaihtajajäseniltä ja kunniajäseniltä ei peritty jäsenmaksua.

Vuonna 2004 sääntöjen 4§ määrittelee liiton varsinaiseksi, äänivaltaiseksi jäsenistöksi oikeuskelpoiset jäsenyhdistykset, joiden kirjallisen jäsenanomuksen käsittelee edustajiston kokous. Jäsenyhdistysten sääntöjen ja sääntömuutosten tulee olla Liiton hyväksymät.

Liitolla voi edelleenkin olla kannattavia jäseniä, jollaiseksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö, oikeuskelpoinen yhteisö tai säätiö, joka on ilmaissut haluavansa tukea Liiton toimintaa. Jäsenenä voi olla myös kunniajäseniä, jotka voidaan kutsua Liiton edustamien alojen tarkoitukse-

rien hyväksi erikoisen ansiokkaasti toimineista henkilöistä sekä kirjeenvaihtajajäseniä, jotka voidaan kutsua Liiton edustamien alojen asiantuntijoista tai ammatinharjoittajista. Päätöksen näistä jäsenistä tekee edustajiston kokous.

Vuonna 2006 (14.6.2006) Ornamo siirtyi uudelleen henkilöjärjestöksi eli Ornamon jäsenistön muodostavat jäsenjärjestöjen jäsenet. Uusien sääntöjen laatiminen liitolle pyritään toteuttamaan vuoteen 2007 mennessä. Organisaatiomuutoksen tavoitteena on ollut mm. viiden jäsenjärjestön kehittäminen kohti yhteistä toimintamallia. Jäsenjärjestöjen sijasta jäsenistö jaettaisiin kolmeen jaostoon: tila, muotoilu ja taide.⁵¹

Ornamon taidealan edustajat perustivat vuonna 2006 uuden järjestön Taiteilijat O ry:n. Tämä ”*taideteollisten alojen kuvataiteilijoiden amatillinen valtakunnallinen yhdistys edistää ja kehittää taideteollisten alojen nykytaidetta, ja vahvistaa sen asemaa taiteen monimuotoisessa kentässä*”. Yhdistyksen tavoitteena on muodostaa linkki Ornamon ja Suomen Taiteilijaseura ry:n välille.⁵² Tätä kirjoitettaessa jäsenjärjestöjen toiminta on muutostilassa. Vaihtoehtoina ovat jäsenjärjestöjen toiminnan lopettaminen tai toimiminen nimellisinä yhdistyksinä, joiden jäsenistön muodostaa ko. alan osajat Ornamon jäsenistä.

2 SIO ry

Vuoden 1956 sääntöjen mukaan yhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä ”*Taideteollisuusopiston sisustustaiteen osaston tai vastaavan ulkomaisen oppilaitoksen loppututkinnon suorittanut tahi erikoistapauksissa vastaavan ammattipätevyyden saavuttanut*” henkilö. Johtokunta esittää jäsenanomukset yleiskokoukselle, jolta on saatava 2/3 osan hyväksyntä.¹⁹ Vuoden 1975 sääntöjen mukaan jäsenkriteerit määriteltiin edelleen samoin, mutta jäsenhakemuksien käsittely ja ratkaisu oli siirretty yhdistyksen hallituksen tehtäväksi.²⁰

Ainajäsenyys päätettiin ensimmäisen kerran myöntää vuonna 1959. Tuolloin vapaajäsenyyden kriteeriksi määriteltiin 65 vuoden ikä ja yhdistyksen toiminnan perustavanlaatuisen tukeminen. Vapaajäsenyys an-

nettiin *Eero Aarniolle, Rolf Nymanille, Pentti Heinospeläelle, Eero Niskaselle ja Erik Uhleniukselle*. Vuoden 1975 säännöissä kriteeriksi on valittu Ornamon yhteinen linja: keskeytyksettä vähintään 30 vuotta maksettu vuosimaksu.²⁰ Aiemmin rajana oli 25 vuotta.

SION vuoden 2004 jäsenvalintakriteereissä määritellään sisustusarkkitehdin ammattipätevyys rakennetun lähiympäristön suunnittelutaitona ja asiantuntemuksena, erityisesti kokonaisvaltaisten sisustusten ja/tai kalustesuunnittelun sekä muotoilun problematiikan hallintana. Lisäksi alan tutkimustyö ja design leadership katsotaan hakijalle eduksi.

Näyttönä vaaditaan joku seuraavista oppisuorituksista tai ammattikokemuksen osoittaminen seuraavan ryhmittelyn mukaan:

- Alaan liittyvä taiteen maisterin MA-tason tutkinto, mistä osoitukseksi hyväksytty päästötodistus sekä selvitys lopputyön aiheesta. Ulkomailla valmistuneet esittävät lisäksi portfolion, mitä suositellaan myös TAIKista valmistuneilta.
- Alaan liittyvä taiteen kandidaatin BA-tason tutkinto sekä näyttö ammattitoiminnasta vähintään 2 vuoden ajalta. Hakupapereihin liitetään päästötodistus, CV sekä portfolio.
- Mahdollinen muun alan tutkinto ja näyttö ansiokkaasta ammattitoiminnasta vähintään 10 vuoden ajalta. Hakupapereihin liitetään mahdolliset todistukset, CV sekä portfolio.

Jäsenhakemukset käsittelee SION jäsenvaliokunta 2 kertaa vuodessa. Yhdistys ylläpitää henkilörekisterin lisäksi jäsentensä yritysrekisteriä, johon kuuluu n. 75 toimistoa.⁵³

SIO on ottanut opiskelijajäseniä vuodesta 1998 lähtien. Opiskelijajäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka opiskelee yhdistyksen hyväksymässä korkeakoulussa sisustusarkkitehtuuria, pääaineenaan tilaaja/tai kalustesuunnittelu. Opiskelijajäsenyys päättyy valmistumisvuoden lopussa ja voi kestää korkeintaan kuusi vuotta. Yhdistyksen hyväksymät korkeakoulut ovat Taideteollinen korkeakoulu (TAIK) sekä Lahden Ammattikorkeakoulun (LAMK) Muotoiluinstituutti. Muiden kotimaisten koulujen ja ulkomaisten koulujen opiskelijoihin sovelletaan sääntöjä tapauskohtaisesti.

Kokelasjäseniä on otettu vuoden 2003 alusta lähtien. Kokelasjäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut alan loppututkinnon ulkomailla tai BA-tason loppututkinnon Suomessa yhdistyksen hyväksymässä korkeakoulussa. Kokelasjäsenyys kestää korkeintaan kolme vuotta. Kahden vuoden jälkeen kokelasjäsen voi hakea varsinaista jäsenyyttä. Kokelasjäsenyys perustettiin, koska Lahden AMKn Muotoiluinstituutissa opiskelevat jäsenet putosivat pois jäsenyyden piiristä valmistumisen jälkeen.⁵⁴⁵⁵

Kokelaan jäsenedut ovat samat kuin opiskelijajäsenellä. Opiskelija- ja kokelasjäsenellä on läsnäolo-oikeus yhdistyksen yleiskokouksissa, mutta ei äänioikeutta. Opiskelija- ja kokelasjäsenet voivat tehdä aloitteita ja esityksiä SION hallitukselle sekä valita edustajansa yhdistyksen hallintoelimiin ja koulutusvaliokuntaan. Hallituksen työryhmiin opiskelijat kutsutaan tapauskohtaisesti.⁵³

3 TEXO ry

TEXOn ensimmäisten sääntöjen mukaan yhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut Taideteollisen Oppilaitoksen tekstiilitaiteen osaston oppimäärän, jonkun muun osaston oppimäärän, mutta on päätoimisesti tekstiilialalla tai vastaavan ulkomaisen oppilaitoksen loppututkinnon tai erikoistapauksessa henkilö, joka on muuten saavuttanut vastaavan ammattipätevyyden.⁵⁶ Jäsenkriteerien kohtaan tehtiin vuonna 1966 sääntömuutos, jonka mukaan vastaavan ammattipätevyyden muutoin omaava henkilö voitiin hyväksyä vain 3/4 äänen enemmistöllä. Muuten jäseneksi hakevan hyväksymiseen riitti 2/3 osan enemmistö.⁵⁷

Jäsenyyskriteerit hakijoille, joilla ei ollut Taideteollisen korkeakoulun loppututkintoa, määriteltiin syyskokouksessa 26.10.1983 seuraavasti: Hallitus voi hyväksyä yhdistyksen jäseneksi hakijan, jolle kertyy 3 pistettä seuraavasti: 1. osallistunut Pohjoismaiseen tekstiilitriennaaliin, 2. Suomi Muotoilee -näyttelyyn, 3. Ornamon tai Texon toimesta jurytettyyn tekstiilinäyttelyyn, 4. korkeatasoiseen kansainväliseen näyttelyyn, kuten Lausannen biennaali ja Kasselin Documenta, 5. sijoittunut jurytetyssä kilpailussa, 6. osallistunut Ornamon tai Texon toimesta jury-

tettyyn kansainväliseen näyttelyyn tai kilpailuun ja 7. myönnetty valtion taiteilija-apuraha. Jos hakijalle kertyi em. kohdista kaksi pistettä, voitiin kolmas piste antaa seuraavista: alan koulutus ulkomailla, Taidemaalariliiton tai vastaavan jäsenyys, merkittävä muun taidejärjestön juryttämä näyttely tai työnäytteiden perusteella osoitettu toimiminen teollisuudessa. Ulkomaisista alan kouluista hyväksyttiin suoraan Ruotsin Konstfacken ja Englannin Royal College of Art.⁵⁸

TEXOn nykyisten jäsenkriteerien mukaan tekstiilitaiteen maisterin tutkinnon Suomessa suorittaneet pääsevät yhdistyksen jäseneksi suoraan. Jäsenhakijoiden tulee toimittaa hallituksen kokoukseen jäsenhakukaavake, ansioluettelo ja portfolio. Portfolion tulee esitellä hakijan ammatillista työskentelyä mahdollisimman monipuolisesti. Se voi olla myös sähköisessä muodossa. TEXOn hallitus käsittelee hakemuksia tarvittaessa kuukausittaisissa kokouksissaan.

TEXOn opiskelijajäseniksi hyväksytään kaikki tekstiilialaa korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa opiskelevat henkilöt. Jäsenyys on mahdollista 5 vuoden ajan tai valmistumiseen asti, jolloin yhdistyksen varsinaista tai kokelasjäsenyyttä voi hakea tavalliseen tapaan. Opiskelijajäsenyyden hakemiseen tarvitaan jäsenhakukaavake täytettynä sekä oppilaitoksen leimalla varustettuna.

Kokelasjäseneksi voi liittyä henkilö, joka on suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon kotimaassa tai vastaavan tutkinnon ulkomailla, mutta jolla ei ole vielä kokemusta ammatillisesta toiminnasta alalla. Korkeintaan 3 vuotta kestävä kokelasjäsenyyden aikana on mahdollista kartuttaa ammatillista kokemusta, jonka jälkeen yhdistykseen on mahdollista pyrkiä varsinaiseksi jäseneksi. Kokelasjäsenyyden hakemiseen tarvitaan jäsenhakukaavake täytettynä sekä CV.⁵⁹

4 MTO ry

Muotitaiteilijat MTON sääntöjen 3. pykälän mukaan jäseneksi hyväksytään henkilö, joka on suorittanut Taideteollisen oppilaitoksen tai muutoin saavuttanut vastaavan ammattipätevyyden. Ornamon vuosikirja 1973 määrittelee tarkemmin vaatimukseksi pukutaiteen osaston (ennen mallisommittelu- ja muotiosasto) oppimäärän tai vastaavan ul-

komaisen oppilaitoksen loppututkinnon tai jonkin muun Taideteollisen oppilaitoksen osaston, jos henkilö työskentelee pääasiassa muoti- tai pukusuunnittelun alalla.⁶

Muotitaiteilijat MTON jäsenyyteen vaaditaan vuonna 2004 koulutus Taideteollisessa korkeakoulussa tai vastaavassa vaatetusalan oppilaitoksessa sekä työkokemusta alalta. Jäsenyyttä haetaan hakukaavakkeella ja ansioluettelon sisältävällä portfoliolla, joka esittelee mahdollisimman laajasti hakijan työosarkaa.

MTO ottaa myös vaatetusalan opiskelijajäseniä seuraavista oppilaitoksista: Taideteollinen korkeakoulu, Lahden muotoiluinstituutti, Lapin yliopisto, Kuopion muotoiluakatemia, Hämeen ammattikorkeakoulu ja Evttek muotoiluinstituuti. Opiskelijajäsenyyttä haetaan hakukaavakkeella ja opiskelutodistuksella.⁶⁰

5 TKO ry

Teolliset muotoilijat TKOn jäseneksi voitiin sääntöjen mukaan valita Taideteollisen korkeakoulun tai vastaavan laitoksen oppimäärän suorittanut sekä erikoistapauksissa muuten vastaavan ammattipätevyuden hankkinut henkilö.²⁹ Sääntöihin ehdotettiin jäsenyskriteeriksi, että TKOn jäseneksi voidaan hyväksyä myös taideteollisuusopiston tai vastaavan oppilaitoksen loppututkinnon suorittanut hakija. Ornamon edustajisto ei kuitenkaan hyväksynyt ko. jäsenyskriteerin laajentamista kokouksessaan 30.9.1974.⁶¹ Muilta kuin Taideteollisen korkeakoulun suorittaneilta vaadittiin osallistumista vähintään kolmeen näyttelyyn (esim. Suomi muotoilee tai muut Suomen Taideteollisuusyhdistyksen tai Ornamon järjestämät näyttelyt) tai lunastusta alan kilpailussa.⁶²

Vuonna 2006 TKOlla on viidenlaisia jäseniä: muotoilija-, opiskelijaja-, muotoilutoimisto- (yritykset), tuki- ja kunniajäseniä. Muotoilijajäseneksi hyväksytään teollisen muotoilun koulutusohjelman masteritason loppututkinnon suorittaneet muotoilijat. Hallitus päättää jäsenyydestä. Muotoilijajäseneksi voi hakea myös ilman teollisen muotoilun loppututkintoa. Silloin yhdistyksen hallitus arvioi hakijan pätevyyden muotoilijana. Hakemus on vapaamuotoinen. Sen tulee kuitenkin sisältää selkeä curriculum vitae ja riittävät työnäytteet,

jotka osoittavat hakijan ammatilliseksi muotoilijaksi. Hakijat, jotka ovat valmistuneet Taideteollisesta korkeakoulusta tai Lapin yliopistosta hyväksytään jäseniksi suoraan. Muista oppilaitoksista valmistuneet voivat hakea portfoliolla.

Yhdistyksen opiskelijajäseneksi voivat hakea teollista muotoilua opiskelevat henkilöt. Opiskelijajäsenyys on voimassa vain 6 vuotta. Opiskelijajäseneksi pääsee suoraan, jos opiskelee teollista muotoilua Taideteollisessa korkeakoulussa, Lapin yliopistossa tai Lahden ammattikorkeakoulussa.⁶³ TKOn entisen järjestösihteerin *Minna Borgin* mukaan ajatus opiskelijajäsenyyden perustamisesta saattoi olla peräisin Ornamon puheenjohtajana toimineelta *Raimo Nikkaselta*. Opiskelijajäsenyys perustettiin hänen toimikaudellaan 1997-98.⁶⁴

TKOn muotoilutoimistojäsenenä voivat toimia myös oikeuskelpoiset yhteisöt, joiden toimialaan kuuluvat teollinen muotoilu, design management-palvelut, design strateginen suunnittelu / tai muotoilukonsultaatio.

Lisäksi oikeuskelpoiset yhteisöt, jotka hyödyntävät muotoilupalveluja ja haluavat edistää suomalaisen teollisen muotoilun yhteyksiä yritysmailmaan, voivat tukea yhdistyksen toimintaa. Tukijäsenet ovat oikeutettuja osallistumaan yhdistyksen toimintaan ja voivat hyödyntää yhdistyksen tarjoamia julkaisu-, seminaari- ja asiantuntijapalveluksia. Tukijäsenen yhdistykselle vuosittain maksettavan jäsenmaksun suuruuden vahvistaa yhdistyksen hallitus. Vuonna 2006 yritysjäsenmaksu on 2000 euroa.

Yhdistyksen hallitus voi nimetä kunniajäsenen. Vuosimaksun suorittamisvelvollisuudesta vapaita ovat muotoilijajäsenet, jotka keskeytystä vähintään 30 vuoden ajan ovat maksaneet vuosimaksun sekä saavuttaneet 63 vuoden iän.⁶³

6 TAIKO ry

TAIKOn jäseneksi voidaan yhdistyksen ensimmäisten sääntöjen 3§:n mukaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut Taideteollisen korkeakoulun loppututkinnon, Taideteollisen oppilaitoksen tutkinnon tai vastaavan tutkinnon ulkomailla tai osallistunut kolmeen jurytettyyn

näyttelyyn tai kuuluu ennestään johonkin Ornamon jäsenjärjestöön.⁴⁰ TAIKOn kevätkokous 1984 laajensi jäsenkriteerejä.⁶⁵ Sääntöihin lisättiin: ”Hakemuksesta yhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä myös henkilö, jolla on vastaava ammattipätevyys, jos hakijalla on siitä osoituksena kolme seuraavista näytöistä:

- osallistuminen huomattavaan kotimaiseen tai kansainväliseen näyttelyyn
- vähintään lunastuksen tai tunnustuspalkinnon saaminen korkeatasoisessa kotimaisessa tai kansainvälisessä kilpailussa
- hakijalle on myönnetty valtion tai läänin taiteilija-apuraha
- jonkin taideteollisen oppilaitoksen opistotasaisen loppututkinnon suorittaminen
- Suomen Kuvanveistäjäliitto ry:n, Suomen Taidegraafikot ry:n tai Suomen Taidemaalariiliitto ry:n jäsenyys.”

Hallitus voi myös yksimielisesti kutsua jäseneksi vastaavan ammattipätevyyden hankkineen henkilön. Jäsenhakemukset käsittelee yhdistyksen hallitus.⁶⁶

Vuonna 2004 TAIKOn jäsenistöä kuvataan seuraavasti: jäsenet ovat eri materiaaleja käyttäviä taidekäsityöläisiä, jotka toimivat itsenäisinä yrittäjinä ja taiteilijoina. Taikolaiset suunnittelevat ja valmistavat käyttöesineistöä piensarjatuotantona sekä taideteoksia julkisiin tiloihin ja yksityishenkilöille.

Yhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut Taideteollisen korkeakoulun, Taideteollisuusalan Ammattikorkeakoulun tai Käsi- ja taideteollisuusalan opistoasteisen loppututkinnon tai vastaavan tutkinnon ulkomailla sekä toiminut yhden vuoden ajan ammattia vastaavassa työssä. Jäseneksi voidaan valita myös henkilöitä, jotka ovat muulla tavalla hankkineet vastaavan ammattitaidon. Hakukaavakkeen liitteenä tulee olla tarkka CV sekä edustava katsaus töistä portfolion muodossa. Kuvien tulee olla laserkopioita tai väriprinttejä ja niihin on merkittävä tarkat tiedot.

TAIKOn opiskelijajäsenyys hyväksyttiin kevätkokouksessa 23.3.2001. Opiskelijajäseneksi voidaan hyväksyä Taideteollisessa korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa opiskeleva henkilö. Opiskelijajäsen voi hakea varsinaista jäsenyyttä vuosi valmistumisensa jälkeen. Opiskelijajäsenellä on samat edut kuin varsinaisella jäsenellä, mutta hän ei voi osallistua päätöksentekoon.⁶⁷ Opiskelijajäseneksi hakevien ei tarvitse toimittaa kuvamateriaalia, ainoastaan todistaa leimalla opiskelevansa. Varsinaiseksi jäseneksi opiskelijajäsen hakee täyttämällä uudelleen hakukaavakkeen ja toimittamalla kuva-aineiston katsottavaksi.⁶⁸

Luku VI

Ornamon jäsenistön määrä

Taulukkoon VI.1. on laskettu jäsenrekisterissä olevien Ornamon ja kunkin jäsenjärjestön jäsenten määrä. Lisäksi on tarkasteltu eri jäsenyyksien määrää kussakin järjestössä. Tässä luvussa tarkastellaan lähemmin jäsenistön määrää eri järjestöissä ja jäsenyyslajeina.

Jäsenten ja jäsenyyksien määrä 1911-2004 (rekisterin mukaan)

	<u>Jäseniä</u>	<u>Jäsenyyksiä</u>	<u>Ornamossa jäseninä olleita</u>
ORNAMO	430	503	
SIO	590	740	27
TEXO	583	716	50
MTO	479	538	15
TKO	819	928	160
TAIKO	441	466	11
<i>Yhteensä</i>	<i>3342</i>	<i>3891</i>	

Taulukko VI.1: Jäsenten ja jäsenyyksien määrä 1911-2004 (rekisterin mukaan)

1 Ornamon ja jäsenjärjestöjen jäsenmäärät

Ensimmäisen vuosikertomuksen 1911-12 mukaan jäseniä oli 40 henkilöä, joista 20 liittyi vuoden 1912 kuluessa. Arkistossa on säilynyt vuodelta 1911-12 jäsenluettelo, jossa on 40 jäsentä. Jäsenluettelo vuodelta 1912-13 listaa 48 jäsentä - vuosikertomuksen mukaan vuoden 1913 lopussa oli 52 jäsentä. Taulukossa VI.2. on koottuna em. jäsenluettelot aakkostettuna.

Ornamon jäsenmäärä kasvoi maltillisesti ensimmäisinä vuosikymmeninä (ks. kuva II.1 ja taulukko VI.3). Määrä kasvoi tasaisesti alkuvuoden 40 jäsenestä hieman yli 200 jäseneen ennen vuotta 1949, jolloin ensimmäinen jäsenjärjestö SIO perustettiin. Toimintakertomuksista kerättyjen tietojen mukaan jäsenmäärä putosi hieman ainoastaan vuosina 1932-34. Tietoja on kuitenkin keräämättä useilta vuosilta. Rekisteriin tallennettujen tietojen perusteella jäsenmäärä oli laskusuuntainen 30-luvun puolivälin lisäksi myös Toisen maailmansodan loppuvuosina 1943-45.

Koristetaiteilijain liitto Piirron jäsenet 1911–12

	Valm.vuosi	
1	Margareta Ahlstedt	1913
2	Märta Ahrenberg	
3	Thyra Backman	
4	Matti Björklund	
5	Rafael Blomstedt	
6	Ingegerd Eklund	
7	Edvard Elenius	
8	Osk. Elenius	
9	Emil Filén	
10	Gunnar Finne	
11	Hanna Frelander	
12	Fanny Helström	
13	Harald Honkanen	1912
14	Mikko Hovi	
15	Elias Ilkka	
16	Ellinor Ivalo	
17	Ilona Jalava	
18	Vanda Johanson	1912
19	Joonas Järvelä	
20	Aino Keinänen	
21	Ingrid Koskimies	
22	Elo Kuosmanen	
23	Terttu Makkonen	
24	Lina Palmgren	
25	Elsa Palmqvist	
26	Engla Petterson	
27	Harry Röneholm	1911
28	Lauri Saari	1913
29	Emma Saltzman	

	Valm.vuosi	
30	Maria Schwartzberg	
31	Kalle Siitonen	1913
32	Kalle Svensson	1912
33	Bruno Tuukkanen	
34	Oscar Weckman	
35	Anna Veneskoski	1913
36	Armas Veriö	
37	Werner West	1911
38	Sigrid Wickström	
39	Toivo Vikstedt	1912
40	Ilmari Wirkkala	1911

Koristetaiteilijain liitto Piirron jäsenet 1912–13

41	Arttu Brummer-Korvenkontio	1913
42	Katri Cannelin	1913
43	Adolf Kosonen	
44	Lauri Leppänen	1913
45	Hannes Malin	
46	Toini Nyström	1913
47	Lempo Vaarama?	
48	Karin Westlin (Vikstedt)	1913

Lähteet: Jäsenluettelot 1911-12 ja 1912-13 sekä
Taideteollisuuden keskuskoulu lukuvuosi 1910-11, 1911-12 ja 1912-13.
Korkeammasta taideteollisuuskoulusta valmistuneet ja ylemmälle
vuosikurssille siirretyt. Ornamon arkisto.

Taulukko VI.2: Ornamon jäsenluettelot 1911-12 ja 1912-13

Ornamon jäsenmäärä jäsenrekisterin ja toimintakertomusten mukaan

Rekisteri Toim.kert.			Rekisteri Toim.kert.			Rekisteri Toim.kert.		
1911	38	40	1942	156		1973	748	739
1912	46	52	1943	136		1974	772	774
1913	47		1944	143		1975	814	792
1914	24	62	1945	150	195	1976	827	821
1915	25	75	1946	164	211	1977	853	873
1916	26		1947	177		1978	873	895
1917	28		1948	181		1979	892	924
1918	28		1949	192		1980	894	942
1919	31		1950	199		1981	869	980
1920	37		1951	194		1982	708	988
1921	40		1952	203		1983	760	1044
1922	44		1953	211		1984	824	1061
1923	45		1954	231	250	1985	858	1073
1924	45		1955	232		1986	894	1108
1925	48	119	1956	241		1987	902	1118
1926	52	108	1957	288		1988	901	1126
1927	56		1958	299		1989	896	1127
1928	132		1959	313		1990	916	1137
1929	136	154	1960	371		1991	898	1145
1930	137	163	1961	407		1992	917	1159
1931	126	164	1962	434		1993	939	1178
1932	133	157	1963	442		1994	958	1183
1933	133	141	1964	458		1995	1000	1183
1934	103	145	1965	502		1996	1047	1223
1935	108		1966	542		1997	1114	1251
1936	153		1967	581		1998	1167	1305
1937	156		1968	637	594	1999	1210	1336
1938	152		1969	669	635	2000	1273	1383
1939	156		1970	699		2001	1368	1456
1940	153		1971	712	684	2002	1460	1503
1941	155		1972	743	701	2003	1524	1549
						2004	1622	1611

Taulukko VI.3: Ornamon jäsenmäärä 1911-2004

SIO:n ja TEXO:n jäsenmäärät jäsenrekisterin ja toimintakertomusten mukaan

SIO			SIO			TEXO			TEXO		
Rekisteri	Toim.kert.		Rekisteri	Toim.kert.		Rekisteri	Toim.kert.		Rekisteri	Toim.kert.	
1949	34		1977	230	222				1977	226	219
1950	38		1978	235	224				1978	228	227
1951	41		1979	234	229				1979	235	235
1952	43	39	1980	237	231				1980	231	240
1953	47		1981	231	235				1981	224	246
1954	56		1982	207	245				1982	186	240
1955	58		1983	222	259				1983	189	239
1956	65	68	1984	234	262				1984	197	241
1957	71		1985	237	267	1957	75	94	1985	204	242
1958	76		1986	241	281	1958	78	95	1986	214	253
1959	79		1987	247	288	1959	91	97	1987	220	258
1960	109		1988	247	290	1960	111	120	1988	223	262
1961	122		1989	249	292	1961	125		1989	222	264
1962	133		1990	253	298	1962	135	135	1990	222	262
1963	141		1991	253	303	1963	134	133	1991	223	260
1964	144		1992	251	298	1964	139		1992	223	260
1965	139		1993	256	308	1965	148	144	1993	234	268
1966	139		1994	259	306	1966	146	144	1994	236	266
1967	155		1995	267	304	1967	155	154	1995	246	268
1968	171		1996	274	308	1968	168	166	1996	252	278
1969	197	180	1997	287	314	1969	177	167	1997	272	287
1970	194	185	1998	306	342	1970	187	176	1998	279	296
1971	196	187	1999	310	338	1971	187	178	1999	287	299
1972	198	196	2000	328	350	1972	195	183	2000	290	299
1973	204	202	2001	344	341	1973	192	187	2001	301	317
1974	216	209	2002	363	342	1974	198	193	2002	331	340
1975	217	210	2003	377	370	1975	208	207	2003	350	355
1976	218	209	2004	384	375	1976	219	216	2004	377	380

Taulukko VI.4: SIO:n ja TEXO:n jäsenmäärät 1949-2004

Sisustusarkkitehdit SION (aluksi Ornamon sisustusjaoston) perusti n. 30 jäsenen ryhmä vuonna 1949. Rekisterin mukaan näistä 27 oli ollut Ornamon jäseniä. Vuonna 1955 asetettu tavoite toiminnan tehostamisesta näkyi jäsenmäärän kasvuna lähes 70 henkilöön. SION kasvu on ollut hyvin tasaista lähes 60-vuotisen historian aikana (ks. kuva II.2 ja taulukko VI.4). 1970-luvun alussa tuli täyteen 200 jäsenen raja ja 1990-luvun alussa ylittyi 300 jäsenen määrä. Vuonna 2004 oltiin jo lähellä 400 jäsentä.

Tekstiilitaiteilijat TEXOn perusti 45 henkilöä vuonna 1956. Jäsenmäärä saavutti 100 jäsenen rajapyykin nopeasti, vain parissa vuodessa. 1970-luvun puolivälissä oltiin 200 jäsenessä ja 2000-luvun alkaessa 300 jäsenessä. Jäsenmäärä pysytteli paikallaan 1980- ja 90-luvun alkupuolet. Yleensä kasvu on ollut tasaista, alle kymmenen jäsenen luokkaa, mutta 2000-luvulla kasvu selvästi nopeutui niin, että määrä kasvoi vuosittain 15-25 jäsenellä (ks. kuva II.3 ja taulukko VI.4).

Muotitaiteilijat MTO perustettiin vuonna 1965 n. 30 jäsenen joukolla, josta puolet siirtyi Ornamon jäsenyydestä mtolaisiksi. Määrä kasvoi toisen toimintavuoden n. 60 jäsenestä vuoteen 1974 asti n. 10 jäsenellä joka toinen vuosi niin, että 100 jäsenen raja ylittyi (ks. kuva II.4 ja taulukko VI.5). Kasvu kiihtyi 70-luvun puolivälin jälkeen, sillä jäsenmäärä kasvoi vuosittain 16-22 jäsenellä. 200 jäsenen määrä saavutettiin 80-luvun puolivälissä, mutta kasvu pysähtyi 15 vuodeksi. Vuodesta 2002 lähtien kasvu on vastannut melkein 70-luvun puolivälin vauhtia.

Keskusliitto Ornamon perustamisen myötä (1966) Taideteollisuusryhmä TKOon siirtyivät kaikki ornamolaiset, jotka eivät olleet SION, TEXOn tai MTON jäseniä. Jäsenmäärä oli siten alusta asti huomattavasti suurempi kuin em. yhdistyksissä. Ensimmäisen toimintakertomuksen mukaan jäseniä oli jo yli 220 (ks. kuva II.5 ja taulukko VI.5). Vuosia 1968, 1975 ja 1978 lukuunottamatta jäsenmäärä kasvoi tasaisesti n. 10 jäsenen vuosivauhtia ylittäen 300 jäsenen rajan 80-luvun alussa.

Teolliset muotoilijat TKOn jäsenmäärässä tapahtui nopea pudotus v. 1983 lähtien, jolloin Taidekasityöläiset TAIKO perustettiin. Määrä putosi neljän vuoden ajan: 1983: 31, 1984: 45, 1985: 19 ja 1986: 12 jäsenellä. Tätä seurasi 10 vuoden jakso (1987-1996), jolloin jäsenmäärä pysyi 200 henkilön tienoilla. Vuodesta 1997 alkoi erittäin nopea kasvu

yli 300 jäsenen. Kasvu oli vuonna 1999 peräti 43 ja v. 2001 53 jäsentä.

MTO:n ja TKO:n jäsenmäärät jäsenrekisterin ja toimintakertomusten mukaan

MTO			MTO			TKO			TKO		
Rekisteri	Toim.kert.		Rekisteri	Toim.kert.		Rekisteri	Toim.kert.		Rekisteri	Toim.kert.	
1965	33		1985	160	202				1985	172	222
1966	55	63	1986	170	206	1966	188	224	1986	171	210
1967	61	64	1987	171	202	1967	204	227	1987	169	204
1968	72	76	1988	162	194	1968	225	204	1988	172	208
1969	84	86	1989	158	196	1969	211	216	1989	169	209
1970	91	85	1990	166	199	1970	229	222	1990	171	206
1971	90	89	1991	152	199	1971	245	232	1991	161	204
1972	95	99	1992	156	200	1972	263	244	1992	161	202
1973	98	98	1993	153	199	1973	264	252	1993	160	197
1974	104	106	1994	159	196	1974	272	263	1994	166	194
1975	125	122	1995	171	202	1975	283	253	1995	173	189
1976	140	140	1996	189	212	1976	269	258	1996	176	188
1977	161	162	1997	195	210	1977	254	270	1997	194	201
1978	175	173	1998	202	206	1978	254	271	1998	207	202
1979	177	180	1999	206	206	1979	265	280	1999	234	245
1980	178	180	2000	219	206	1980	269	291	2000	255	266
1981	168	194	2001	218	206	1981	264	305	2001	304	319
1982	118	186	2002	233	216	1982	219	317	2002	327	333
1983	128	181	2003	243	224	1983	192	286	2003	353	333
1984	147	194	2004	261	242	1984	180	241	2004	373	335

Taulukko VI.5: MTO:n ja TKO:n jäsenmäärät 1965-2004

Taidekäsityölläiset TAIKOssa oli ensimmäisen toimintakertomuksen mukaan 79 jäsentä eli uuteen yhdistykseen liittyi jäseniä myös muista jäsenjärjestöistä kuin TKOsta. Jäsenmäärä kasvoi kuitenkin samassa suhteessa kuin TKOn jäsenmäärä pieneni vv. 1983-86. Tämän jälkeen kasvu hidastui selvästi viideksi vuodeksi (ks. kuva II.6 ja taulukko VI.6). Vuodesta 1992 lähtien kasvu on ollut melko tasaista, 10-20 jäsenen vuosivauhtia. Poikkeuksina ovat vuodet 1995, 1997, 1999 ja 2002, jolloin lisäystä tuli vain 2 jäsentä tai määrä väheni 6-11 jäsenellä. Ensimmäisen vuosikymmenen jälkeen ylitettiin 200 jäsenen raja ja toisen vuosikymmenen jälkeen lähestyttiin 300 jäsenen määrää.

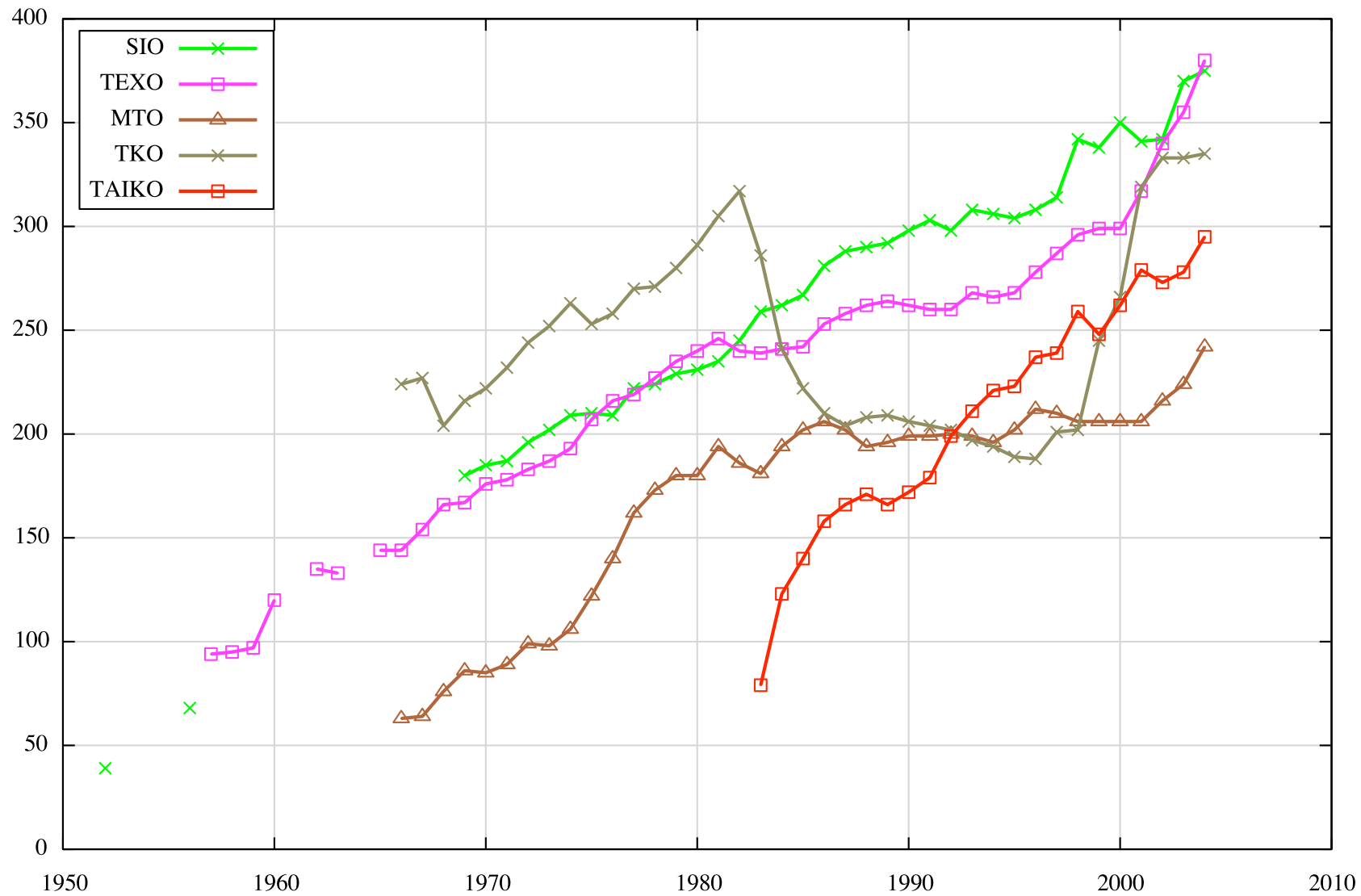
Kuvassa VI.1 tarkastellaan jäsenmäärien suhdetta toisiinsa: Keskusliitto Ornamon perustamisen aikaan 1960-luvun puolivälissä SIO ja TEXO olivat jäsenmääriltään tasaväkisiä (n. 150 jäsentä). MTO oli huomattavasti pienempi järjestö. Taideteollisuusryhmä oli selvästi suurin, sillä sen jäsenmäärä ylitti 200. Tämä suhde säilyi samanlaisena TAIKOn perustamiseen asti, jolloin TKOsta tuli MTON kanssa samansuuruinen järjestö (n. 200 jäsentä). Samaan aikaan SIO kasvoi TEXOn ohitse, suurimmaksi järjestöksi.

TAIKO pysyi pienimpänä järjestönä vuoteen 1992 asti, jolloin se kasvoi nopeasti kolmanneksi suurimmaksi järjestöksi, TKOn ja MTON koon pysytellessä edelleen n. 200 jäsenessä. TKOn erittäin nopea kasvu vuodesta 1997 lähtien muutti kuitenkin tilanteen. 2000-luvun alussa SIO, TEXO ja TKO olivat selkeästi suurimmat järjestöt yli 300 jäsenen määrillään. TAIKOn ja MTON jäsenmäärät lähtivät myös kasvuun kohti 300 ja 250 jäsenen rajaa.

**TAIKOn jäsenmäärä
jäsenrekisterin ja toiminta-
kertomusten mukaan**

	Rekisteri	Toim.kert.
1983	53	79
1984	92	123
1985	116	140
1986	131	158
1987	129	166
1988	135	171
1989	134	166
1990	138	172
1991	147	179
1992	165	199
1993	180	211
1994	184	221
1995	192	223
1996	208	237
1997	220	239
1998	239	259
1999	242	248
2000	262	262
2001	281	279
2002	295	273
2003	307	278
2004	327	295

Taulukko VI.6: TAIKOn jäsenmäärä 1983-2004

Kuva VI.1: Jäsenjärjestöjen koon vertailu vv. 1949-2004 toimintakertomusten mukaan

2 Vuosittain liittyneiden ja eronneiden jäsenten määrä

Toimintakertomuksista on koottu jäsenjärjestöihin liittyneiden määriä vuosilta 1970-1995 (ks. kuva VI.2). Liittyneiden määrissä on havaittavissa samankaltaisuutta niin lukumäärän kuin vaihtelunkin suhteen. Määrä ei pysy samana vuodesta toiseen, vaan sahaa edestakaisin. 1970-luvulla liittyneitä oli vuosittain yleensä 7-22 henkilön verran. Määrä laski hie-man 80-luvulla ja 90-luvun alkupuolella, sillä vaihteluväli oli 3-15 uudes-sa jäsenessä / vuosi. Poikkeuksina ovat TKOn 31 uutta jäsentä vuonna 1972, MTON 24 jäsentä v. 1977 sekä TAIKOn 43 jäsentä v. 1984 ja 28 liittynyttä v. 1992.

Jäsenjärjestöistä eronneiden, maksamattoman jäsenmaksun takia erotettujen ja kuolleiden jäsenten yhteenlasketut määrät on koottu kuvaan VI.3. Poistuneiden määrissä on erityisen suurta vaihtelua TKOn jäsenistössä vuosina 1968-75, jolloin jonain vuonna erosi jopa 12-32 jäsentä, välillä vain muutama. TAIKOn perustamisen jälkeen sijoittuu toinen huippu, jolloin neljän vuoden aikana (1983-86) eronneita tkolaisia oli ensin 39, sitten 24. Muissa järjestöissä eronneita on ollut keskimäärin 4-6 jäsentä vuodessa.

3 Toissijaiset, opiskelija- ja kokelasjäsenet

Toissijaisia jäseniä eli myös toisessa järjestössä jäsenenä olleita henkilöitä on ollut melko vähän. SIOssa heitä ollut kaikkein vähiten, vain 1-2 henkilöä. Poikkeuksena on esim. vuosi 1971, jolloin toissijaisia oli 6. Myöskään mtolaisia ei ole kiinnostanut toisen järjestön jäsenyys. Toissijaisia on MTOssa ollut 0-4 henkilöä. TEXOssa oli n. 10 toissijaista jäsentä vuoteen 1996 asti, jolloin määrä nousi 18 henkilöön. Vuonna 2004 toissijaisia oli jo alle 15. TKOssa toissijaisia oli 15 henkilön tienoil-la vuoteen 1978 asti. Sen jälkeen määrä laski alle kymmeneen, mutta vuonna 2004 toissijaisia jäseniä oli jälleen 16 henkilöä. Eniten toissijaisia jäseniä on TAIKolla. Heitä oli n. 30 henkilöä vuoteen 1995 asti. Määrä laski n. 20 toissijaiseen jäseneseen vuoteen 2004 mennessä.

Opiskelijajäsenyys aloitettiin SIOssa ja TKOssa jäsenrekisterin mukaan vuonna 1998. Määriä ei ole kerätty kahdelta ensimmäiseltä vuodelta, joten tarkkaa lukumäärää ei ole tähän tutkimukseen saatavilla. Opiskelijoita liittyi kuitenkin Ornamoon runsaasti, sillä jo vuonna 2000 SIOssa oli 42 ja TKOssa 58 opiskelijajäsentä (ks. kuva VI.4). Varsinkin TKOssa opiskelijoiden osuus on merkittävä, sillä vuonna 2004 heitä oli jo 87. Opiskelijoita oli tkolaisista vuosina 2000-02 viidesosa ja 2003-04 jo neljäsosa. Toimintakertomuksien mukaan SIOssa opiskelijoiden määrä laski yhdeksällä jäsenellä vuodesta 2000 vuoteen 2002, mutta saavutti saman tason kahdessa vuodessa.

TEXOn, MTON ja TAIKOn opiskelijajäseniä on jäsenrekisterissä vuodesta 2001/02 alkaen ja myös toimintakertomuksista kerätyt määrät alkavat vuodesta 2002. TEXOn opiskelijoiden määrä oli vuonna 2004 sama SION kanssa eli 45 jäsentä. Lisäystä on tullut n. 10 henkilön verran vuodessa. Vastaavasti MTON ja TAIKOn opiskelijamäärät ovat lähellä toisiaan: määrä on noussut kymmenestä n. 20 opiskelijajäseneseen.

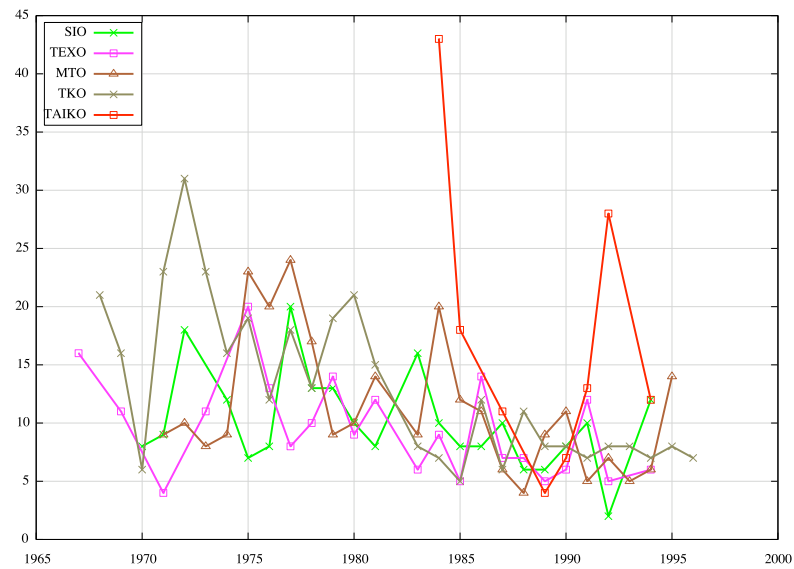
Kokelasjäsenyys on uusiin jäsenlaji, se on käytössä vain SIOssa ja TEXOssa. Siolaisissa oli vuonna 2003 15 ja 2004 17 kokelasjäsentä. Texolaisissa oli vuonna 2003 6 ja 2004 11 kokelasjäsentä.

4 Ainis- eli vapaajäsenet

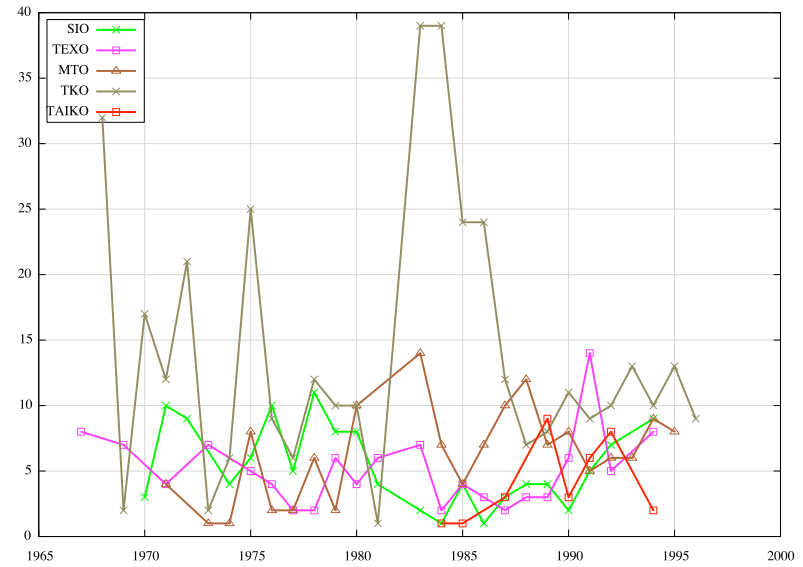
Jäsenrekisterin mukaan Ornamossa on ollut ainis- eli vapaajäseniä vuodesta 1942 lähtien. Heidän määränsä on noussut kahdeksasta 15 ainisjäseneseen ennen SION perustamista. Ornamon ainisjäsenien määriä ei ole kerätty toimintakertomuksista, joten tieto on vain suuntaa antava. Kuvaan VI.5 on yhdistetty jäsenrekisteristä lasketut määrät ja toimintakertomuksista kootut määrät jäsenjärjestöjen ainisjäsenistä. Tietoa puuttuu muutamien vuosien kohdalta.

SION ainisjäsenien määrä pysyi muutamassa jäsenessä (2-7) ensimmäiset 20 vuotta. Tämän jälkeen kasvu on ollut jatkuvaa. 1970-luvulla ainisjäsenten määrä tavoitti 20 jäsenen määrän, 80-luvulla 45 jäsenen ja 90-luvulla 55 jäsenen määrän. Vuonna 2004 SION ainisjäseniä oli 62.

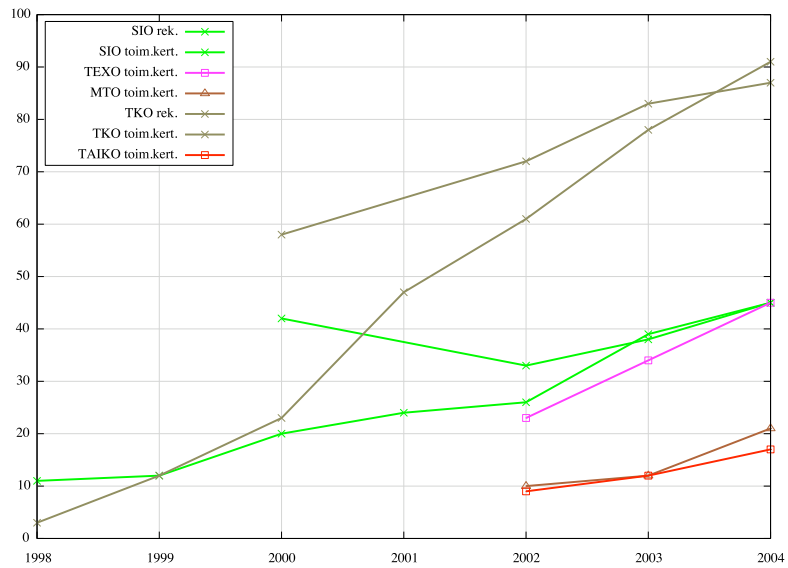
TEXOssa ainisjäseniä oli alusta alkaen n. 10 henkilöä. Heidän

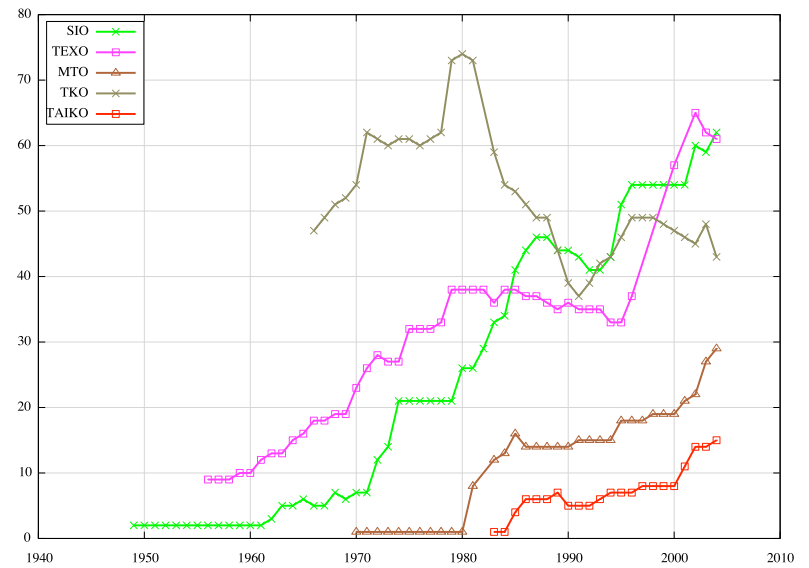
Kuva VI.2: Jäsenjärjestöihin vuosittain liittyneiden määrä

Kuva VI.3: Jäsenjärjestöistä vuosittain eronneiden, erotettujen ja kuolleiden määrä

Kuva VI.4: Opiskelijajäsenien määrä

Kuva VI.5: Ainajäsenien määrä

määränsä kasvoi tasaisesti lähes 40 henkilöön, kunnes 1980-luvun alussa kasvu pysähtyi ja jopa hieman laski 90-luvun puoliväliin asti. Vuonna 1996 alkoi jyrkkä kasvu 2000-luvun alun n. 60 ainaisjäseneseen. Määrä on hieman pienentynyt vuodesta 2003 lähtien.

MTO:n ainaisjäsenien määrä lähti nousuun vuonna 1980 ja se ylsi 20 henkilöön 2000-luvun alkuun mennessä. Vuonna 2004 ainaisjäseniä oli jo melkein 30.

TKO:ssa ainaisjäseniä on ollut aina runsaasti. Taideteollisuusryhmään tuli lähes 50 jäsenmaksusta vapaata jäsentä ja määrä kasvoi muutamassa vuodessa 60 henkilöön. Nousu jatkui reiluun 70 jäseneseen vuoteen 1981 asti. Tämän jälkeen määrä putosi 60:neen v. 1983, 50:neen v. 1987 ja alle 40:neen v. 1990. 90-luvulla määrä kasvoi jälleen ja 2000-luvulla määrä on vaihdellut 40 ja 50 jäsenen välillä.

TAIKO:ssa ainaisjäsenien määrä pysyi alle kymmenessä jäsenessä pitkään. Vasta 2001 alkoi kasvu kohti 15 ainaisjäsentä v. 2004.

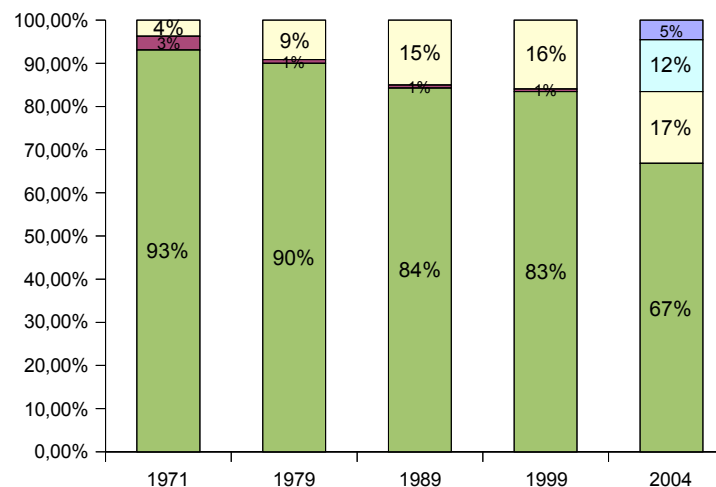
5 Jäsenlajien suhteelliset määrät

Kuvissa VI.7-11 on esitetty eri jäsenlajien osuuksia 10 vuoden välein sekä vuonna 2004. Varsinaiset eli ensisijaiset jäsenet ovat aina muodostaneet jäsenjärjestöjen ylivoimaisesti suurimman ryhmän. Vuonna 1969 MTO:ssa oli ainoastaan ensisijaisia jäseniä ja määrä pysyi yli 90 prosentissa 40 vuotta. SIO:ssa ensisijaisia oli yli 80-90% ja TEXO:ssa yli 80%. TKO poikkeaa muista järjestöistä, sillä siellä ensisijaisia on ollut vastaavien 40 vuoden aikana vain 58-77%. Vuonna 2004 ensisijaisten jäsenten ryhmä on pienentynyt SIO:ssa ja TEXO:ssa 65-67 prosenttiin, mutta MTO:ssa ja TAIKO:ssa oli edelleen 79-82% varsinaisia jäseniä.

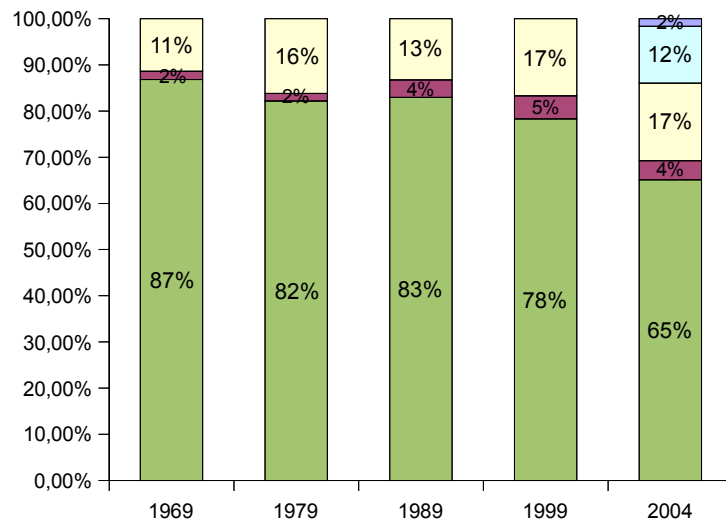
Toissijaisten jäsenten osuus on ollut vain muutamia prosentteja. Poikkeuksena on TAIKO, jossa toiseenkin järjestöön liittyneitä on ollut jopa 19% vuonna 1989 ja vielä 7% vuonna 2004. TKO:ssa ensisijaisten osuutta on pienentänyt jäsenmaksusta vapaiden eli ainaisjäsenien suuri määrä: 21-26% vuosina 1969, 1979 ja 1989. Muissa järjestöissä ainaisjäsenien osuus on kasvanut jatkuvasti: SIO:ssa muutos on ollut reilussa 40 vuodessa 4% - 17% ja MTO:ssa 1% - 12% sekä maltillisemmin TEXO:ssa 11% - 17% ja TAIKO:ssa 3-5%.

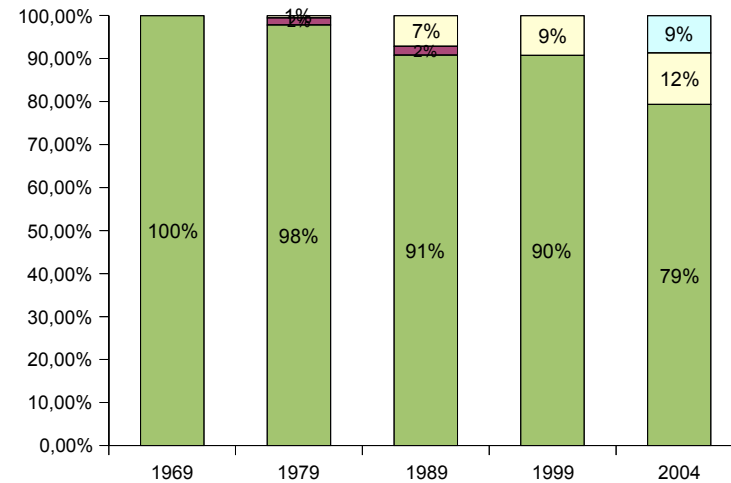
Kuva VI.6: Jäsenlajien osuudet jäsenjärjestöissä -diagrammien värit

Kuva VI.7: SIO:n jäsenlajien osuudet

Kuva VI.8: TEXOn jäsenlajien osuudet

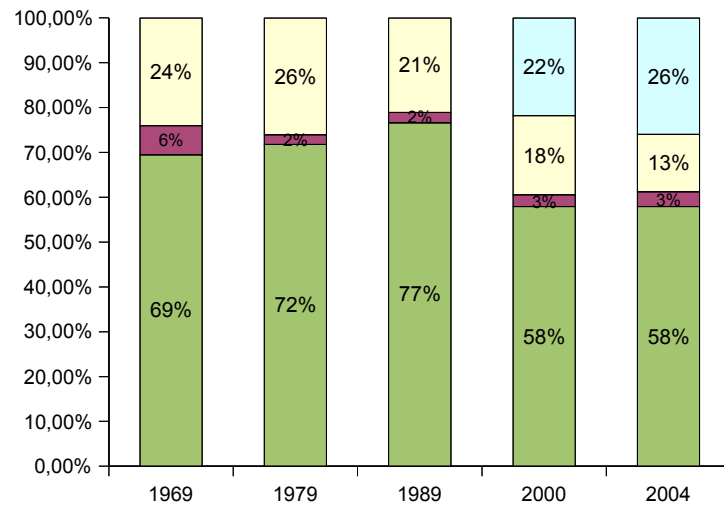

Kuva VI.9: MTO:n jäsenlajien osuudet

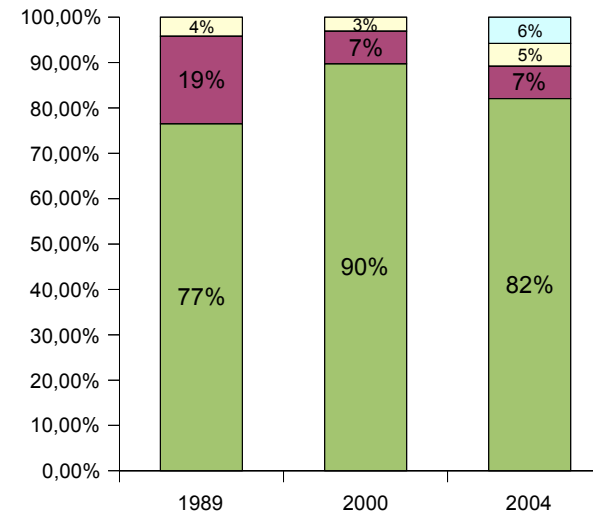
Vuonna 2004 kaikissa järjestöissä oli myös opiskelijajäsenien ryhmä. SIOssa, TEXOssa ja MTOssa heidän osuutensa oli 9-12%. Vähiten opiskelijoita oli TAIKOssa, vain 6%. TKOssa opiskelijat muodostivat ensisijaisten jäsenten jälkeen suurimman ryhmän 2000-luvulla, jolloin ainajäsenten määrä oli pudonnut alle 20 prosenttiin ja opiskelijoiden osuus kasvanut jopa 26 prosenttiin vuonna 2004.

Edellisten jäsenlajien lisäksi SIOssa ja TEXOssa on myös kokeilajajäseniä. TEXOssa heitä oli vuonna 2004 2%, mutta SIOssa jo 5%. Lisäksi järjestöt ja Ornamo ovat nimenneet kunniajäseniä. Heitä ei ole otettu taulukkoon omana ryhmänä, koska melkein kaikki kunniajäsenet ovat myös ainajäseniä.

Talouden rakenteen kannalta muiden kuin ensisijaisten jäsenten määrän osuus on huomattava TKOssa, mutta suuri myös SIOssa ja TEXOssa. Tämä merkitsee että jäsenmaksutuloja ei kerry ollenkaan tai kertyy yhä suuremmalta joukolta vain puolet täydestä maksusta.

Kuva VI.10: TKOn jäsenlajien osuudet

Kuva VI.11: TAIKOn jäsenlajien osuudet

Luku VII

Jäsenistön ominaisuudet

Jäsenistön ominaisuuksia tarkastellaan tässä luvussa jäsenrekisteriin talletetun tiedon pohjalta. Tietoja voidaan pitää suuntaa-antavana koko Ornamon toiminnan ajalta, mutta parhaiten tieto on kattavaa vuosina 1911-13, 1928, 1937, 1950 ja 1958 sekä 1960-, 1970- ja 2000-luvuilla.

Auli Irjalan Selvitys Ornamon jäsenkunnan ammattikwasta, työtilanteesta ja kansainvälisestä toiminnasta (1997) sisältää joitakin verrattavia tietoja jäsenistön ominaisuuksista. Tutkimus perustuu kyselyyn, johon saapui vajaa 300 vastausta, eikä koko jäsenistön tarkasteluun. Hän tutki jäsenistön ikää kuitenkin myös jäsenrekisterin pohjalta.

1 Naisten ja miesten osuudet

Kuvassa VII.1 on esitetty naisten ja miesten osuudet Ornamossa ennen Keskusliiton perustamista. Osuuksiin on laskettu mukaan myös siolaiset vuodesta 1949 ja texolaiset vuodesta 1956 lähtien.

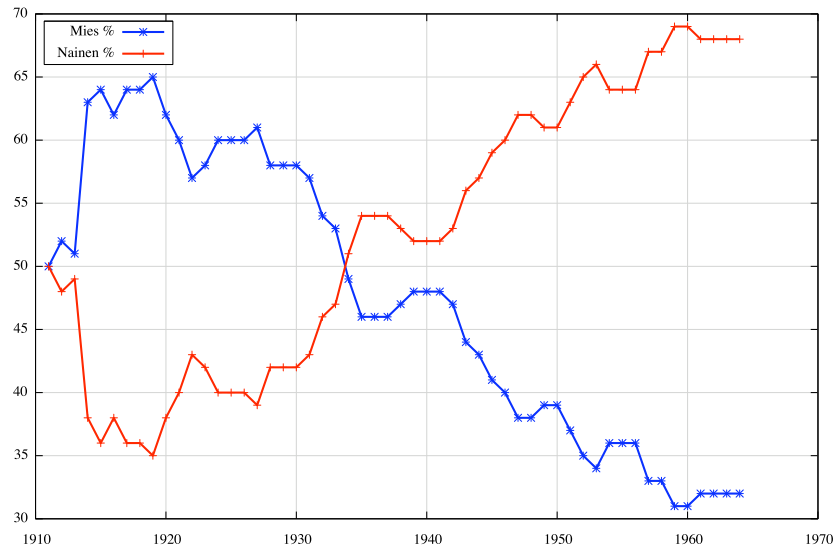
Ornamon perustajajoukko ja ensimmäisinä vuosina liittyneet jäsenet muodostivat hyvin tasa-arvoisen yhdistyksen: naisia ja miehiä oli yhtä paljon. 1920-luvun loppupuolella, esim. vuonna 1928 miesten osuus oli kasvanut 58 prosenttiin ja naisten osuus vähentynyt 42 prosenttiin. Lähes tasa-arvoinen tilanne vallitsi jälleen 1930-luvun loppupuolella. Tämän jälkeen naisten osuus kasvoi tasaisesti jopa 67 prosenttiin vuon-

na 1955. Sukupuolijakauma olisi tasoittunut vuosiksi 1956-1964 keskimäärin osuuksiksi: miehiä 42% ja naisia 58%, ellei TEXOn perustaminen oli vetänyt erityisesti naisia jäseniksi. Texolaisten myötä naisten osuus kasvoi kuitenkin lähes 70 prosenttiin.

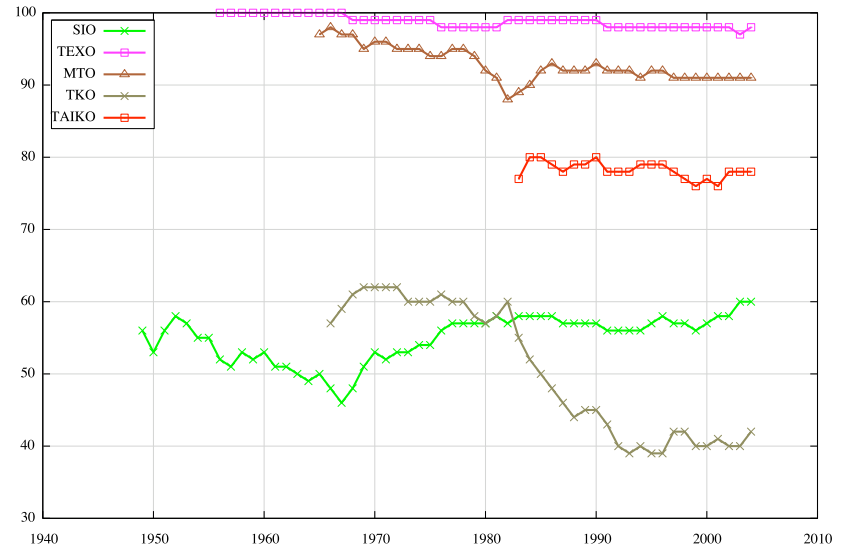
Jäsenjärjestöissä sukupuolijakauma on pysynyt TKOta lukuunottamatta melko samana koko toiminnan ajan (ks. kuva VII.2). TEXO ja MTO ovat järjestöistä naisvaltaisimmat: Texolaisista on keskimäärin ollut 99% naisia ja mtolaisista 93%. Rekisterin ensimmäiset kaksi texolaista miesjäsentä ovat vuodelta 1968. 1970-80-lukujen vaihteessa ja 90-luvulla miehiä oli 4-5. 2000-luvulla määrä on noussut yhdeksään mieheen. Myös MTOssa miesten määrä on vähitellen noussut. Määrä ylitti kymmenen miesjäsenen vuonna 1979 ja kahdenkymmenen 2000-luvulla.

Myös TAIKO on selvästi naisvaltainen järjestö, vaikka miesjäseniä onkin TEXOa ja MTOa enemmän. Sukupuolijakauma on pysynyt vuodesta toiseen hyvin samana: naisia on keskimäärin ollut 78% ja miehiä 22%. TKO oli naisvaltainen järjestö TAIKOn perustamiseen asti; naisten osuus oli keskimäärin 60%. Teolliset muotoilijat TKO oli perustamisensa alkuvuosina hyvin tasa-arvoinen yhdistys, mutta miesten osuus alkoi kasvaa suuremmaksi 1990-luvun alussa. Naisjäseniä on siitä lähtien ollut n. 40% ja miehiä n. 60%. TKO on ollut Ornamon miesvaltaisain järjestö 80-luvun alkupuolelta lähtien.

SIO:n perustajajoukko oli lievästi naisvaltainen, mutta miesten ja nais-

Kuva VII.1: Ornamolaisten sukupuolijakauma 1911-1964 (sis. SION ja TEXOn jäsenet)

Kuva VII.2: Naisten %-osuus jäsenjärjestöissä 1949-2004

ten määrä on ollut hyvin tasapainossa aina 70-luvun puoliväliin asti. Sen jälkeen naisten osuus on kasvanut kohti vuoden 2004 osuuksia: 60% naisia ja 40% miehiä. Koko SION toimintakaudella (1949-2004) osuudet ovat keskimäärin 55% naisia ja 45% miehiä.

Vuonna 2004 kaikista ornamolaista oli 72% naisia ja 28% miehiä.

2 Jäsenistön ikä

Syntymävuosi täydennettiin tallennustyön tuloksena monille jäsenille. Tieto iästä jäi kuitenkin puuttumaan ensimmäisten vuosien jäseniltä jopa 39%:lta. Myös vuosien 1928-40 välisenä aikana syntymävuosi puuttuu 19-35 prosentilta. Muina aikoina ennen jäsenjärjestöjen perustamista ikä puuttuu vain n. 10 prosentilta. Jäsenjärjestöjen kohdalla syntymävuosi puuttuu vain yksittäisiltä jäseniltä, keskimäärin 2-5 prosentilta koko toiminnan aikana.

2.1 Ikäjakauma

Ornamon perusti huomattavan nuori joukko taideteollisuusalan osajia. Vuonna 1912 jäsenistä oli puolet alle 35-vuotiaita. Näistä nuorimmista 24 jäsenestä peräti 13 oli jopa alle 25-vuotiaita, kahdeksan 25-29-vuotiaita ja kolme 30-34-vuotiaita. Jäsenenä oli vain neljä 35-44-vuotiasta. Valitettavasti syntymävuotta ei ole löytynyt ko. vuoden 18 jäseneltä.

Jäsenistön ikärakenne alkoi monipuolistua vähitellen. Kuvasta VII.4 näkyy että reilun kymmenen vuoden kuluttua (v. 1928) alle 45-vuotiaat muodostivat yli puolet jäsenistöstä, mutta n. 50-vuotiaitakin on mukana toiminnassa ja myös muutama 60-70-vuotiaskin. Alle 25-vuotiaita on enää kaksi jäsentä. Noin kymmenen vuoden kuluttua (v. 1937) 45-54-vuotiaiden osuus on kasvanut jo 18 prosenttiin.

1950-luvulla työikäisten ryhmät muodostivat jäsenistön rakenteen taisesti: alle 35-vuotiaita, 35-44-, 45-54- ja 55-64-vuotiaita on kaikkia n. 20%. Yli 65-vuotiaiden osuus kasvoi jo 11 prosenttiin vuonna 1958. Prosentit olisivat hyvin samanlaisia, vaikka mukaan otettaisiin myös texolaiset. Mutta SION jäsenten laskeminen mukaan olisi kasvattanut selvästi

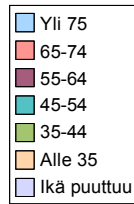
alle 35-vuotiaiden osuutta.

SION ensimmäisen vuoden jäsenistä 65% oli alle 35-vuotiaita (ks. kuva VII.5). 34 jäsenestä peräti 16 oli 25-29-vuotiaita. Muiden ikäryhmien edustajia oli vain 1-4 henkilöä. Nuorten osuus pysyi suurena 20 vuotta, sillä vuonna 1970 alle 35-vuotiaita oli edelleen puolet jäsenistä. 45-54-vuotiaiden osuus alkoi kuitenkin kasvaa. Vuonna 1980 35-44-vuotiaista oli tullut suurin ryhmä ja vuonna 1990 45-54-vuotiaita oli eniten. Alle 35-vuotiaiden osuus pienentyi huomattavasti vuoteen 1990 mennessä. 2000-luvun ikäjakaumassa huomiota herättää vanhemman työväestön eli 55-64-vuotiaiden muita ryhmiä suurempi osuus (30%).

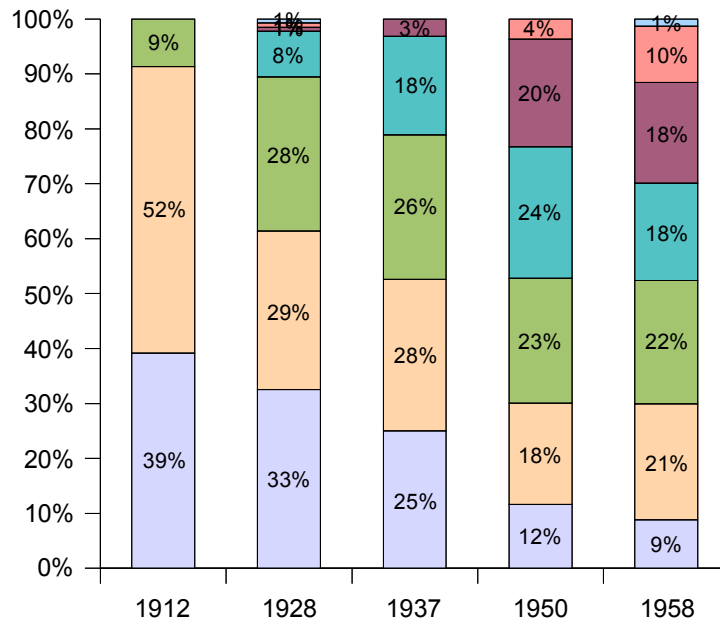
TEXOn perusti ikärakenteeltaan monipuolinen joukko tekstiilialan ihmisiä (ks. kuva VII.6). Edustettuina olivat kaikki ikäryhmät, myös yli 65- ja yli 75-vuotiaat. TEXO oli seuraavat 15 vuotta hyvin vetovoimainen yhdistys nuortenaikuisten parissa: vuonna 1960 jäsenistössä oli eniten 25-34-vuotiaita ja vuonna 1970 30-39-vuotiaita. Kuten SIOssakin alle 35-vuotiaiden osuus oli laskusuuntainen 1980- ja 90-luvuilla. Vuonna 2004 ikäryhmät ovat saavuttaneet tasapainoisen tilanteen. Eläkeikäisiä jäseniä on TEXOssa 18%. Osuus on hyvin sama kuin SIOssa ja hieman suurempi kuin MTOssa.

Jäsenrekisteriin talletettujen MTON ensimmäisen toimintavuoden 33 jäsenen syntymävuodet ovat tiedossa (ks. kuva VII.7). Tämä joukko oli 76 prosenttisesti alle 35-vuotiaita (alle 25 v. 3 kpl, 25-29 v. 10 kpl ja 30-34 v. 12 kpl). Lisäksi jäsenenä oli kahdeksan 35-39-vuotiasta. Alle 35-vuotiaat muodostivat puolet jäsenistöstä vielä vuonna 1980. Muiden ikäryhmien osuudet kasvoivat kuitenkin koko ajan, niin että vuonna 1990 35-44-vuotiaat olivat suurin ryhmä. Jäsenistö muodostui edelleen melkein yksinomaan työikäisistä, sillä vuonna 1990 yli 65-vuotiaita oli vain 3 henkilöä eli 2%. 2000-luvulla työikäisten ryhmät ovat suurin piirtein samankokoisia MTOssakin. Jäsenistön vanheneminen on kuitenkin havaittavissa. Huomio kiinnittyy peräti 9 prosentin osuuteen niitä, joiden syntymävuotta ei ole talletettu rekisteriin.

Teolliset muotoilijat TKOn jäsenistö on pysynyt ikärakenteeltaan hyvin samanlaisena ja monipuolisena koko toimintansa ajan (ks. kuva VII.8). Alle 45-vuotiaat ovat muodostaneet puolet jäsenistöstä. Erityispiirre muihin järjestöihin verrattuna on se, että jäsenistössä on ollut

Kuva VII.3: Ikäjakauman värit

Kuva VII.4: Ornamon ikäjakauma

eläkeikäisiä alusta alkaen. Yli 65-vuotiaita on ollut n. 10%, mihin muissa järjestöissä päästiin vasta 2000-luvulla. Yli 75-vuotiaitakin on ollut alusta alkaen ja 2000-luvulla jopa 9%. Uusimman tilanteen tarkastelun kannalta on valitettavaa, että jopa 13% vuoden 2004 jäsenien syntymävuosista puuttuu.

TAIKOnkin kohdalla jäsenistön ikääntyminen on selkeästi nähtävissä (ks. kuva VII.9). Perustajajoukko oli enimmäkseen 30-39-vuotiaita. Seuraavaksi eniten oli 25-29-vuotiaita ja 40-44-vuotiaita. Näitä ikäryhmiä vanhempia jäsenistä oli vain muutamia. Vuonna 1990 alle 35-vuotiaiden osuus pieneni puoleen (17%) ja 45-54-vuotiaiden osuus kasvoi puolet suuremmaksi (24%). 2000-luvulla 35-44-vuotiaita ei enää ole muita suurempaa ryhmää, vaan ikärakenne on tasoittunut.

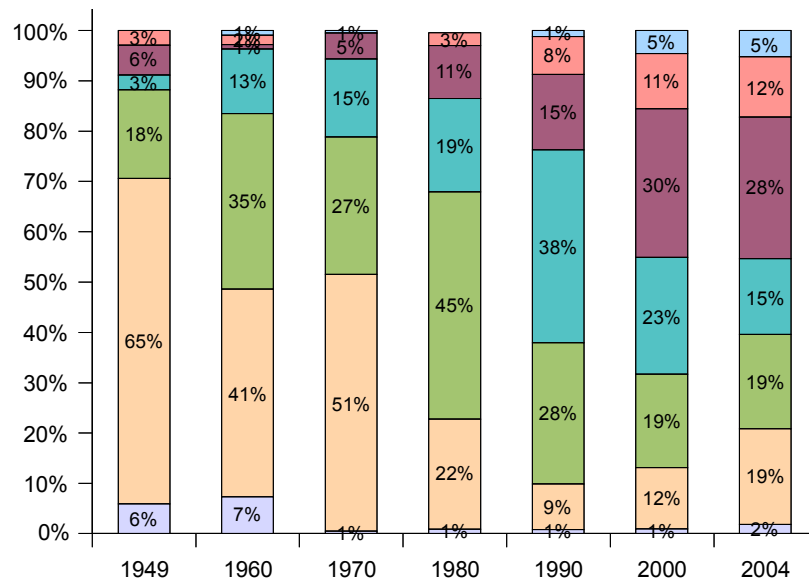
Auli Irjalan mukaan ikäjakauma Ornamon työikäisillä (alle 65-vuotiailla) oli vuonna 1996 seuraava:⁶⁹

- alle 35: MTO 23%, TAIKO, TEXO, TKO 14-16%, SIO 9%
- 35-44: TAIKO, TKO 38-39%, MTO 35%, TEXO 29%, SIO 22%
- 45-54: SIO 43%, TAIKO, TEXO, TKO 35-36%, MTO 29%
- 55-64: SIO 27%, TEXO 21%, TAIKO, TKO, MTO 11-13%

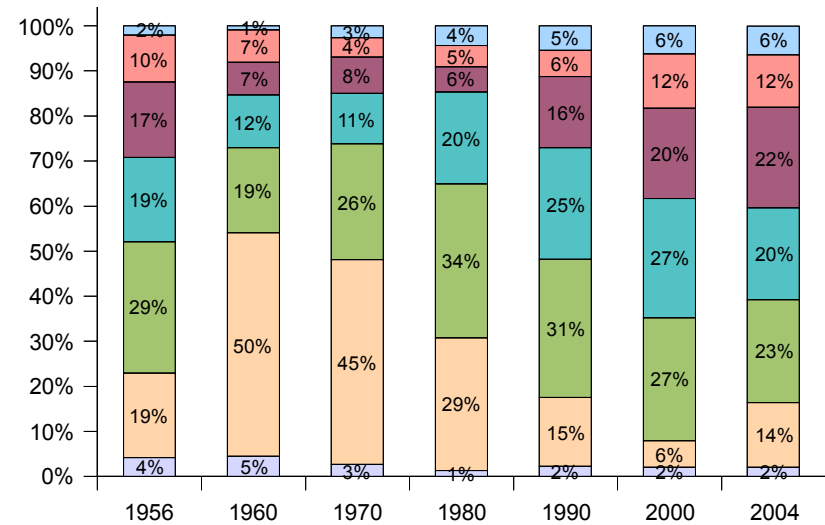
2.2 Keski-ikä

Kuvassa VII.10 tarkastellaan jäsenistön ikää keskiarvona Ornamon osalta samoina vuosina kuin edellä ikäjakaumaa ja jäsenjärjestöjen osalta kaikkina vuosina. Ornamon toiminta lähti liikkeelle hyvin nuorella joukolla, mutta keski-ikä alkoi nopeasti nousta. Vuonna 1912 keski-ikä oli 26 vuotta. 1920-30-luvuilla keski-ikä nousi 30 vuodesta 40 vuoteen ja 40-50-luvulla 47 vuoteen. Auli Irjalan tutkimuksen mukaan syksyllä 1996 koko Ornamon jäsenistön keski-ikä oli 49 vuotta. Keski-ikä nouseminen on siis hidastunut merkittävästi 50-luvulta alkaen. Irjalan tutkimuksessa on lisäksi laskettu erikseen työikäisten eli alle 65-vuotiaiden jäsenien keski-ikä, joka oli 45 vuotta vuonna 1996.⁶⁹

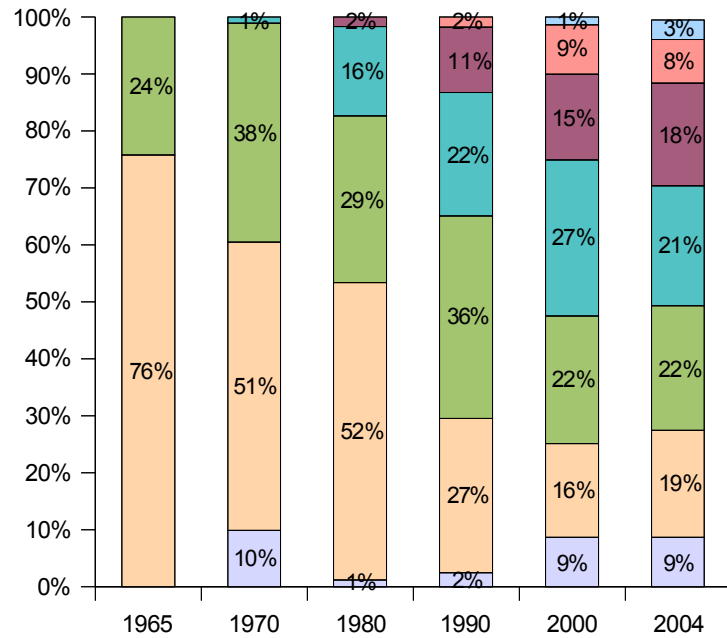
SIOssa jäsenten keski-ikä oli perustamisvuotena 34 vuotta. Keski-ikä pysyi 37 vuodessa 1970-luvun alkupuolelle asti. Vuonna 1990 keski-ikä

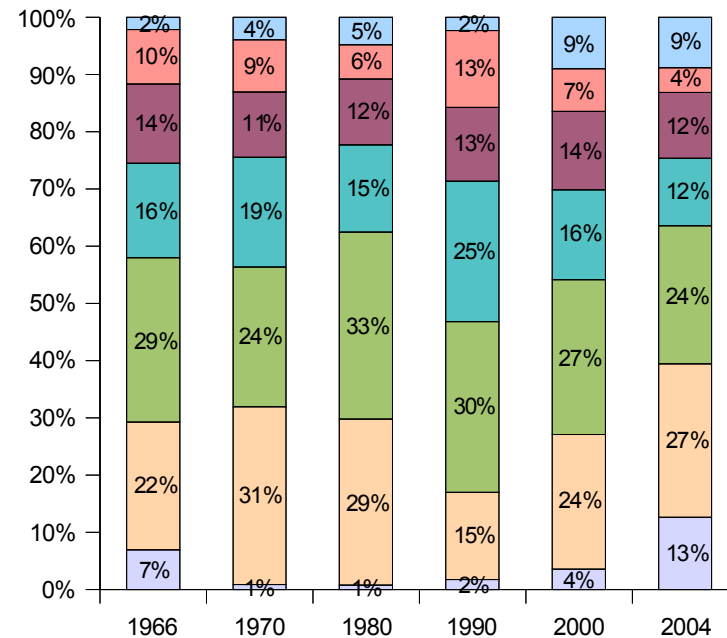
Kuva VII.5: SION ikäjakauma

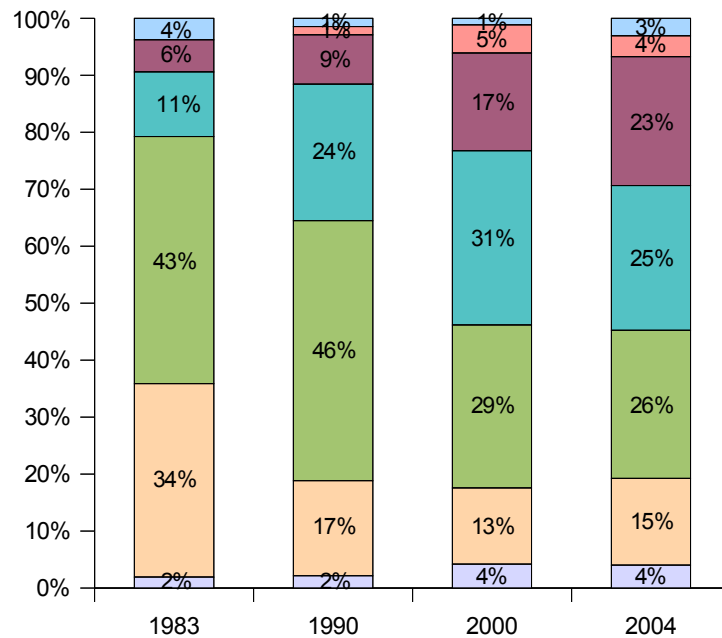
Kuva VII.6: TEXOn ikäjakauma

Kuva VII.7: MTO:n ikäjakauma

Kuva VII.8: TKO:n ikäjakauma

Kuva VII.9: TAIKOn ikäjakauma

hypähti 56 vuoteen (48 vuodesta), missä se suurin piirtein on pysynyt tutkimuskauden loppuun.

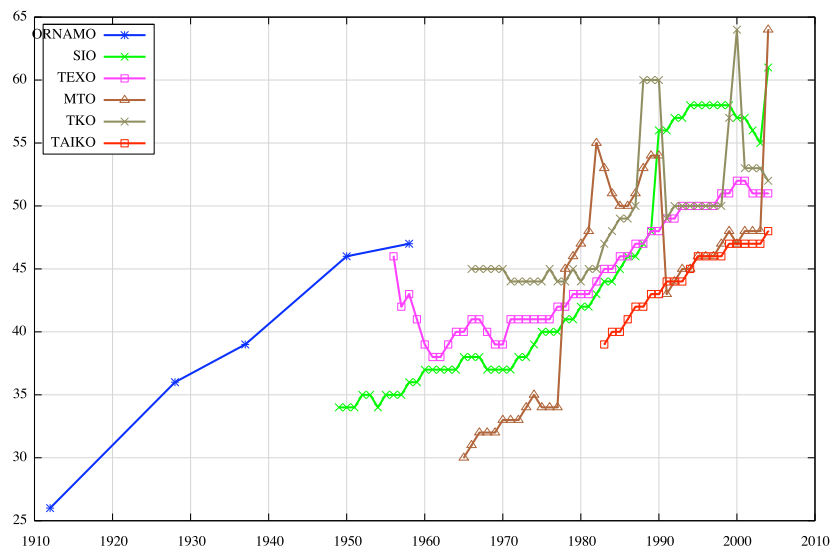
TEXOssa keski-ikä oli peräti 46 vuotta aloitusvuonna, mutta jo seuraavana vuonna keski-ikä laski ja vakiintui 1980-luvun alkuun asti 38-43 vuoteen. Keski-ikä on noussut tasaisesti: vuonna 1990 se oli 48 ja vuonna 2000 52 vuotta. Vuonna 2004 on tapahtunut laskua 51 vuoteen.

MTOssa keski-ikä on noussut toiminnan aikana jyrkästi. Aluksi keski-ikä oli 30 vuotta eikä se noussut yli 34 vuoden ennen vuotta 1978. Tuolloin keski-ikä nousi 45 vuoteen ja vuonna 1982 jo 55 vuoteen. 1980-luvun alussa keski-ikä laski hieman, mutta jyrkemmin vuonna 1991: 43 vuoteen. Sen jälkeen nousu on ollut vauhtia kahdessa vuodessa yksi ikävuosi lisää. Vuonna 2004 tapahtui kuitenkin hyppäys 48 vuodesta 64 vuoteen.

TKOssa keski-ikä pysyi alun 45 vuodessa vuoteen 1982 asti. TAIKOn perustamisen jälkeen keski-ikä alkoi hitaasti nousta, mutta rekisteriin talletettujen tietojen mukaan vuonna 1987 tapahtui hyppäys 50 vuodesta 60 vuoteen. Tämä taso pysyi vain 3 vuotta ja selittyy 70-74-vuotiaiden määrän kaksinkertaistumisella. 1990-luvulla keski-ikä pysyi 50 vuodessa. Sitten tapahtui jälleen hyppäys: v. 1999 keski-ikä oli 57 ja 2000 64 vuotta. Vuosien 2001-2004 jäseniltä puuttuu syntymävuosi peräti 32-47 henkilöltä, joten tietoa keski-ikästä jyrkästä putoamisesta ei voi pitää täysin luotettavana. Vuoden 2000 jäsenistä ikätieto puuttuu vain 9 henkilöltä. Toisaalta keski-ikä jyrkkää putoamista voidaan selittää opiskelijajäsenten määrän kaksinkertaistumisella.

TAIKOssa keski-ikä on noussut muita jäsenjärjestöjä tasaisemmin. Perustamisvuonna 1983 keski-ikä oli 39 vuotta. Siitä se on noussut ikävuosi kerrallaan 3-4 vuoden jaksoissa. Keski-ikä on ollut 2000-luvulla n. 47 vuotta.

Irjalan mukaan työikäisistä vuonna 1996 siolaisten keski-ikä oli 49 vuotta, texolaisten 46, taiko- ja tkolaisten 44 ja mtolaisten 43 vuotta.⁶⁹ Rekisterin mukaan vastaavana vuonna eläke-ikäiset sisältävät keski-ikä olivat SIOssa 58, TEXOssa ja TKOssa 50 sekä MTOssa ja TAIKOssa 46 vuotta.

Kuva VII.10: Keski-ikä Ornamossa ja jäsenjärjestöissä

2.3 Liittymisikä ja valmistumisen suhde liittymiseen

Taulukossa VII.1 tarkastellaan keskimääräistä liittymisikää Ornamoon ja jäsenjärjestöihin. Ornamon perustajat, vuosina 1911-12 jäsenenä olleet henkilöt olivat liittymisvuonnaan keskimäärin n. 23-vuotiaita. Nuorimmat olivat vain 17-18-vuotiaita ja vanhimmat 38-39-vuotiaita. Tieto syntymävuodesta puuttuu kolmasosalta. Samaan taulukkoon on koottu myös keskiarvo siitä, miten pian valmistumisen jälkeen järjestötoimintaan on lähdetty mukaan. Ensimmäisten vuosien jäsenistä peräti 11 henkilöä 46:sta ei ollut vielä valmistunut, vaan tutkinto valmistui seuraavana vuonna liittymisestä (ks. myös taulukko VI.2). Toiseksi suurimman ryhmän (8 henkilöä) muodostivat 2-12 vuotta sitten valmistuneet. Keskiarvoksi näistä tulee yksi vuosi. Valmistumisvuosi puuttuu rekisteristä lähes puolelta vuosien 1911-12 jäsenistä.

Vuonna 1928 tilanne oli jo aivan toinen. Liittyneet olivat iältään keskimäärin 36-vuotiaita. Ikähaitari oli 24 vuodesta 51 vuoteen. Valmistumisesta oli liittyneillä myös kulunut useita vuosia, keskimäärin 8 vuotta. Vain muutama oli liittynyt lähivuosina, yleisemmin valmistumisesta oli 4-5 tai jopa n. 10 vuotta. Vuonna 1936 tilanne oli hyvin vastaava. Valitettavasti tiedot syntymä- ja valmistumisvuodesta puuttuvat tutkimuksen kannalta liian monelta.

Jäsenjärjestöjen kohdalla ikä- ja valmistumistiedot ovat Ornamoa kattavampia. Taulukkoon VII.1 on laskettu myös jäsenjärjestöjen perustamisvuosien keskiarvot liittymisiästä ja sen suhteesta valmistumiseen. On kuitenkin huomioitava että osa jäsenistä siirtyi Ornamosta jäsenjärjestöihin eikä suinkaan liittynyt uutena jäsenenä. Kun keskiarvoja tarkastellaan 50 vuoden säteellä ja viiden järjestön kohdalta, voidaan havaita että ajallista muuttumista ei ole tapahtunut. Siolaisten, texolaisten, mtolaisten ja tkolaisten liittymisikä on koko toiminnan aikana ollut keskimäärin 31-32 vuotta (vaihtelu välillä 30-37 vuotta). Taikolaisten liittymisiän keskiarvo on näitä korkeampi: 38 vuotta.

Kun lasketaan vain opiskelijoiden ja kokelasjäsenien liittymisiän keskiarvo, tulos on n. 28 vuotta. Heissä on kaksikymppisiä, tarkasteluaineiston nuorin opiskelijajäsen on 20-vuotias, mutta yhtälailla opiskelemassa ollaan vielä kolmekymppisenä. Kokelasjäsenillä ja muutamalla opiskelijajäsenellä on ikää yli 40 vuotta.

Myöskään liittymis- ja valmistumisvuosien suhteella ei ole havaittavissa varmaa ajallista kehittymistä. Esimerkiksi SION kohdalla voitaisiin todeta, että jäseneksi on hakeuduttu vuosikymmen vuosikymmeneltä yhä nopeammin valmistumisen jälkeen. Keskiarvo on pienentynyt reilussa 50 vuodessa kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen. Vuonna 1970 liittyneet olivat kuitenkin kaikki joko liittymisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna valmistuneita. Vastaavaa keskiarvojen heittelemistä on TEXOn, MTON ja TKOn varsinaisiksi jäseniksi liittyneiden keskiarvoissa. TAIKOn jäseniksi on liitytty yhä nopeammin: 1980- ja 90-luvulla valmistumisen jälkeen kului keskimäärin 12-13 vuotta, kun 2000-luvulla enää 5-6 vuotta.

	1911-12	1928	1936	1949	1956	1960	1965	1966	1970	1980	1983	1990	2000	2004
ORNAME			SIO											
Liittymisikä v.	23	36	32	34		37			26	37		34	31	30
Ikä puuttuu %	33	54	50	6		10			0	0		0	0	19
Liittymisikä v. Opisk. ja kokelaat													29	23
Liittymisvuosi – Valm.vuosi v.	1	8	6	9		10			0	10		6	5	3
Valm.vuosi puuttuu %	48	74	72	6		17			0	0		0	0	0
TEXO				MTO										
Liittymisikä v.				42	26				29	27		29	31	33
Ikä puuttuu %				5	9				0	0		20	0	7
Liittymisikä v. Opisk. ja kokelaat														30
Liittymisvuosi – Valm.vuosi v				17	2				3	2		4	1	6
Valm.vuosi puuttuu %				11	17				21	0		20	40	0
TKO				TAIKO										
Liittymisikä v.								39	29	31		34	31	30
Ikä puuttuu %								9	0	9		0	0	19
Liittymisikä v. Opisk. ja kokelaat													27	28
Liittymisvuosi – Valm.vuosi v.								14	4	4		4	7	7
Valm.vuosi puuttuu %								20	11	13		13	0	22
TAIKO				TAIKO										
Liittymisikä v.											38	39	38	36
Ikä puuttuu %											2	0	0	4
Liittymisikä v. Opisk. ja kokelaat														28
Liittymisvuosi – Valm.vuosi v.											12	13	6	5
Valm.vuosi puuttuu %											5	20	21	17

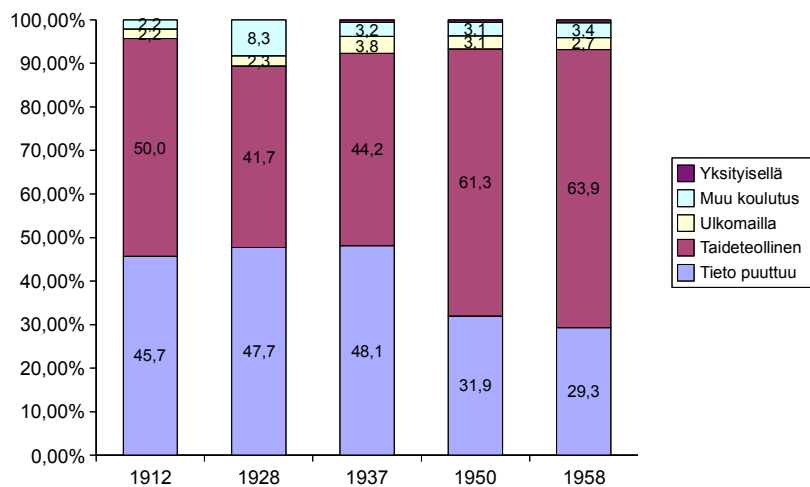
Taulukko VII.1: Keskimääräinen liittymisikä ja valmistumisvuoden suhde liittymisvuoteen

3 Koulutus

3.1 Taideteollinen korkeakoulu

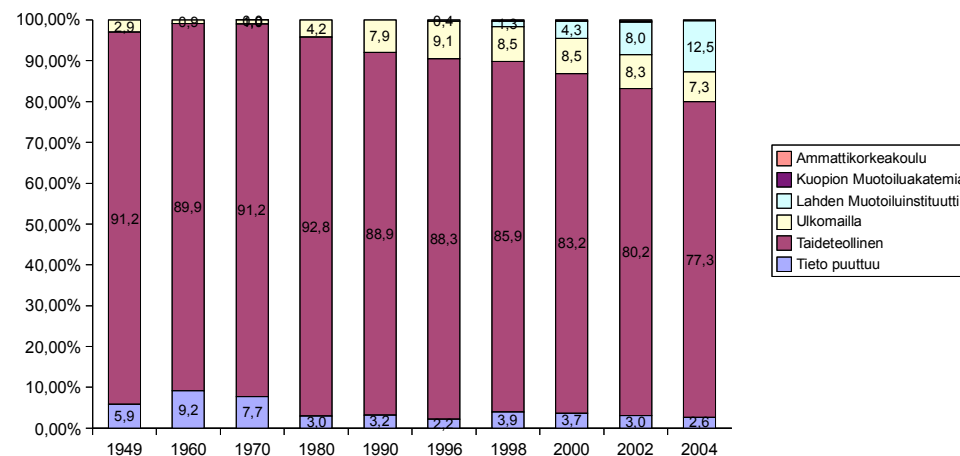
Taideteollinen korkeakoulu on ylivoimaisesti tärkein koulutusmuoto ornamolaisilla. Taideteollinen korkeakoulu (ja sen edeltäjät: Veistokoulu 1870-, Taideteollisuuskeskuskoulu 1885- ja Taideteollinen oppilaitos 1949-1973⁷⁰) onkin yksi jäsenyyden edellytys, vaikka kriteeri ei olekaan ehdoton.

Alan korkeakoulutasoista opetusta on vuodesta 1990 (teollinen muotoilu) / vuodesta 1996 (tekstiili- ja vaatetusala) lähtien antanut myös Lapin yliopisto.⁶⁹ Yliopistot on merkitty ja laskettu omana ryhmänään. Lapin yliopiston lisäksi rekisterissä on Helsingin, Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa opiskelleita jäseniä. Yliopistossa opiskelleiden määrä on MTOssa ja TAIKOssa alle prosentin luokkaa ja TEXOssa ja TKOssa 4-6%.

Kuva VII.11: Ornamolaisten koulutus v. 1912-1958

Tieto koulutuspaikasta on tässä tallennustyössä löytynyt noin puolelta Ornamon alkuvuosien jäseniltä (ks. kuva VII.11). Taideteollisuuskeskuskoulussa olivat opiskelleet lähes kaikki jäsenet. Ulkomailta koulutuksensa oli hankkinut yksi jäsenistä: Tukholman vastaavassa taideteollisuus-koulussa. Lisäksi yksi oli valmistunut Polyteknillisestä Opistosta, josta tuli yliopistotasoinen Suomen Teknillinen Korkeakoulu v. 1908. Vuonna 1928 koulutuspaikkana oli Teknillinen korkeakoulu jopa 8 prosentilla jäsenistä, koska monet arkkitehdit liittyivät Ornamon jäseniksi. Määrä kuitenkin putosi nopeasti (v. 1937 3%).

Kuva VII.12: Siolaisten koulutus v. 1949-2004

Jäsenjärjestöjen kohdalla tieto koulutuspaikasta puuttuu SION, TEXOn ja TAIKOn jäsenistä 4-5 prosentilta sekä MTON ja TKOn jäseniltä n. 10 prosentilta. Taideteollinen korkeakoulu oli siolaisten ja texolaisten koulutusmuoto n. 90 prosenttisesti vuoteen 1980 asti. Vuonna 2004 SIOssa oli 77% ja TEXOssa 71% Taideteollisesta valmistuneita (ks. kuvat VII.12 ja VII.14).

MTOssa (kuva VII.15) oli perustamisvuonna ainoastaan Taideteollisesta valmistuneita jäseniä (tieto puuttuu 3%:lta), mutta tilanne muut-

tui merkittävästi vuodesta 1975 lähtien, jolloin alettiin ottaa jäseniksi Lahden muotoiluinstituutista valmistuneita henkilöitä. Vuonna 1980 ja 1990 Taideteollisen korkeakoulun osuus oli pudonnut 63%:iin. Vuonna 2004 osuus oli 54%.

TKOssa Taideteollinen korkeakoulu on ollut pitkään hallitsevassa asemassa (ks. kuva VII.17). Osuus on ollut yli 80% vuoteen 2000, jolloin osuus putosi 73 prosenttiin ja kahdessa vuodessa edelleen 63 prosenttiin. Vuonna 2004 Taideteollisessa opiskelleita oli 57%.

TAIKOssa oli aluksi 80-83% Taideteollisen korkeakoulun käyneitä jäseniä, mutta vuonna 1996 enää 65% (ks. kuva VII.18). Vuonna 2004 osuus oli pudonnut 50 prosenttiin, mikä on pienin osuus jäsenjärjestöistä.

3.2 Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluista tärkeimmät: *Lahden Muotoiluinstituutti*, *Kuopion Muotoiluakatemia* ja *Wetterhoff* on lajiteltu omiksi ryhmikseen. Näiden koulujen nimet ja nimien kirjoitusasu ovat vaihdelleet niin paljon, että tiedon käsittelyn takia on ollut tarpeen luoda rekisteriin uusi kenttä nimeltään *Koulutustapa*.

Lahden Muotoiluinstituutti siirtyi osaksi Lahden ammattikorkeakoulua v. 1996. Kouluuun on liitetty 1970-luvulla Lahden taideinstituutti ja alunperin Helsinkiin v. 1938 perustettu kultaseppäkoulu.⁷¹ Kuopion muotoiluakatemiaa nimiä ovat olleet Kuopion koti- ja taideteollisuusoppilaitos, KOTO, Käsityökoulu, Naiskotiteollisuuskoulu, Kotiteollisuuden Koulukeskus ja Kuopion käsi- ja taideteollisuusakatemia. Tällä hetkellä koulu on osa Savonia-ammattikorkeakoulua.⁷² Wetterhoff lyhennettä on käytetty Fredrika Wetterhoffin Työkoulusta, joka nykyisin on Hämeen ammattikorkeakoulu Wetterhoff.⁷³

Muita *ammattikorkeakouluja* on käsitelty omana ryhmänään. Näitä ovat Vantaan EVTEK, Kymenlaakson, Lappeenrannan ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulut.

Lahden Muotoiluinstituutti ja Kuopion Muotoiluakatemia ovat suosituimmat koulut Taideteollisen korkeakoulun jälkeen. Ensimmäiset Lahden Muotoiluinstituutista valmistuneet ovat vuodelta 1975. Tuolloin

heitä liittyi MTOhon peräti 14 henkilöä. Vuoden päästä heitä oli 26 ja kahden vuoden päästä jo 30. MTOssa on selvästi eniten Lahden Muotoiluinstituutista opiskelleita/opiskelevia jäseniä. Vuonna 1980 mtolaisista oli lähes 25% Lahdesta valmistuneita. Sen jälkeen osuus on pudonnut vuonna 1996 19 prosenttiin ja edelleen 15 prosenttiin vuonna 2004. TEXO ja TKO saivat ensimmäiset Lahdesta valmistuneet jäsenet vuonna 1977. SIOssa määrä on noussut vuoden 1996 0,4%:sta vuoden 2004 12,5%:iin. Vastaavasti TKOssa määrä on noussut prosentista (1980) 8,8 prosenttiin (2004). Myös TAIKOssa on ollut 2000-luvulla 7,5-8,6% Lahden Muotoiluinstituutin opiskelijoita. TEXOssa Lahdessa opiskelleita/opiskelevia on vähiten, keskimäärin 0,6%.

Kuopion Muotoiluakatemiasta on ollut jäseniä TEXOssa vuodesta 1979 ja MTOssa vuodesta 1984 sekä TKOssa ja TAIKOssa vuodesta 1987 lähtien. SION ensimmäiset Kuopiossa opiskelevat ovat vasta vuodelta 1998. TAIKOssa on jäsenjärjestöistä eniten Kuopion koulua käyneitä. Määrä on ollut vuodesta 1998 lähtien keskimäärin lähes 12%. Muissa järjestöissä keskimääräiset osuudet ovat selvästi pienempiä: TEXO 3%, MTO 2%, TKO 1% ja SIO 0,3%.

Wetterhoffin käyneitä on ollut TEXOssa jo vuodesta 1977 lähtien. Muihin järjestöihin ensimmäiset tulivat selvästi myöhemmin: MTOhon 1993, TAIKOon 1996 ja TKOon vuonna 2000. TEXOssa heidän osuutensa on myös suurin: vuonna 2004 määrä oli 3,2%. Samana vuonna Wetterhoffin osuus oli TAIKOssa 2,4%, MTOssa 1,5% ja TKOssa 1,1%.

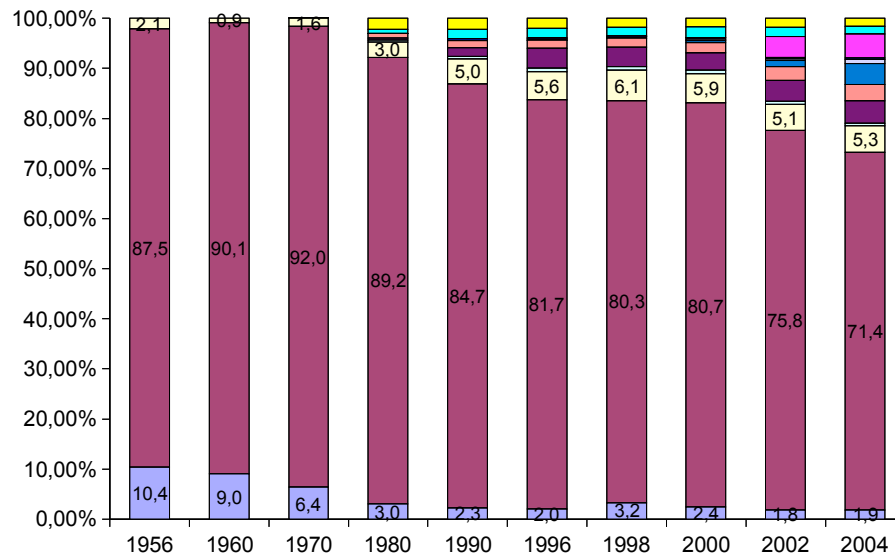
Muiden ammattikorkeakoulujen osuus oli vuonna 2004 noussut TEXOssa 4 prosenttiin, kun se vielä kaksi vuotta aikaisemmin oli ollut vain prosentin luokkaa. TKOssa vastaava nousu tapahtui v. 2002: osuus nousi prosentista 5%:iin. Ammattikorkeakoululaisia oli vuonna 2004 TAIKOssa 1,8% ja MTOssa 0,4%.

3.3 Muu koulutus

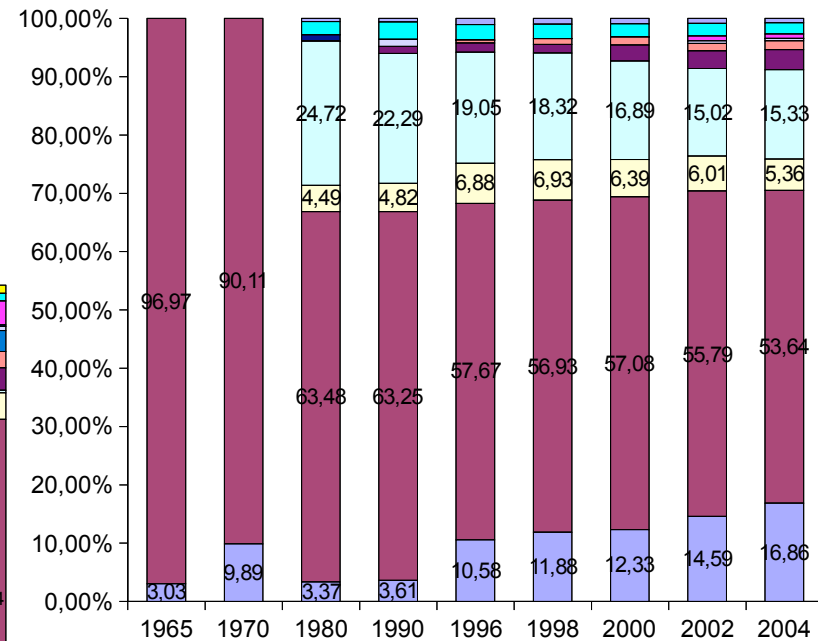
Koulutustapa-kentän nimike *Muu koulutus* sisältää Teknillisen Korkeakoulun lisäksi seuraavia kouluja: Åbo Hemsjöjdslärlärinstitut, Helsingin Käsityönopeettajaopisto, Helsingin Kauppakorkeakoulu, Helsingin Kultaseppäkoulu, Helsingin Leikkueopisto, Helsingin yliopiston piirustus-

Kuva VII.13: Koulutus TEXOssa ja MTOssa -diagrammien värit

Kuva VII.14: Texolaisten koulutus v. 1956-2004

Kuva VII.15: Mtolaisen koulutus v. 1965-2004

sali, Kansanopistot, jatkokoulutusseminaarit, Suomen Taideakatemia, Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulu ja Westendin Invalidien Ammattioppilaitos.

Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksia, joista ornamolaisia on valmistunut, ovat Heinolan, Hollolan, Jurvan, Keski-Suomen, Lappeenrannan, Loimaan, Lounais-Suomen, Mikkelin, Rovaniemen, Tervolan, Vantaan, Varkauden ja Vihdin käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset. *Ammattikoulu*-ryhmässä ovat Roihuvuoren, Seinäjoen, Tampereen, Turun ja Westendin Ammattikoulut.

Lisäksi alalle on voitu kouluttautua yksityisellä sektorilla (nimike *Yksityisellä*). Tälläisiksi oppimistavoiksi on ryhmitelty mm. seuraavat ilmaiset: Atelier Lachenal Ranskassa, Bertel Cardbergin yksityisoppilas, Kreetta Pohjanheimon tekstiilikoulu, Kupittaaan kulta Oy, keraamikko Hilka Jarvan luona, Anna-Maria Osipowin opissa, kisällintutkinto, teollisuudessa hankittu alan koulutus, yksityinen savenvalaja ja yleinen oppisopimuskoulutus jossain alan yrityksessä.

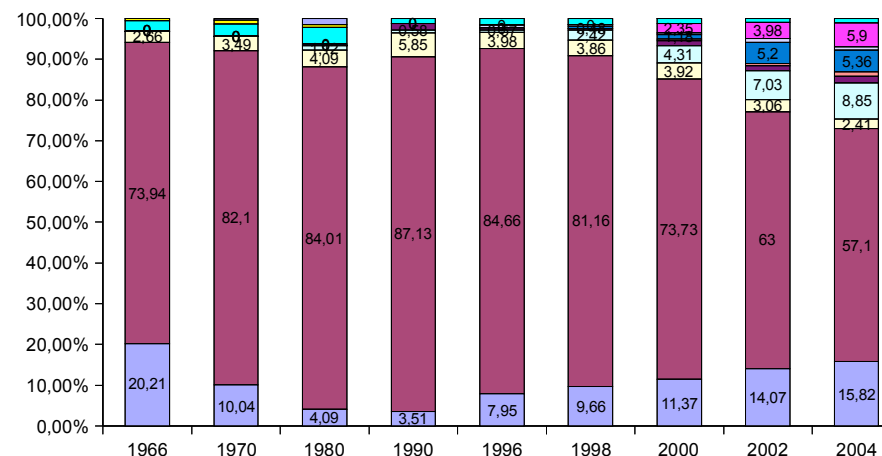
Em. koulutustapoja ei ole siolaisilla. Muissa järjestöissä osuudet vaihtelevat keskimäärin 0,4 ja 2,4% välillä. Yksityisellä-ryhmässä on jäseniä vain TAIKOssa ja TEXOssa (sekä TKOssa ennen TAIKOn perustamista). TAIKOssa oli muuta koulutusta käyneitä perustamisvuonna lähes 6%, mutta vuodesta 1996 lähtien määrä on ollut alle 2%. Muuta koulutusta on mtolaisilla keskimäärin 2,4% ja texolaisilla 1,7%.

Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksissa opiskelleita on huomattavasti enemmän TAIKOssa kuin muissa järjestöissä. Heitä on ollut vuodesta 1985 lähtien, aluksi 0,7%, vuonna 1998 jo 4,2% ja v. 2004 4,6%. MTOssa ensimmäinen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa opiskellut on vuodelta 1989, TKOssa v. 1996 ja TEXOssa v. 1999. Osuudet vaihtelevat näissä järjestöissä 0,4-0,8% välillä.

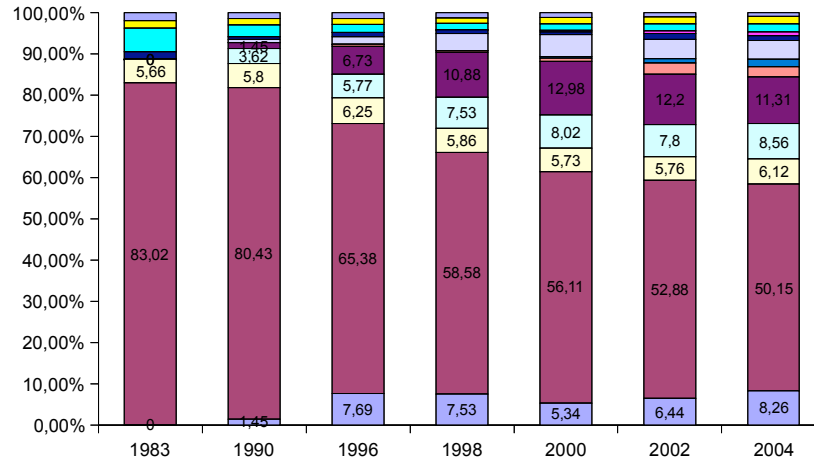
Lisäksi muutama jäsen on ilmoittanut, että heillä ei ole alan ammatillista koulutusta. Heitä on TAIKOssa keskimäärin 1,3% ja MTOssa 0,8% jäsenistöstä.

Kuva VII.16: Koulutus TKOssa ja TAIKOssa -diagrammien värit

Kuva VII.17: Tkolaisten koulutus v. 1966-2004

Kuva VII.18: Taikolaisten koulutus v. 1983-2004

on ollut keskimäärin lähes 6% (14 jäsentä). MTOssa ulkomailla opiskelleet ovat kuitenkin vasta kolmanneksi suurin ryhmä. TKOssa heitä on ollut keskimäärin 3,7% (10 jäsentä). TAIKOssa ulkomailla opiskelleita on ollut keskimäärin lähes 6%. Määrä on noussut vuonna 2004 15 jäsenestä 20 jäseneseen.

3.4 Ulkomailla opiskelleet

Jäsenrekisteriin on merkitty 107 ulkomaista koulutuspaikkaa (ks. taulukko VII.2). Pohjoismaissa ja Saksassa on näistä kouluista molemmissa 15, Iso-Britanniassa ja muussa Euroopassa 17, Italiassa 10, Ranskassa 7, Yhdysvalloissa 13 ja muualla maailmassa 13 kpl. Ulkomailla opiskelleita on ollut jäsenistössä koko Ornamon toiminnan ajan. Määristä ei ole kuitenkaan erotettu ulkomaisia jäseniä, jotka ovat opiskelleet kotimaassaan.

Alkuvuosien yhdestä ulkomailla opiskelleesta jäsenestä määrä nousi vuonna 1928 kolmeen ja v. 1937 kuuteen. Myös jäsenjärjestöissä oli alkuvuosina vain muutama ulkomailla opiskellut jäsen. Määrä nousi 1980-luvulla n. kymmeneen jäseneseen, joten ulkomailla opiskelleet muodostivat toiseksi suurimman ryhmän Taideteollisessa korkeakoulussa opiskelneiden jälkeen. SIOssa määrä on noussut vuodesta 1990 lähtien 20-30 jäseneseen eli 7-9 prosenttiin. Seuraavaksi eniten ulkomailla opiskelleita on TEXOssa, jossa määrä on n. 5% (17 jäsentä) ja MTOssa, jossa heitä

Pohjoismaat

Århus Kunstakademi, Tanska
 Borås Textilinstitutet, Ruotsi
 Capella gården, Öland, Ruotsi
 Guldsmedehöjskolan, Kööpenhamina, Tanska
 Indendors Arkitekt Akademiet, Kööpenhamina, Tanska
 Islannin taideteollinen opisto
 Kgl. Akademiet for de Skønne Kunster, Kööpenhamina, Tanska
 Konstfackskolan, Tukholma, Ruotsi
 Konstindustriskolan, Göteborgs universitet, Ruotsi
 Nyckelviks-skolan, Lindineö, Ruotsi
 Reklamskola, Tukholma, Ruotsi
 Skolen for Boligindretning, Kööpenhamina, Tanska
 Statens hogskole for kunsthåndverk og design i Bergen, Norja
 Stockholms Konstakademi, Ruotsi
 Vävskolorna: Maasvolke, Brunson, van Rieswiek, Ruotsi

Iso-Britannia

Central St. Martins College of Art and Design, Lontoo
 Chelsea College of Art & Design, Lontoo
 College of Technology, Northhampton
 Edinburgh College of Art
 Harrow School of Art, Lontoo
 Hornsey Collage of Art, Lontoo
 Leicester Polytechnic School of Fashion/Textiles
 Leicester Polytechnic, School of Industrial Design
 Manchester Polytechnic, Brighton
 Middlesex Polytechnics, Lontoo
 North East London Polytechnic
 Royal College of Art, Lontoo
 Sheffield Polytechnic, School of Art and Design
 University of Surrey, Roehampton
 University of Teesside, Middlesbrough
 University of Wales, Institute Cardiff
 West Surrey College of Art and Design

Italia

Accademia Italiana Moda
 Accademia di Costume e di Moda, Rooma
 Artemoda, Firenze
 Barattan muotihuone, Milano
 Domus Academy, Milano
 Euromode School, Firenze
 ISIA, Firenze
 Istituto Europeo di Design, Milano
 Istituto Statale d'Arte di Roma
 Istituto Superiore di architettura e design, Milano

Ranska

École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs, Pariisi
 ESMOD, Pariisi
 Ecole Guerre-Lavigne, Pariisi
 Ecole d'Art Applique, Pariisi
 Ecole de la Chambre Syndical de Couture Parisienne
 Ecole des Beaux-Arts d'Angers
 Ecole des Beaux-Arts, Pariisi

Saksa

Die Höhere Fachschule für Textilekünste, Krefeld, Saksa
 ESMOD Internationale Modeschule
 Fachhochschule für Gestaltung, Pforzheim
 Fachhochschule für Kunst und Design, Hannover
 Fachhochschule, Hildesheim
 Fachhochschule, Lippe
 Gesamthochschule Wuppertal, Düsseldorf
 Hochschule für Bildende Künste, Braunschweig
 Kungliga Institutet för Konstindustri, Berliini
 Kunstgewerbeschule Basel
 Kunstgewerbeschule der Stadt Bern
 Zuschneideschule Müller & Sohn, München
 Staatliche Werkschule für Keramik, Hörh-Grenzhausen
 Staatslehranstalt für Photographie, München
 Werkkunstschule/Fachhochschule Darmstadt

Muu Eurooppa

Académie des Beau -Arts, Bryssel, Belgia
 Academie for Industrial Design, Eindhoven, Hollanti
 Akademie für angewandte Kunst, Graz, Itävalta
 Academy of Fine Arts, Warsaw, Puola
 Belgradin taideyliopisto, Jugoslavia
 Die Modeschule Hetzendorf, Wien, Itävalta
 Ecole d'Architecture et d'Arts Visuels, Bryssel, Belgia
 Estonian Art Academy, Eesti
 Fine Art Academy, Gdansk, Puola
 Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam, Hollanti
 Hochschule für Angewandte Kunst, Wien, Itävalta
 Konstakademiet i Krakow, Puola
 Kunstgewerbeschule der Stadt Zürich, Sveitsi
 Modeschule Paula Brunn, Zürich, Sveitsi
 National College of Art and Design, Dublin, Irlanti
 Taideakatemia, Latvia
 Unkarin taideteollinen korkeakoulu

Yhdysvallat

Central Missouri State University
 Cranbrook Academy of Art, Michigan, USA
 Fashion Institute of Technology, New York
 Immaculate Heart College, Los Angeles, California
 Kansas City Art Institute, University of Colorado
 Parsons School of Design, New York
 Pennsylvania Academy of Fine Arts, Philadelphia
 University of California
 University of Cincinnati, College of Design, Architecture, Art and Planning
 University of Denver
 University of Houston
 Washington University, School of Fine Arts, St. Louis
 Western Michigan University

Muu maailma

I.I.T. - Israeli Institute of Technology - Technion, Haifa, Israel
 Leningradin taideteollinen korkeakoulu, Venäjä
 Moskovan teknologian instituutti, Venäjä
 Musashino Art University, Japani
 Ryerson Polytechnical Institute, School of Interior Design, Kanada
 Tokyo National University of Art, Japani

Taulukko VII.2: Ornamolaisten ulkomaisia koulutuspaikkoja

4 Asuinpaikka lääneittäin ja suurimpien kaupunkien alueilla

Taulukoihin VII.3 ja VII.4 on koottu Ornamon ja sen jäsenjärjestöjen jäsenten kotiosoitteiden postinumeroista lasketut osuudet eri lääneissä ja suurimmissa kaupungeissa asuneista. Yhteystiedot on tallennettu hyvin rekisteriin, vain muutamilta henkilöiltä osoite puuttuu. Poikkeuksena ovat ensimmäisten vuosien jäsenet, sillä tallennetut jäsenluettelot eivät sisältäneet asuinpaikkaa. Tilaston luotettavuutta vähentää kuitenkin se, että rekisteriin ei ole voitu merkitä, milloin kyseinen osoite on ollut voimassa.

Etelä-Suomen lääni on alusta alkaen ollut suosituin asuinpaikka. *Auli Irjala* toteaa selvityksessään ornamolaisten (jotka vastasivat kyselyyn) asuinpaikasta vuonna 1996, että taideammateissa toimivat, kuten taideteollisuuden alan taiteilijat ja suunnittelijat ovat keskittyneet muuta väestöä runsaslukuisemmin asumaan Etelä-Suomeen. Taideteollisessa korkeakoulussa opiskelu kasvattaa entisestään eteläsuomalaisten osuutta.⁶⁹

Vuoden 1912 jäsenistä asuinpaikka on merkitty noin puolelle. Heistä 19 asui Helsingissä ja yksi muualla pääkaupunkiseudulla sekä yksi Seinäjoella. Vuonna 1928 edustettuina olivat Seinäjoen lisäksi myös Hämeenlinna, Lahti, Turku, Tampere, Jyväskylä ja Kokkola (1-2 jäsentä/kaupunki). Helsingin seudulla asui 8 jäsentä, mutta itse pääkaupungissa 105 henkilöä. Ornamo sai ensimmäiset jäsenensä Joensuuista ja Oulusta vuonna 1950. Muista kuin pääkaupunkiseudun kaupunkeista suosituimpia olivat Turku ja Tampere. Etelä-Suomen läänin osuus oli 1928 ja 1958 lähes 88%, vuonna 1937 jopa 95% ja v. 1950 n. 93%.

Auli Irjala totesi vuotta 1996 koskevasta tutkimusjoukostaan, että sio-laiset olivat voimakkaimmin keskittyneet asumaan pääkaupunkiseudulle. Heidän määränsä oli 80%, kun muiden jäsenjärjestöjen kohdalla määrä vaihteli 45-64 prosentin välillä. Taidekäsityöläisistä ja tekstiilitaiteilijoista asui pääkaupunkiseudulla muita ammattiryhmiä pienempi osuus.⁶⁹ Tämä huomioidaan pitävien paikansa myös jäsenjärjestöjen historian näkökulmasta. Irjalan laskemat prosenttiosuudet ovat kuitenkin to-

	Ei tietoa	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Itä-Suomi	Oulu	Lappi	ulkomailla
ORNAMO							
1912	54,3%	43,5%	2,2%				
1928	6,1%	87,8%	5,3%				0,8%
1937	0,6%	94,9%	4,5%				0,0%
1950	0,6%	92,6%	4,9%	0,6%	0,6%		0,6%
1958	0,7%	87,8%	10,2%				1,4%
SIO							
1949	0,0%	85,3%	11,8%		2,9%		
1960	0,0%	88,1%	10,1%	0,9%	0,9%		
1970	1,0%	86,6%	9,8%	1,0%	0,5%		1,0%
1980	0,8%	85,7%	8,9%	1,3%	1,3%		2,1%
1990	1,6%	86,6%	8,3%		1,6%	0,4%	1,6%
2000	2,4%	83,2%	8,5%	0,3%	1,8%	0,3%	3,4%
2004	1,6%	85,4%	8,1%	0,3%	1,0%	0,3%	3,4%
TEXO							
1956	2,1%	89,6%	4,2%	2,1%	2,1%		
1960	4,5%	82,0%	9,0%	2,7%	0,9%		0,9%
1970	3,2%	75,4%	15,0%	3,2%	2,1%		1,1%
1980	1,7%	73,6%	16,5%	4,3%	1,3%	0,9%	1,7%
1990	2,7%	73,4%	15,8%	4,1%	1,4%	0,9%	1,8%
2000	1,4%	70,7%	16,6%	4,8%	1,7%	0,7%	4,1%
2004	0,8%	69,8%	16,2%	5,3%	2,7%	2,4%	2,9%
MTO							
1965	0,0%	93,9%	6,1%				
1970	2,2%	81,3%	15,4%				1,1%
1980	1,1%	74,2%	20,2%	2,8%	1,1%	0,6%	
1990	3,0%	78,9%	12,7%	2,4%	1,2%	0,6%	1,2%
2000	7,3%	76,7%	10,0%	1,8%	0,9%	0,9%	2,3%
2004	6,1%	77,0%	9,2%	2,3%	1,1%	1,5%	2,7%
TKO							
1966	3,7%	83,5%	10,1%	1,1%			1,6%
1970	3,1%	80,3%	14,4%	0,9%			1,3%
1980	1,5%	78,8%	14,5%	2,2%	0,7%	0,7%	1,5%
1990	3,5%	67,3%	20,5%	3,5%	0,6%	2,3%	2,3%
2000	3,1%	69,8%	19,2%	1,6%	0,8%	3,5%	2,0%
2004	2,1%	72,7%	16,4%	1,6%	1,9%	3,2%	2,1%
TAIKO							
1983	0,0%	77,4%	11,3%	5,7%		1,9%	3,8%
1985	3,4%	73,3%	11,2%	7,8%	0,9%	0,9%	2,6%
1990	0,0%	74,6%	14,5%	5,8%	2,2%	0,7%	2,2%
2000	0,8%	70,6%	14,1%	8,8%	2,3%	1,1%	2,3%
2004	0,6%	71,9%	14,4%	7,0%	2,1%	1,2%	2,8%

Taulukko VII.3: Ornamolaisten asuinpaikka lääneittäin ja ulkomailla

dellisuutta pienempiä eli hänen kyselynsä on saanut runsaammin vastauksia muualta kuin Etelä-Suomesta. SION jäsenistä on aina ollut eteläsuomalaisia 83-88%. TEXOssa ja MTOssa on ollut jopa tätäkin enemmän eteläsuomalaisia perustamisvuosina (90-94%), mutta MTOssa osuus laski n. 77%:iin ja TEXOssa 70-75%:iin. Taideteollisuusryhmässä oli vuonna 1966 83,5% eteläsuomalaisia, mutta Teolliset muotoilijat TKOssa heitä oli enää 67-73%. TAIKOon liittyneistä oli Etelä-Suomen läänistä 77%, mutta osuus laski vähän yli 70%:iin.

Länsi-Suomen läänissä on asunut siolaisia 8-11%. Kaupungeista suosituin on ollut Lahti, seuraavaksi eniten siolaisia on asunut Turussa ja Tampereella. Länsi-Suomen jälkeen Oulun lääni on ollut seuraavaksi suosituin lääni noin yhden prosentin osuudella. Lapin ja Itä-Suomen läänissä on asunut vain muutamia siolaisia.

Texolaisista oli aluksi vain 4% länsisuomalaisia, mutta osuus vakiintui jopa 16%:iin. Osuuden perustan muodostaa kolme texolaisten suosimaa kaupunkia: Tampere (21 jäsentä v. 2004), Turku (19) ja Lahti (13). Noin kymmenen jäsentä asui vuonna 2004 Hämeenlinnan, Forssan, Kouvolan ja Kuopion alueilla. Kolmanneksi suosituin lääni on Itä-Suomi (3-5%) ja sitten Oulun (1-2,7%) ja Lapin läänit (0,7-2,4%).

Mtolaisista asui vuonna 1980 jopa 20% Länsi-Suomen läänissä. Osuutta selittää erityisesti Lahden Muotoiluinstituutin merkitys muotisuunnittelijoiden kouluttajana. Mutta myös Turkuun ja Tampereelle on sijoittunut paljon mtolaisia. Muissa kaupungeissa on asunut vain muutamia MTON jäseniä, mikä näkyikin muiden läänien osuuksissa: Itä-Suomi n. 2%, Oulu n. 1% ja Lappi 0,6-1,5%.

Taideteollisuusryhmässä oli länsisuomalaisia 14%, mutta Teolliset muotoilijat TKOon jäsenistä asui Länsi-Suomessa jopa 16-20%. Lahti ja Tampere ovat vetäneet teollisia muotoilijoita huomattavasti enemmän kuin muut kaupungit. Itä-Suomen lääni oli kolmanneksi suosituin lääni vuonna 1990, mutta sen aseman vei Lapin lääni 2000-luvulla yli 3%:n osuudella. Tämän selittää Rovaniemellä sijaitsevan Lapin yliopiston tärkeys teollisten muotoilijoiden kouluna.

Taikolaisista on asunut Länsi-Suomen läänissä 11-14%, Itä-Suomen läänissä 6-9%, Oulun läänissä n. 2% ja Lapin läänissä n. 1%. Itä-Suomen läänissä asuvien osuus on suurin ornamolaisista. Suosittuja kaupunkeja

ovat olleet kokojärjestyksessä: Turku, Lahti / Tampere, Lappeenranta, Joensuu, Kuopio, Forssa ja Oulu. Taidekäsityöläiset ovat hajasijoittuneet jopa tekstiilitaiteilijoita enemmän koko Suomen alueelle.

Jäsenistöstä eniten ulkomailla asuvia oli vuonna 2004 siolaisissa 3,4% ja seuraavaksi eniten texolaisissa, taikolaisissa ja mtolaisissa 2,7-2,9%. TKOon jäsenistä asui ulkomailla n. 2%. Ulkomailla asuvien jäsenten maita ovat olleet:

- Ornamo (1928, 1950, 1958): Belgia, Ranska, Ruotsi, USA
- SIO (1949...2004): Belgia, Espanja, Italia, Japani, Ranska, Ruotsi, Saksa, USA
- TEXO (1956...2004): Irlanti, Islanti, Itävalta, Japani, Korea, Kreikka, Norja, Ranska, Saksa, Thaimaa
- MTO (1965...2004): Iso-Britannia, Italia, Puola, Ranska, Saksa
- TKO (1966...2004): Belgia, Espanja, Hollanti, Iso-Britannia, Italia, Ranska, Ruotsi
- TAIKO (1983...2004): Eesti, Hollanti, Iso-Britannia, Italia, Japani, Saksa, USA

Vertaa tuloksia: SION jäsenet jakautuivat alueellisesti vuonna 1973 seuraavasti: Helsinki ympäristöineen 167. Lahti 11, Turku 6, Tampere 2, Jyväskylä 2, Hämeenlinna 1 ja Imatra 1 sekä Ruotsi 3, Espanja 1, Kenia 1 ja Uusi Seelanti (yht. 196).⁶

2004	Helsinki	Muu pääkaup.	Turku	Lahti	Tampere	Oulu	Rovaniemi	Hämeenlinna
ORNAMO	49,3%	20,5%	5,7%	5,6%	4,2%	1,5%	1,5%	1,4%
SIO	202 / 52,6%	91 / 23,7%	15 / 3,9%	28 / 7,3%	10 / 2,6%	4 / 1%	1 / 0,3%	5 / 1,3%
TEXO	155 / 41%	64 / 17%	19 / 5%	13 / 3,4%	21 / 5,6%	9 / 2,4%	8 / 2%	9 / 2,4%
MTO	121 / 46,4%	54 / 20,7%	7 / 2,7%	19 / 7,3%	11 / 4,2%	2 / 0,8%	2 / 0,8%	2 / 0,8%
TKO	177 / 47,5%	56 / 15%	32 / 8,6%	24 / 6,4%	17 / 4,6%	6 / 1,6%	12 / 3,2%	3 / 0,8%
TAIKO	121 / 37%	78 / 24%	20 / 6%	12 / 3,7%	12 / 3,7%	5 / 1,5%	4 / 1,2%	6 / 1,8%

	Kouvola	Kuopio	Forssa	Lappeenranta	Vaasa	Joensuu	Jyväskylä	Seinäjoki
ORNAMO	1,3%	1,3%	1,2%	1,0%	0,9%	0,8%	0,7%	0,7%
SIO				2 / 0,5%	2 / 0,5%	1 / 0,3%	2 / 0,5%	1 / 0,3%
TEXO	10 / 2,7%	9 / 2,4%	11 / 2,9%	4 / 1,1%	5 / 1,3%	5 / 1,3%	5 / 1,3%	5 / 1,3%
MTO	1 / 0,4%	4 / 1,5%		2 / 0,8%	1 / 0,4%		1 / 0,4%	2 / 0,8%
TKO	10 / 2,7%	3 / 0,8%	3 / 0,8%		6 / 1,6%		1 / 0,3%	1 / 0,3%
TAIKO	3 / 0,9%	8 / 2,4%	7 / 2%	10 / 3%	2 / 0,6%	9 / 2,8%	3 / 0,9%	3 / 0,9%

	Mikkeli	Pori	Kotka	Kokkola	Pieksämäki	Savonlinna	Kajaani	Kemi	Ylivieska
ORNAMO	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%
SIO		1 / 0,3%							
TEXO	1 / 0,3%	1 / 0,3%	1 / 0,3%	1 / 0,3%	3 / 0,8%	2 / 0,5%	1 / 0,3%	1 / 0,3%	
MTO	2 / 0,8%	1 / 0,4%	2 / 0,8%	1 / 0,4%			1 / 0,4%	2 / 0,8%	
TKO	3 / 0,8%	2 / 0,5%							1 / 0,3%
TAIKO	2 / 0,6%		3 / 0,9%	2 / 0,6%	3 / 0,9%	1 / 0,3%	2 / 0,6%		

Taulukko VII.4: Ornamolaisten asuinpaikka kaupungeittain v. 2004

5 Ammattinimikkeet ja materiaalit jäsenistön kuvaajana

Auli Irjala on sivunnut ornamolaisten ammattikuvaa selvityksessään (1997) Ornamon jäsenkunnan työtilanteesta ja kansainvälisestä toiminnasta. Hän toteaa että taideteollisuuden kenttä on niin monimuotoinen ja laaja että yksiselitteistä ja toimivaa jaottelua on vaikea tehdä. Kentän määrittelyssä materiaalilähtöisen jaottelun on todettu olevan puutteellinen joissain tilanteissa. Yksiselitteinen ei ole myöskään tuotantotavasta lähtevä määrittely, jossa ovat vastakkain käsintehdyt (taide)esineet ja teollinen massatuotanto.

Irjala käyttää kentän hahmottamiseen ammattityyppien jakamista kahteen pääryhmään: taiteilijat ja suunnittelijat. Tämä jako lähtee toiminta- ja tuotantotavasta, koska taiteilijat (taidekäsityöläiset, tekstiilitaiteilijat) työskentelevät pääosin yksin ja valmistavat myös tuotteensa yksin. Suunnittelijoiden (sisustusarkkitehdit, vaatetus- ja muotisuunnittelijat sekä teolliset muotoilijat) tuotteet valmistaa teollisuus ja työskentely tapahtuu yleensä ryhmässä.⁶⁹

Ornamon jäsenrekisteri sisältää muotoilun alalla toimijoiden ammattinimikkeiden runsauden sarven. Rekisteriin talletetuilla n. 2800 jäsenellä on yhteensä n. 500 erilaista ammattinimikettä. Monilla jäsenillä on useita ammattinimikkeitä, joten erilaiset yhdistelmät kasvattavat nimikkeiden määrää. Enemmän kuin yksi ammattinimike on eniten tkolaisilla: keskimäärin 1,21 nimikettä/jäsen. Seuraavaksi eniten nimikkeitä on taikolaisilla ja mtolaisilla: 1,18 nimikettä/jäsen. Texolaisilla on 1,09 ja siolaisilla 1,04 nimikettä/jäsen. Ammattinimikkeiden määrä/jäsen on kasvanut varsinkin taikolaisilla: vuonna 1983 TAIKOn jäsenillä oli 1,09 nimikettä, vuonna 1998 ylittyi 1,2 nimikkeen määrä ja vuonna 2004 nimikkeitä oli jo lähes 1,3 kpl/jäsen.

Nimikkeiden lajittelun myötä on muodostettu 19 ryhmää. Kunkin järjestön tärkein ammattinimike on erotettu omaksi ryhmäkseen yleisistä taiteilija, muotoilija ja suunnittelija -ryhmistä. Ryhmät sisältävät seuraavat ammattinimikkeet:

- *Arkkitehti* - arkkitehti, näyttelyarkkitehti, rakennusarkkitehti

- *Sisustusarkkitehti* - inredningsarkitekt, Interior Architect, Interior Designer, sisustusarkkitehti, sisustus- ja huonekalusuunnittelija, sisustuskoordinaattori, sisustussuunnittelija, sisustustaiteilija
- *Keraamikko* - keraamikko, keramiker, keraamikko-veistäjä (taidekeraamikko on ryhmässä Taiteilija)
- *Seppä* - hopeaseppä, hopeaseppämestari, jalokiviseppä, kivi- ja kultaseppämuotoilija, kultaseppä, kultaseppämestari, leluseppä, metalliseppä, seppämestari, taideseppä ja taidetakoja
- *Taidekäsityöläinen* - hienopuuseppä, intarsiantekijä, kotikäsityöläinen, kutoja-artesaani, käsityöläinen, lasinpuhaltaja, nukentekijä, pajunpunoja, posliininmaalaja, pukija/ompeilija, puuseppä, taidekirjansitoja, taidekutoja, taidekäsityöläinen, tapettimestari
- *Muotoilija* - diplomimuotoilija, graafinen muotoilija, hopeamuotoilija, koru- ja esinemuotoilija, korumuotoilija, kultasepänalan muotoilija, käsiteollinen muotoilija, lasimuotoilija, puumuotoilija, silmälasimuotoilija, valaisinmuotoilija
- *Teollinen muotoilija* - Industrial Designer, teollinen muotoilija
- *Suunnittelija* - Art designer, Cad-designer, Designer, Design Coordinator, Design Specialist, Fashion Designer, Junior Designer, Senior Designer, Technical Designer, formgivar, formgiver, freelance(r)suunnittelija, graafinen suunnittelija, kenkäsuunnittelija, käsi- ja taideteollinen suunnittelija, käyttöesine-suunnittelija, mallisuunnittelija, muotisuunnittelija, muoti- ja pukusuunnittelija, neulesuunnittelija, näyttelysuunnittelija, painokangassuunnittelija, pukusuunnittelija, silmälasikehyssuunnittelija, teatteripukusuunnittelija, teollinen pukusuunnittelija, teollinen suunnittelija, tuotesuunnittelija, vanhempi suunnittelija, verhosuunnittelija
- *Huonekalusuunnittelija* - huonekalupiirtäjä, huonekalusuunnittelija, kalustesuunnittelija
- *Tekstiilisuunnittelija* - tekstiilisuunnittelija, Textile Designer

- *Vaatesuunnittelija* - neule- ja vaatesuunnittelija, tekstiili- ja vaatesuunnittelija, teollinen vaatesuunnittelija, vaatesuunnittelija, vaate-
tetussuunnittelija
- *Taiteilija* - graafinen taiteilija, kalannahkataiteilija, keramiikka-
taiteilija, koristetaiteilija, korutaiteilija, kuvanveistäjä, kuvataitei-
lija, lasitaideyrittäjä, lasitaiteilija, lavastustaiteilija, mainostaitei-
lija, metallitaiteilija, muotitaiteilija, nukketaitelija, paperitaiteili-
ja, posliinitaiteilija, pukutaiteilija, puutaiteilija, taideteollisen muo-
toilun läänintaiteilija, taidegraafikko, taidekeraamikko, taidemaalari,
taidepuuseppä, teollisuustaiteilija, taideteollisuuspiirtäjä, turve-
tekstiilitaiteilija, valaisintaiteilija
- *Tekstiilitaiteilija* - tekstiilitaiteilija, Textile Artist, textilkonstnär
- *Opettaja* - tuntiopettaja, lehtori, yliopettaja, rehtori, CAD-
opettaja, keramiikan opettaja, koristemaalauksen opettaja, kuval-
lisen ilmaisun opettaja, suunnittelijaopettaja, tuotesuunnittelun
opettaja, vaatesuunnittelun opettaja, kuvaamataidon opettaja, ku-
vataideopettaja, taideopettaja, taiteen pedagogi, käsi- ja taideteol-
lisuusopettaja, KTEO, käsityönopettaja, tekstiiliopettaja, tekstiili-
työpäjänohjaaja, amanuenssi, assistentti, kouluttaja, koulutussuun-
nittelija
- *Johtaja* - johtava taiteilija, kirjapainonjohtaja, koulutuskeskuk-
sen johtaja, liiketoimintajohtaja, linjajohtaja, markkinointijohta-
ja, museonjohtaja, osastonjohtaja, suunnittelujohtaja, taiteellinen
johtaja, toiminnanjohtaja, toimitusjohtaja, tuotejohtaja, tutkimus-
johtaja, työnjohtaja, varatoimitusjohtaja, Design Director, Design
Manager, projektipäällikkö, viestintäpäällikkö, osastopäällikkö, tie-
dotuspäällikkö, toimistopäällikkö, tuotepäällikkö
- *Media* - toimittaja, kriitikko, arvostelija
- *Akateeminen arvo* - Artonomi, Taiteiden yo, Taiteen kandidaatti,
Taiteen maisteri, Keramiikka- ja lasisuunnittelun maisteri, Taiteen
liseniaatti, TaM, FM, MA, BA, MFA, Professori, Emeritaprofes-
sori, Akateemikko

- *Jäsenlaji* - opiskelija, opiskelijajäsen, kokelasjäsen, kunniajäsen
- *Muut* - ammatinharjoittaja, ammattileikkaaja, animaattori, asia-
mies, asiantuntija, CAD visualisoija, ekonomi, esittelijä, fenshui
pukeutumisneuvoja, folkloristi, freelance, galleristi, graafikko, he-
raldikko, insinööri, intendentti, kaivertaja, kartografi, kirjailija,
konsultti, koordinaattori, koristemaalari, kuvittaja, lastenkirjai-
lija, lavastaja, maalari, mainosgraafikko, mainospiirtäjä, modis-
ti, myyjä, neiti, näyttelijätär, piirtäjä, projektitutkija, puvusta-
ja, reklaamipiirtäjä, rouva, studioassistentti, stylisti, taideteknik-
ko, taittaja, teollisuusneuvos, tuotekehittelijä, tuoteneuvoja, tutki-
ja, työpajamestari, valokuvaaja, visualisti, ylitarkastaja, yrittäjä

Ammattinimike on merkitty jäsenrekisteriin 66%:lta ensimmäisen vuosien jäseniä. Vuodesta 1914 lähtien nimike puuttuu vain muutamilta ornamolaisilta (0-4%). Jäsenjärjestöjen kohdalla ammattinimike on merkitty taikalaisilla keskimäärin 99%, tkolaisilla 95%, texolaisilla 93%, siolaisilla 91% ja mtolaisilla 87%:lle jäsenistä. Erilaisten ammattinimikkeiden prosentiosuudet on koottu taulukoihin VII.3-8. Osuuksiin on laskettu mukaan vain ne, joille on merkitty rekisteriin nimike. Vuosikoh-
taisesti osuuksien yhteenlaskettu summa on suurempi kuin 100%, koska monilla on enemmän kuin yksi ammattinimike.

5.1 ORNAMO ry

Ornamon ensimmäisten vuosien jäsenistä suurin osa oli taiteilijoita ja erityisesti tekstiilitaiteilijoita. Seuraavaksi eniten jäseniä kuului Muut-ryhmään. Joukossa oli myös pari arkkitehtiä ja sisustusarkkitehtiä sekä yksi huonekalusuunnittelija ja opettaja.

Vuoden 1928 ornamolaisista on rekisteriin merkitty 130 jäsenen ammattinimike. Heidän joukossaan huomio kiinnittyy erityisesti arkkitehtien kohonneeseen osuuteen. Määrä pysyi 18- 19%:ssa (21-25 henkilöä) vuoteen 1933 asti. Vuonna 1928 joukkoon liittyi ensimmäinen seppä, ke-
raamikkoja oli 5 jäsentä ja taidekäsityöläisiä 2 jäsentä. Opettajia, johta-
vassa asemassa olevia ja akateemisella arvolla nimettyjä oli 4-5 jäsentä.

Vuodelta 1937 on tiedossa 152 jäsenen nimikkeet. Heistä 96 jäsenellä eli 63%:lla on tekstiilitaiteilijan tai jonkin muun taiteilijan nimike. Sisustusarkkitehteja ja arkkitehteja oli 16-18 henkilöä eli 11-12 %. Keraamikkoja ja johtavassa asemassa olevia oli puolet vähemmän. Uusia ammattinimikkeitä olivat teollinen muotoilija, suunnittelija ja toimittaja, joita oli jäsenistössä 1-2 henkilöä.

Graafikoita ja graafisia taiteilijoita ei ole tilastoitu erikseen, mutta arkistossa on säilynyt käsinkirjoitettu luettelo *Ornamon graaffilliset taiteilijat* vuodelta 1947. Luettelossa on 45 jäsentä, mikä on peräti viidesosa reilusta 200 jäsenestä.⁷⁴

Vuoden 1950 tilastossa on nähtävissä SION perustaminen edellisenä vuonna, sillä sisustusarkkitehtien, huonekalusuunnittelijoiden ja arkkitehtien osuudet ovat selvästi aiempaa pienemmät. Näiden ryhmien siirtyminen omaan yhdistykseen nostaa taiteilijoiden ja tekstiilitaiteilijoiden osuutta suhteessa suuremmaksi. Vastaavasti vuonna 1956 tapahtunut TEXOn perustaminen näkyy tekstiilitaiteilijoiden osuuden pienenemisenä. Vuonna 1958 keraamikkoja oli 27 jäsentä eli 18% ja teollisia muotoilijoita 10 henkilöä eli 7% jäsenistöstä. Määrät nousivat tästä vielä muutamalla henkilöllä ennen Taideteollisuusryhmä TKOn perustamista.

Ornamon jäsenistö jakautui vuonna 2004 ammattinimikkeittäin seuraavasti. Nimikkeistä on muodostettu neljä pääryhmää:

- Muotoilijat ja suunnittelijat 51%
- Taiteilijat 29%
- Sisustusarkkitehdit ja arkkitehdit 20%
- Muut 20%

Tilastoon on laskettu mukaan jäsenet, joilla on ammattinimike (yht. 1545 jäsentä, toissijaisia jäseniä ei ole poistettu kokonaismäärästä). Tällä joukolla on keskimäärin 1,2 ammattinimikettä/jäsen.

	Taiteilija	Tekstiili-taiteilija	Arkkitehti	Sisustus-arkkitehti	Huonekalusuunnittelija	Suunnittelija	Teollinen muotoilija	
1912	43,3%	26,7%	6,7%	10,0%	3,3%			
1928	38,5%	16,2%	19,2%	7,7%	0,8%			
1937	38,8%	24,3%	10,5%	11,8%	2,0%	0,7%	1,3%	
1950	40,3%	30,2%	7,5%	2,5%	0,6%	1,3%	1,9%	
1958	42,9%	18,4%	5,4%	2,0%	0,7%	2,0%	6,8%	

	Keraamikko	Taidekäsi-työläinen	Seppä	Akateeminen arvo	Media	Johtaja	Opettaja	Muut
1912							3,3%	23,3%
1928	3,8%	1,5%	0,8%	3,8%		3,8%	3,1%	20,0%
1937	5,9%	0,7%	0,7%	2,0%	0,7%	5,3%	3,3%	10,5%
1950	10,7%	0,6%		3,1%		5,0%	3,8%	11,3%
1958	18,4%	0,7%	1,4%	3,4%		3,4%	4,8%	12,2%

Taulukko VII.5: Ornamolaisten ammattinimikkeet

	Sisustus- arkkitehti	Suunnittelija	Huonekalu- suunnittelija	Muotoilija	Teollinen muotoilija	Taiteilija	Tekstiili- taiteilija	Akateeminen arvo	Opettaja	Jäsenlaji	Muut
1949	100,0%				3,1%						3,1%
1955	100,0%				1,8%						1,8%
1960	98,0%				1,0%	2,0%	1,0%				2,0%
1965	98,3%	0,8%			1,7%	2,5%	0,8%				1,7%
1970	98,7%	0,6%		0,6%	1,3%		0,6%			0,6%	0,6%
1975	99,4%	0,6%		0,6%	1,1%		0,6%			0,6%	0,6%
1980	99,1%			0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%		0,5%	0,5%
1985	99,6%	0,4%		0,4%	0,4%		0,4%		0,4%	0,4%	0,4%
1990	98,4%	0,4%		0,4%	0,4%	0,4%	0,8%	0,4%		0,4%	0,4%
1995	98,8%		0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%		0,4%	0,4%
2000	93,4%	0,3%	0,7%	2,6%			0,3%	1,7%		4,0%	0,3%
2004	90,9%	2,2%	0,9%	5,0%	0,3%			2,5%		5,7%	0,6%

Taulukko VII.6: Siolaisten ammattinimikkeet

	Tekstiili- taiteilija	Taiteilija	Tekstiili- suunnittelija	Vaate- suunnittelija	Suunnittelija	Muotoilija	Teollinen muotoilija	Taidekäsi- työläinen	Opettaja	Sisustus- arkkitehti	Akateeminen arvo	Media	Johtaja	Jäsenlaji	Muut
1956	93,2%	2,3%			2,3%	2,3%							2,3%		2,3%
1960	91,8%	3,1%		1,0%	2,1%	1,0%		1,0%	2,1%	2,1%	1,0%			1,0%	2,1%
1965	93,2%	2,3%		0,8%	2,3%	0,8%		0,8%	2,3%	1,5%	0,8%			0,8%	1,5%
1970	91,7%	1,3%		0,6%	2,5%			1,3%	1,9%	3,2%	0,0%	0,6%		0,6%	2,5%
1975	90,2%	2,2%	1,1%	1,6%	1,6%			1,1%	2,7%	2,2%	2,7%	0,5%		0,5%	2,2%
1980	91,5%	2,4%	1,4%	0,9%	1,4%			0,9%	3,3%	1,4%	2,4%	0,9%	0,5%	0,5%	1,9%
1985	92,5%	1,5%	1,5%	1,0%	2,5%	0,5%		0,5%	2,5%	1,5%	2,0%	1,0%		0,5%	1,5%
1990	90,7%	1,9%	2,3%	1,4%	2,3%	0,5%		0,9%	2,3%	0,9%	2,3%	0,9%	0,5%	0,5%	1,4%
1995	88,5%	2,1%	4,1%	1,2%	2,5%	0,4%	0,4%	1,2%	3,3%	0,8%	1,6%	0,8%	0,4%	0,4%	2,1%
2000	83,4%	2,4%	7,3%	0,7%	3,8%	0,7%	0,3%	1,4%	4,8%	1,0%	1,4%	0,7%	0,3%	0,3%	2,8%
2004	69,4%	2,9%	8,5%	0,5%	5,1%	0,5%	0,3%	1,3%	6,1%	1,1%	1,9%	0,5%	0,5%	12,0%	3,2%

Taulukko VII.7: Texolaisten ammattinimikkeet

	Vaate- suunnittelija	Suunnittelija	Tekstiili- suunnittelija	Taiteilija	Tekstiili- taiteilija	Teollinen muotoilija	Muotoilija	Opettaja	Sisustus- arkkitehti	Arkkitehti	Akateeminen arvo	Media	Jäsenlaji	Johtaja	Muut
1965	13,8%	6,9%		69,0%	6,9%			3,4%			3,4%	3,4%			3,4%
1970	12,7%	14,3%	1,6%	63,5%	4,8%			3,2%			3,2%	3,2%			7,9%
1975	12,9%	21,8%	1,0%	53,5%	5,0%			4,0%			2,0%	3,0%		1,0%	5,9%
1980	22,6%	33,3%	0,6%	35,8%	2,5%	5,7%		1,9%	0,6%		1,3%	3,1%		2,5%	4,4%
1985	35,9%	27,5%	0,7%	32,7%	2,0%	10,5%	0,7%	3,9%	0,7%		2,0%	2,6%		2,0%	2,6%
1990	44,3%	21,5%	0,6%	30,4%	2,5%	6,3%		4,4%	0,6%		2,5%	2,5%		1,9%	3,2%
1995	46,2%	22,2%	0,6%	27,8%	2,5%	7,0%		4,4%	0,6%		2,5%	1,3%		1,9%	3,8%
2000	49,0%	24,2%	0,5%	23,7%	2,0%	6,1%	0,5%	4,0%	0,5%	0,5%	2,0%	1,5%		1,5%	4,5%
2004	47,5%	24,4%	0,5%	22,2%	1,8%	5,4%	1,4%	3,6%	0,5%	0,5%	1,8%	1,8%	4,5%	1,4%	4,5%

Taulukko VII.8: Mtolaisen ammattinimikkeet

	Teollinen muotoilija	Muotoilija	Keraamikko	Seppä	Taidekäsi- työläinen	Taiteilija	Tekstiili- taiteilija	Suunnittelija	Huonekalu- suunnittelija	Sisustus- arkkitehti	Arkkitehti	Opettaja	Akateeminen arvo	Media	Jäsenlaji	Johtaja	Muut
1966	10,8%	2,2%	17,7%	1,6%	0,5%	39,2%	18,8%	1,6%		4,3%	2,7%	4,8%	3,2%			3,8%	9,7%
1970	13,9%	4,2%	24,5%	1,9%	0,5%	33,8%	13,4%	1,4%		3,7%	2,8%	4,2%	2,8%			2,8%	10,2%
1975	17,3%	4,9%	27,1%	2,3%	0,8%	28,2%	9,4%	2,3%		5,6%	1,5%	4,9%	2,6%	0,4%		2,3%	9,4%
1980	24,1%	6,1%	31,8%	4,2%	0,8%	21,8%	5,4%	3,1%		4,2%	0,8%	2,3%	2,7%	0,4%		1,9%	5,7%
1985	38,3%	8,4%	26,3%	3,0%	1,2%	19,8%	6,0%	2,4%		3,6%	0,6%	1,8%	3,0%			0,6%	6,0%
1990	49,4%	10,8%	16,9%	2,4%	1,2%	16,3%	4,8%	3,0%		2,4%	0,6%	2,4%	1,8%			2,4%	4,2%
1995	53,3%	16,2%	11,4%	3,0%	0,6%	14,4%	3,6%	3,0%		2,4%	1,2%	1,8%	2,4%			1,8%	4,2%
2000	54,3%	27,2%	7,0%	2,9%		10,7%	2,5%	3,3%	0,4%	2,5%	0,8%	2,1%	2,9%		7,8%	1,2%	3,7%
2004	46,1%	28,0%	5,9%	2,3%	0,3%	8,2%	1,6%	5,9%	0,3%	2,3%	0,7%	1,6%	2,3%		17,4%	2,0%	4,6%

Taulukko VII.9: Tkolaisten ammattinimikkeet

	Keraamikko	Taiteilija	Tekstiili- taiteilija	Taidekäsi- työläinen	Seppä	Muotoilija	Teollinen muotoilija	Suunnittelija	Tekstiili- suunnittelija	Vaate- suunnittelija	Huonekalu- suunnittelija	Sisustus- arkkitehti	Opettaja	Akateeminen arvo	Media	Jäsenlaji	Johtaja	Muut
1983	49,1%	15,1%	18,9%	5,7%	7,5%	0,0%	0,0%	3,8%				1,9%	3,8%		1,9%			1,9%
1985	47,4%	17,5%	19,3%	3,5%	7,0%	1,8%	1,8%	1,8%		0,9%		0,9%	5,3%		0,9%		1,8%	2,6%
1990	53,6%	17,4%	12,3%	5,1%	5,1%	3,6%	0,7%	2,2%	0,7%			1,4%	8,0%		0,7%		1,4%	0,7%
1995	47,9%	21,4%	10,4%	6,3%	9,4%	5,7%	1,0%	3,6%	0,5%	0,5%		1,0%	5,7%	0,5%	0,5%		1,6%	2,1%
2000	45,2%	19,9%	6,9%	10,3%	11,1%	8,4%	0,4%	4,2%	1,9%	0,8%	0,8%	1,1%	5,7%	1,1%	0,4%		1,1%	4,2%
2004	37,6%	21,1%	7,3%	12,2%	10,1%	12,8%	0,3%	3,4%	1,8%	0,6%	0,3%	0,6%	5,5%	2,4%	0,3%	4,3%	0,9%	5,2%

Taulukko VII.10: Taikolaisten ammattinimikkeet

5.2 SIO ry

Ammattinimikkeet ovat tiedossa SION perustajajoukon rekisteriin merkityillä 34 jäsenellä kahta lukuunottamatta. He olivat kaikki sisustusarkkitehteja, joista kahdella oli myös toinen ammattinimike (teollinen muotoilija ja muu nimike). Ensimmäinen taiteilija ja tekstiilitaiteilija ovat vuodelta 1960 ja suunnittelija vuodelta 1962. Heidän osuutensa on kuitenkin pysynyt aina pienenä. Sen sijaan muotoilija-titteliä käyttävien osuus on noussut vuosien 1967-1995 yhdestä jäsenestä vuoden 2004 16 jäseneen eli 5 prosenttiin.

Huonekalusuunnittelijoita ja muita suunnittelijoita on rekisteriin merkitty yhteensä 10 jäsentä vuonna 2004. Ko. vuonna ammattinimike on kuitenkin merkitsemättä rekisteriin peräti 67 jäseneltä. SION toimistossa 4.6.2004 tehdyn tilaston mukaan huonekalusuunnittelijoita oli n. 10% jäsenistöstä,⁷⁵ joten on syytä olettaa että rekisteriin on merkitsemättä nimenomaan huonekalusuunnittelijoiden ammattinimikkeitä tutkimuksen kohteena oleviin kenttiin.

Ammattinimikkeinä tai niiden osana on 2000-luvulla alettu yhä enemmän käyttää akateemista arvoa tai tietoa jäsenlajista. Tämä on yhteydessä ennen kaikkea opiskelija- ja kokelasjäsenten määrän kasvuun.

5.3 TEXO ry

TEXOn jäsenistöllä on kuten siolaisillakin yksi hallitseva ammattinimike. Tekstiilitaiteilijoita oli perustamisvuonna 93%. Osuus laski alle 90 prosentin vasta vuonna 1995. Ammattinimikkeiden monipuolistumisesta voidaan puhua vasta 2000-luvulla. Tekstiilitaiteilija-titteliä on käytetty yleisesti tekstiiliä työstävien, Taideteollisesta korkeakoulusta valmistuneiden ammattinimikkeinä, vaikka työnkuva olisikin ollut tekstiilituotteiden suunnittelua eikä taideteosten luomista. Ensimmäiset kaksi tekstiilisuunnittelijaa ovat vuodelta 1975. Tosin rekisteriin merkittyä nimikettä on voitu vaihtaa useastikin jäsenyyden aikana. Tekstiilisuunnittelijoiden osuus nousi vuonna 1995 4%:iin ja vuonna 2004 jo 8,5%:iin. Muita suunnittelijoita kuin tekstiilisuunnittelijoita on kuulunut TEXOon alusta alkaen. Suunnittelijoiden osuus oli ennen 2000-lukua n. 2,5%. Vuonna 2004 se on noussut jo 5%:iin.

Muita texolaisten ammattinimikkeitä, joita on yksittäisiä jäseniä enemmän, ovat opettajat ja jäsenlaji-ryhmä eli opiskelijajäsenet. Opettajien määrä on noussut toiminnan alkuvuosien prosentista vuoden 2004 kuuteen prosenttiin. Jäsenlaji oli ammattinimikkeenä 7-12%:lla vuosina 2002-04.

5.4 MTO ry

Taulukosta VII.6 voidaan havaita, että mtolaisilla ei ole yhtä selvästi hallitsevaa ammattinimikettä. Perustamisvuonna 1965 taiteilijat eli muotija pukutaiteilijat muodostivat 69 prosentilla enemmistön jäsenistä. Vaatesuunnittelijoita oli lähes 14% ja muotisuunnittelijoita sekä tekstiilitaiteilijoita molempia n. 7%.

Vuonna 1974 MTOssa tehtiin tittelikysely, johon vastanneet käyttivät tittelinään seuraavia: muotitaiteilija, muotisuunnittelija, designer, muotoilija, teollinen suunnittelija, freelance designer, valmisvaatesuunnittelija, tekstiilitaiteilija, pukusuunnittelija, muotipiirtäjä, mallisuunnittelija ja teollinen taiteilija. Kyselyn vastauksissa korostui tarve erottaa vapaa taiteilija, käsityöläinen ja teollisuudessa toimiva suunnittelija. Muotitaiteilijat pitivät muotitaiteilijan tittelistään, mutta myös nimikkeitä vaatetuotannon taiteilija ja teollinen taiteilija ehdotettiin. Suunnittelijat ehdottivat titteleitä: muotisuunnittelija, tuotesuunnittelija, vaate- / vaatetus- / pukusuunnittelija ja mallisuunnittelija.⁷⁶

Vuoden 1980 tilastossa on nähtävissä ammattinimikkeiden hajanaisuus. Muotitaiteilijat olivat edelleen suurin ryhmä 36%:lla, mutta muotija pukusuunnittelijoita oli lähes yhtä paljon (33%). Vaatesuunnittelijoita oli 22,6%. Tilastossa on laskettu erikseen myös ne, joiden nimikkeessä on sana teollinen. Heitä oli vuonna 1980 5,7%.

Vuonna 1985 suurimman ryhmän asema oli vaihtunut vaatesuunnittelijoille, joita oli 36%. Heidän osuutensa nousi 2000-luvulla lähes 50%:iin. Muotitaiteilijoita oli seuraavaksi eniten, lähes 33%. Muotitaiteilijoiden sekä muoti- ja pukusuunnittelijoiden osuudet ovat kuitenkin olleet suurin piirtein samankokoiset, 22-30%:n välillä, viimeiset 20 vuotta.

Mtolaisissa on myös opettajia (n. 4%), toimittajia (2-3%), tekstiilitaiteilijoita ja johtavassa asemassa olevia (n. 2%).

5.5 TKO ry

Taideteollisuusryhmä TKOssa oli perustamisvuonna 39% taiteilijoita, 18-19% tekstiilitaiteilijoita ja keraamikkoja sekä 11% teollisia muotoilijoita (ks. taulukko VII.7). Monipuoliseen joukkoon kuului myös lähes kymmenen opettajaa, sisustusarkkitehtiä ja johtavassa asemassa olevaa. Lisäksi oli muutama arkkitehti, muotoilija, suunnittelija ja seppä sekä yksi taidekäsityöläinen. Taideteollisuusryhmän toimintavuosina taiteilijoiden määrä alkoi laskea ja varsinkin tekstiilitaiteilijoita oli vuosi vuodelta vähemmän. Sen sijaan keraamikkojen määrä nousi ensimmäisen vuoden 33 jäsenestä 85 jäseneseen, mikä oli 32% jäsenistöstä. Myös teollisten muotoilijoiden osuus kasvoi: se oli 23% ennen TAIKOn perustamista. Kasvavia ryhmiä olivat myös muotoilijat ja sepät.

Teolliset muotoilijat TKOssa oli perustamisvuonna 1983 54 teollista muotoilijaa, sadan raja ylittyi vuonna 1997 ja vuonna 2004 heitä oli 140. Teollisten muotoilijoiden prosenttiosuus oli suurimmillaan 58% vuonna 1998. Vuonna 2004 osuus oli laskenut 46%:iin. Toiseksi eniten oli aluksi keraamikkoja (33%) ja kolmanneksi eniten taiteilijoita (22%). Muotoilijoita oli vuonna 1983 vain 8%, mutta heidän osuutensa alkoi kasvaa 90-luvun alussa yli 10%:n ja lopussa yli 25%:n. Vuonna 2004 muotoilijat olivat toiseksi suurin ryhmä 28%:lla.

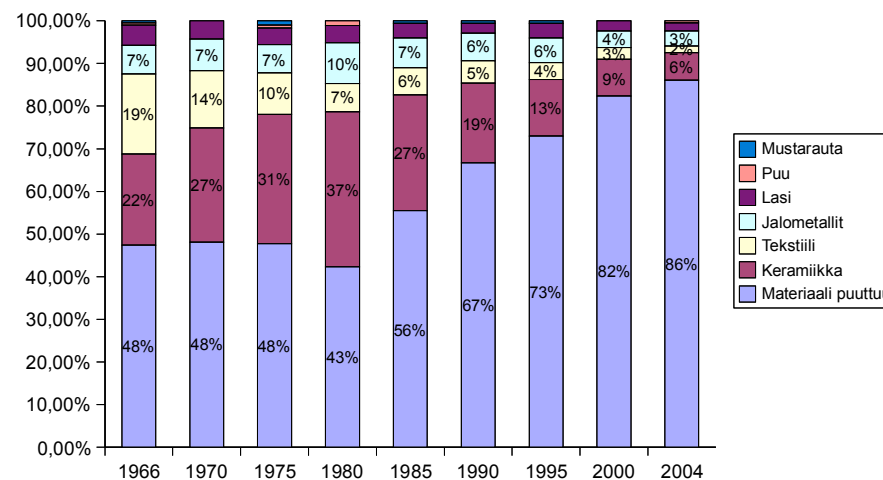
Kolmanneksi suurimmaksi ryhmäksi kasvoi 2000-luvulla opiskelijajäsenet, joita oli 17%. Taiteilijan ammattinimikettä käyttävien osuus oli vuonna 2004 8% (25 henkilöä), mikä teki heistä neljänneksi suurimman ryhmän. Suunnittelijoita ja keraamikkoja oli molempia lähes 6%.

Kuvassa VII.19 on tkolaisia kuvattu myös materiaalityyppien avulla. Kirjasin taikolaisten lisäksi myös tkolaisille tallennustyön kuluessa materiaalin, jos se oli pääteltävissä käytettävissä olleesta tiedosta. Materiaalin avulla voidaan kuvata varsinkin Taideteollisuusryhmä TKO:n jäsenistöä. Tieto materiaalista puuttuu kuitenkin suurelta osalta tkolaisia: ennen TAIKOn perustamista 37-50 prosentilta ja vuodesta 1983 lähtien 52-87%:lta. Näistä suurin osa on teollisia muotoilijoita, joiden työskentelytapa ei yleensä ole materiaalityyppien lähtökohtainen. Todellista puuttuvan tiedon määrää ei voi määrittää.

Taideteollisuusryhmä TKO:hon siirtyi/liittyi vuonna 1966 kuuden eri materiaalin edustajia: keramiikan 22%, tekstiiliin 19%, jalometallien 7%,

lasin 5% sekä puun ja mustaraudan osajia 1%. Keraamikkojen osuus nousi jopa 43 prosenttiin ennen TAIKOn perustamista. Tekstiilialan osajien osuus sen sijaan putosi vain 6%:iin. Jalometallien edustajien osuus kasvoi 10%:iin. Lasin, puun ja mustaraudan osuudet pysyivät ennallaan.

Teolliset muotoilijat TKOssa materiaalityyppien määrittämien osuudet alkoivat nopeasti pienentyä. Em. materiaalityyppien suuruusjärjestys pysyi kuitenkin samana. Poikkeuksena on tekstiili, jonka osuus tuli jo vuonna 1979 pienemmäksi kuin jalometalleja työstävien määrä. Vuonna 2004 osuudet olivat keramiikka 6%, jalometallit 3%, tekstiili ja lasi 2% sekä puu 1%.

Kuva VII.19: Tkolaisten materiaalityypit v. 1966-2004

5.6 TAIKO ry

TAIKO:n jäsenistöön on kuulunut edustajia kaikista ammattinimikeryhmistä arkkitehteja lukuunottamatta (ks. taulukko VII.8). Eniten on

aina ollut keraamikkoja, parhaimmillaan 54% vuonna 1990. 2000-luvulla osuus oli kuitenkin enää n. 40%:ssa. Keraamikko -nimikettä käytti perustamisvuonna 26 henkilöä ja sata täytyi vuonna 1997. 2000-luvulla keraamikkojen määrä on pysynyt paikoillaan n. 120 henkilössä. Seuraavaksi eniten on ollut taiteilijoita (n. 20%). Vuonna 1984 taiteilijanimikettä käytti 15 henkilöä, 90-luvun puolivälissä n. 40 ja vuonna 2004 jo 69 jäsentä. Tekstiilitaiteilijoita on koko toiminnan ajan ollut n. 20 henkilöä, vaikka suhteellinen osuus jäsenistöstä onkin pudonnut.

Muotoilijoiden määrä kasvoi merkittävästi alkuvuosien muutamasta henkilöstä, 20:een v. 1999 ja 42 jäseneseen vuonna 2004. Vastaava nousu tapahtui taidekäsityöläisten määrässä: 20 ylittyi vuonna 1997 ja 40 täytyi vuonna 2004. Myös seppien eli jalometallien kanssa työskentelevien määrä nousi 80-luvun alle kymmenestä 2000-luvun yli 30 henkilöön.

Opettajan titteliä tai lisätitteliä käytti n. 10 henkilöä 2000-luvulle asti, jolloin heidän määränsä nousi lähelle 20 jäsentä eli n. 6%:a. Lisäksi TAIKOon kuuluu yksittäisiä jäseniä, jotka käyttävät teollisen muotoilijan, sisustusarkkitehdin, huonekalu-, tekstiili- tai vaatesuunnittelijan, toimittajan tai johtajan ammattinimikettä.

Toimiessani TAIKOn järjestösihteerinä kevästä 2002 lähtien tein jäsenrekisteriin materiaaliin pohjautuvan lajittelun taikolaisista. Ryhmät ovat keramiikka, tekstiili, jalometallit, lasi, puu, paperi, mustarauta ja kierrätysmateriaalit (sekä kivi). Näin julkaistavaan jäsenluetteloesitykseen saatiin parhaiten jäseniä kuvaava ryhmittelytapa. Yhden materiaalin valinta kuvaamaan toiminnan sisällöä osoittautui hankalaksi vain muutamille jäsenille, jotka työskentelevät useiden materiaalien kanssa. Heille rekisteriin kirjattiin useampi materiaali, mutta ryhmittelyä varten oli valittava niistä tärkein. Ryhmittely sai sekä kiitosta monipuolista jäsenistöä selventävänä tapana että kritiikkiä jo aikansa eläneenä tapana kuvata taidekäsityöläisiä.

Kuvassa VII.20 on esitetty pylväsdigrammina materiaaliryhmien osuudet viiden vuoden välein vuosina 1983-2004. Tieto on voitu kirjata lähes kaikilta jäseniltä. Materiaali on määrittelemättä keskimäärin 10 jäseneltä vuosittain. Keramiikka on aina ollut selvästi suurin materiaaliryhmä. TAIKOn perustamisvuonna keramiikan edustajia oli 57%.

Osuus nousi yli 60 prosentin vuosina 1987-93. 2000-luvulla keraamikkoja on ollut n. 50%. Toiseksi suurin ryhmä oli kymmenen ensimmäisen vuoden ajan tekstiilialan osaajat. Tekstiilin osuus oli aluksi 21%, mutta se laski 12 prosenttiin vuonna 1993. Siitä lähtien tekstiili ja kolmanneksi suurin ryhmä: jalometallit ovat olleet samankokoisia. Aluksi osuus oli n. 10%, mutta vuonna 2004 jo n. 15%.

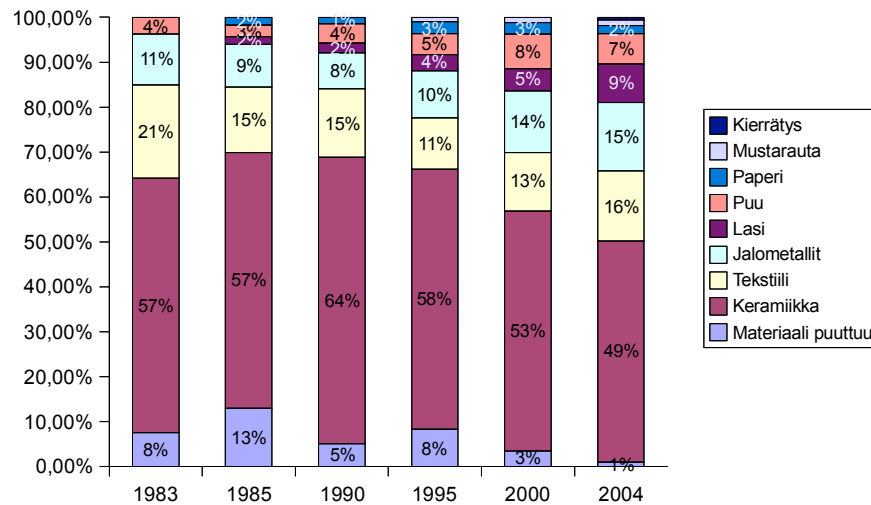
Muut materiaaliryhmät ovat pienempiä. Perustamisvuonna neljännen ryhmän muodostivat puuta materiaalinaan työstävät jäsenet. Heitä oli 4% taikolaisista. Jo seuraava vuonna jäseneksi liittyi myös lasin ja paperin kanssa työskenteleviä henkilöitä. Puu, lasin ja paperin osuudet olivat muutaman prosentin luokkaa 1990-luvun alkupuolelle asti. Paperin osuus on pysynyt 2-3%:ssa, mutta lasin ja puun osajien määrä on kasvanut. Lasin osuus on noussut viidestä yhdeksään prosenttiin ja puun osuus on kasvanut viidestä 7-8%:iin vuosina 1996-2004. Pienimpien ryhmien, mustaraudan ja kierrätysmateriaalien edustajia on ollut vain muutamia jäseniä (1-2%). Ensimmäinen mustaraudan takoja on vuodelta 1992 ja kierrätysmateriaalien hyödyntäjä vuodelta 2002.

6 Toimintatapa

Jäsenrekisterin osoitekenttään talletetuista tiedoista voidaan koota joidenkin tietoja ornamolaisten työllistymisestä. Täysin luotettavan tilastotiedon esittämisen esteinä ovat kuitenkin tiedon puutteellisuus, toimintatapojen moninaisuus ja ajallisen määrityksen puuttuminen. Rekisteriin ei ole voitu merkitä, mitä vuosia tieto työpaikasta koskee. Tietoa työpaikasta ei ole ollut saatavilla erityisesti Ornamon toiminnan alkupuolen jäseniltä. Tieto puuttuu keskimäärin 72% ornamolaisilta vuosina 1911-65. Jäsenjärjestöjen kohdalla tieto työpaikasta puuttuu siolaisilta keskimäärin 37%, texolaisilta 42%, mtolaisilta 48%, tkolaisilta 39% ja taikolaisilta 19%.

Osoitekentän tietoja on lajiteltu seuraavalla tavalla:

- *Koulu* - Koulutuksen alalla työskentelevien määrä on laskettu yhteen perus-, keski- ja korkeakoulutasoisista kouluista. Joukossa on mm. ammattikorkeakouluja, kuvataidekouluja, käsi- ja taideteolli-

Kuva VII.20: Taikolaisten materiaalityyppiryhmät v. 1983-2004

sia oppilaitoksia, mutta myös lukioita ja opistoja.

- *Suuryritykset* - Muotoilun alalla toimivia / alaa hyödyntäviä yrityksiä ovat A. Tillander, Artek, Anttila, Arabia (Hackman, Wärtsilä), Asko, Evata Finland, Finlayson, Finn-Flare, Fiskars, Helkama, Helmi Vuorelma, Isku, Kalevala Koru, Kesko, L-Fashion Group, LT-konsultit, Luhta, Marimekko, Martela, Metso, Nanso, Nokia, Pukki-la, Rosenlew, Skanno, Stockmann, Yleisradio, Rakennustieto, Suomen Käsityön Ystävät, Tampella, Tehokaluste, Valmet ja Yhtyneet Kuvalehdet. Mukana eivät ole kaikki rekisteriin kirjatut yritykset.
- *Ei-kaupallinen* -ryhmässä on kunnallisia ja valtiollisia työpaikkoja kuten rakennusvirasto, museovirasto, opetusvirasto, kulttuuriasiainkeskus, vankila, kaupunginteatteri, maanmittaushallitus, opetushallitus, rakennushallitus, taidetoimikunta, ympäristöministeriö, puolustusministeriö, Suomen Rakennustaiteen museo, Suomen valokuvataiteen museo ja Taidemuseo.
- *Itsenäinen* -ryhmään on otettu oman yrityksen tai toiminimen alla työskentelevät. Näitä on etsitty osoitekentästä sanoilla: ammatinharjoittaja, ateljee, design, galleria, osuuskunta, paja, studio, tmi, työhuone ja verstaas.
- *Toimisto* - Useamman muotoilualan ihmisen muodostama yritys, joita on etsitty tietokannasta sanoilla: arkkitehtitoimisto, sisustusarkkitehtitoimisto, suunnittelutoimisto ja muotoilutoimisto.

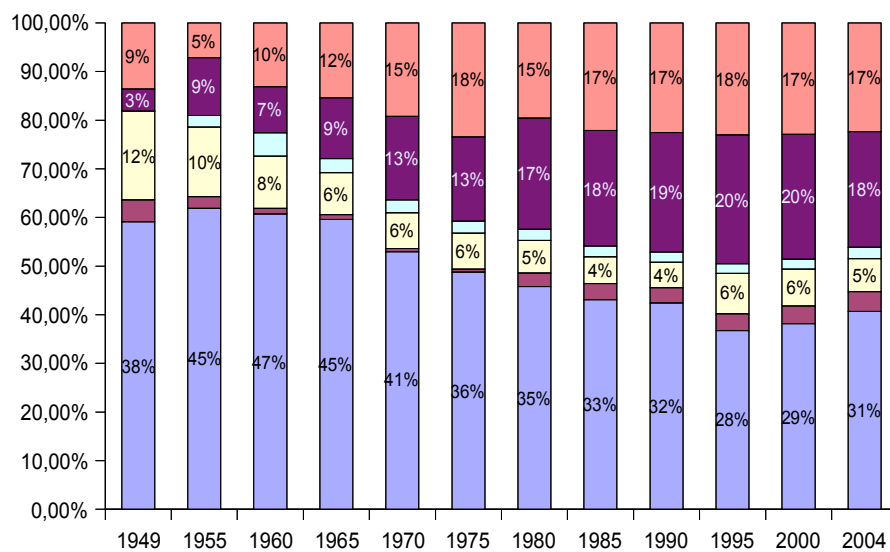
Jäsenrekisterin osoitekenttä sisältää työpaikkoja, joita ei ole laskettu mukaan em. lajitteluun. Siksi tilastoista kootut prosenttiluvut ovat yhteensä alle 100%, keskimäärin 75-90%.

Ornamon ensimmäisten vuosien jäsenten kohdalla tietoja työpaikasta on vain muutamilta jäseniltä, joten yleistä ei voi tehdä. Aikavälillä 1911-1948 työpaikka on merkitty koulutuksen alalla työskenteille kasvavasti 2-10 henkilölle, suuryritys tai itsenäinen toimintamuoto 1-14 jäsenelle, ei-kaupallinen työpaikka tai toimisto vain 0-3 henkilölle.

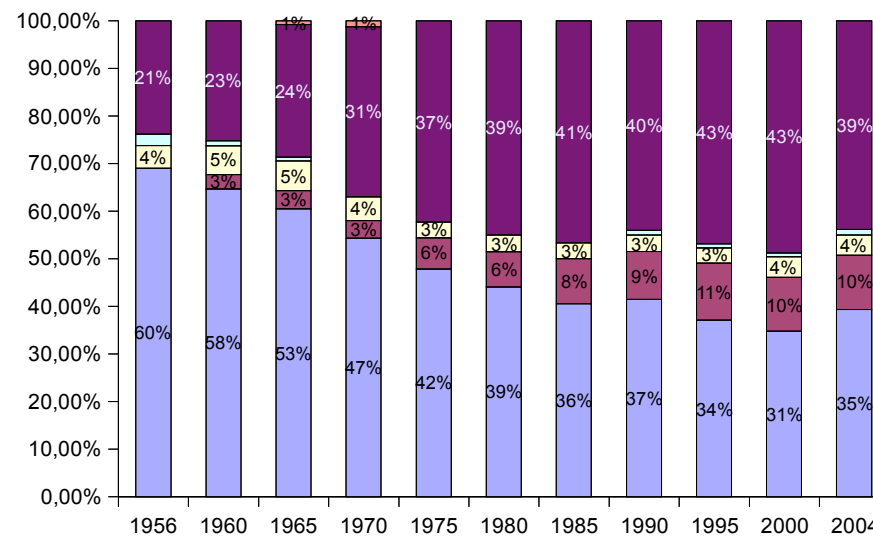
Kuvassa VII.22 on esitetty siolaisten työpaikkojen osuuksia viiden vuoden välein. Perustamisvuonna suurimman ryhmän muodostivat suurissa yrityksissä työskennelleet. Tämä 10-13% kokoinen ryhmä pysyi

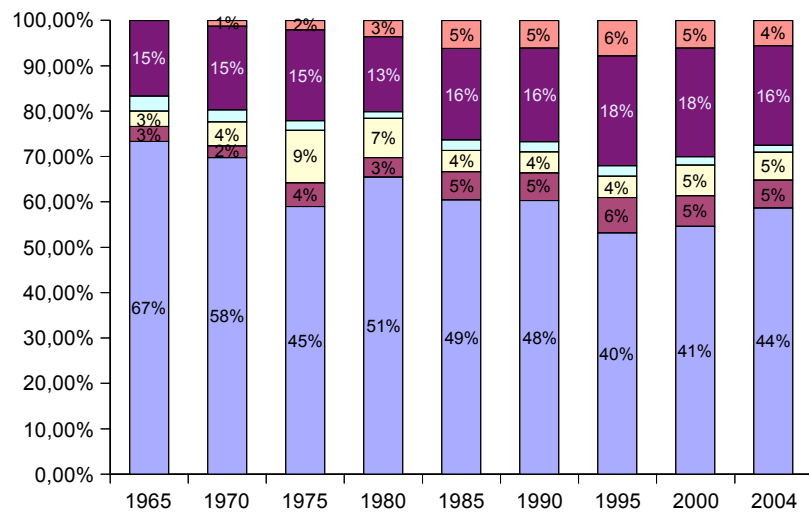
Kuva VII.21: Jäsenjärjestöjen työpaikat -diagrammien värit

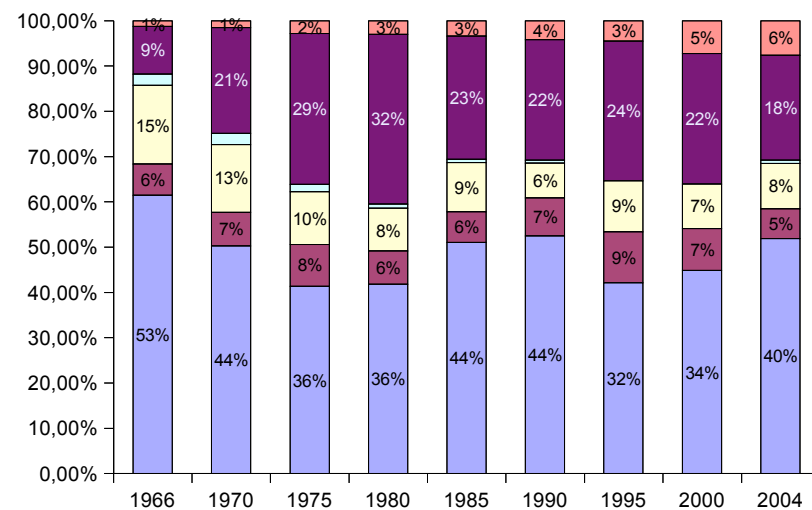
Kuva VII.22: Siolaisten työpaikat v. 1949-2004

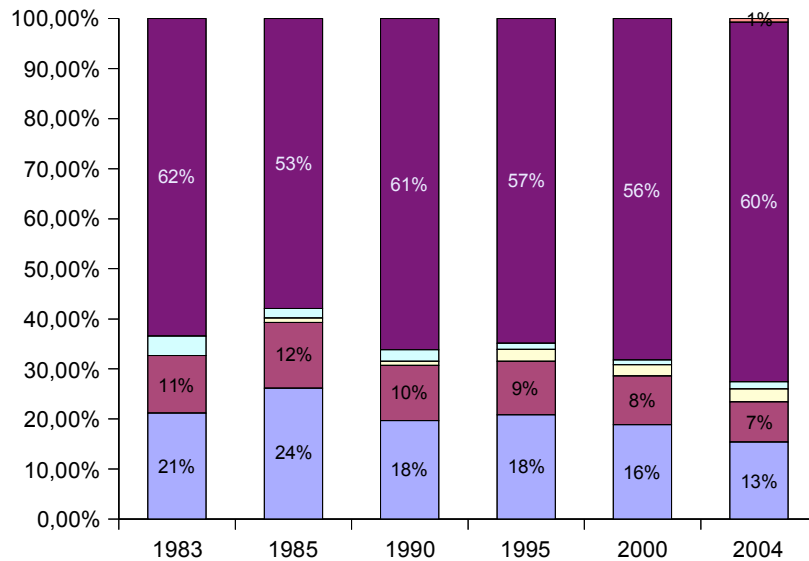
Kuva VII.23: Texolaisten työpaikat v. 1956-2004

Kuva VII.24: Mtolaisten työpaikat v. 1965-2004

Kuva VII.25: Tkolaisten työpaikat v. 1966-2004

Kuva VII.26: Taikolaisten työpaikat v. 1983-2004

suurimpana vuoteen 1957 asti. Sitten sen osuus alkoi pienentyä ja on pysynyt 4-6%:ssa koko toiminnan ajan. Tarkastelun kohteena olevista suuryrityksistä siolaiset ovat työskennelleet/työskentelevät seuraavissa: Artek, Anttila, Arabia, Asko, Evata Finland, Helkama, Isku, Kesko, LT-konsultit, Martela, Nokia, Skanno, Rakennustieto ja Tehokaluuste. Vuonna 1949 toiseksi suurimman ryhmän muodostivat toimitoissa työskennelleet 9%:n osuudella. Koulutuksen alalla ja itsenäisinä yrittäjinä työskennelleitä oli molempia 3%. Tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava että perustamisvuonna tieto puuttuu 38%:lta ja merkittävä työpaikkaa ei ole laskettu mukaan luotuihin työpaikkaryhmiin 35%:lta jäsenistä.

Osuuksia voidaan verrata vuoden 1957 yleiskokouksen pöytäkirjan liitteenä olevaan laskelmaan siolaisten toimialoista. Vuonna 1957 siolaiset työllistyivät seuraavasti: suurlaitokset 36, kauppa 22, ei toimi alalla 16, yksityiset arkkitehtitoimistot 14, oma toimisto 13, teollisuus 9 ja opetus 5 jäsentä.⁷⁷ Prosentteiksi muutettuna ja tilaston VII.22 ryhmitelyä käyttäen osuudet ovat suuryritykset 39%, toimisto 23% ja opetus 4%.

SION jäsenistön kaksi suurinta työllistymistapaa ovat vuodesta 1961 lähtien olleet itsenäiset yritykset ja toimistot. Näiden osuus on kasvanut n. 10%:sta lähes 20%:iin. Koulutuksen alalla työskennelleiden osuus on pysynyt alkuvuoden 3%:ssa. Ensimmäinen rekisteriin merkitty eikaupallinen työpaikka on vuodelta 1953. Siitä lähtien tämän ryhmän osuus on ollut 1-2%.

TEXOn jäsenien selkeästi yleisin toimintatapa on aina ollut itsenäinen: yrittäjäys, oma työhuone, toiminimi (ks. kuva VII.23). Tämän ryhmän osuus on ollut perustamisvuonna 21% ja suurimmillaan 43%:ssa se on ollut vuosina 1995-2001. Vuonna 2004 osuus oli laskenut 39%:iin. Toiseksi suurimman ryhmän muodostavat koulutuksen alalla työskentelevät. Sen osuus on kasvanut kolmesta kymmeneen prosenttiin. Suuryrityksissä työskenteli vuosina 1959-65 5-6% texolaisista, mutta tämän jälkeen enää 3-4%. Osuus koostuu seuraavista yrityksistä: Artek, Anttila, Asko, Finlayson, Helmi Vuorelma, Isku, Marimekko, Metso, Skanno, Stockmann, Suomen Käsityön Ystävät ja Tampella. Näistä Finlayson on merkittävin työllistäjä. Pienin ryhmä on yhden prosentin

osuudella ei-kaupallinen työpaikka. Toimisto-ryhmään on kuulunut vain muutamia jäseniä vuosina 1962-81.

Myös mtolaisilla suurin ryhmä on itsenäinen toimintatapa (ks. kuva VII.24). Sen osuus on vaihdellut 13-18%:n välillä. Toimistossa, suuryrityksissä ja koulutuksen alalla toimivien ryhmät ovat olleet suurin piirtein samankokoisia, 3-6%. Poikkeuksena on vuodet 1975-80, jolloin suurten yritysten osuus kasvoi 7-9%:iin. Mtolaisia työllistäneitä yrityksiä ovat mukaan lasketuista Finn-Flare, Kesko, L-Fashion Group, Luhta, Marimekko, Nanso, Nokia, Stockmann ja Yleisradio. Ei-kaupalliselle alalle on työllistynyt aluksi kolme prosenttia, mutta osuus on pienentynyt yhteen prosenttiin 90-luvun lopulla.

Perustamisvuonna 1966 TKOon liittyneistä oli suuryrityksissä työskenteleviä 15%, itsenäisesti toimivia 9%, koulutuksen alalla olevia 6%, ei-kaupallisessa työpaikassa olevia 2% ja toimistossa työskenteleviä 1% (ks. kuva VII.25). Tieto työpaikasta puuttuu n. puolelta jäsenistä ja em. ryhmiin laskemattomia on 14%. Itsenäisesti työskentelevistä tuli suurin ryhmä jo vuonna 1969. Heidän osuutensa oli suurimmillaan 36%:ssa vuonna 1982. Teolliset muotoilijat TKOssa osuus väheni reiluun 20 prosenttiin ja edelleen 18%:iin 2000-luvulla.

Suuryrityksissä työskennelleiden tkolaisten osuus laski alle kahdeksaan prosenttiin vuodesta 1977 lähtien. Taideteollisuusryhmä TKOn jäseniä työllistäneitä yrityksiä olivat erityisesti Arabia ja Stockmann sekä jonkun verran muita yrityksiä enemmän myös Artek ja Yhtyneet Kuvalehdet. Teolliset muotoilijat TKOssa parhaimmat työllistäjät ovat olleet Arabia, Kalevala Koru, LT-konsultit ja ylivoimaisesti suurimpana Nokia. Toimistoissa työskentelevien osuus on mtolaisten tavoin noussut muutamasta prosentista 6-7%:iin 2000-luvulla.

TAIKOn jäsenistön toimintatavoista itsenäisinä yrittäjinä työllistyneet muodostavat muiden järjestöjen jäseniä huomattavasti suuremman osuuden. Osuus on pysynyt toiminnan aikana n. 60%:ssa. Toinen huomiota kiinnittävä piirre on, että toimistoissa työskenteleviä on tullut jäseneksi vasta vuonna 2004. Myöskään ei-kaupallisia ja suuryritysten työpaikkoja ei ole ollut monilla taikolaisilla. Ei-kaupallisten osuus on pienentynyt perustamisvuoden neljästä prosentista yhteen prosenttiin ja suuryritysten kasvanut nolasta kahteen prosenttiin.

Suuryrityksistä eniten taikolaisia työllistäneitä ovat Arabia ja Kalevala Koru. Koulutuksen alalla työskentelevien osuus on TAIKOssa vastaava kuin TEXOssa. Koulut ovat työllistäneet taikolaisia vuonna 1984 peräti 13%. Vuonna 2004 osuus on laskenut 7 %:iin. Taikolaisten kohdalla em. tulokset ovat muita järjestöjä luotettavampia, koska työpaikka puuttuu vain 13-24%:lta.

Erilaisia yrittäjien toimintamuotoja on laskettu Ornamon toimiston puolesta jäsenrekisteriä läpikäymällä mm. SIOssa (Kirsti Porttinen) ja TAIKOssa (Soile Hovila) vuoden 2005 alussa. Näiden laskelmien mukaan SION varsinaisista jäsenistä on 73% yrittäjiä ja TAIKOn jäsenistä 72%. Siolaisista yrittäjistä työskentelee toimistoissa 42% ja studiossa 24%. Lisäksi 33%:lla on yksittäisiä eri toimintamuotoja kuten työhuone ja tmi tai yrityksen nimestä ei voi päätellä toimintamuotoa. Oy on yritysmuotona 46%:lla ja ky 9%:lla. Yritysmuoto ei sis. yrityksen nimeen 45%:lla. Taikolaisten yrittäjien toimintamuotona on työhuone, paja tai studio 55%:lla, toiminimi 9%:lla, oy 7%:lla ja ky 2%:lla. Yritysmuoto ei ole tiedossa 27%:lla.

Yhteenveto vuoden 2004 Ornamon jäsenistä: Niillä 1164 jäsenellä, joille rekisteriin on merkitty työpaikka, on toimintamuotona

- 45% ateljee, paja, studio, tmi, työhuone, verstaas...
- 9% toimisto
- 9% koulutusalan työpaikka
- 7% suuryrityksen työpaikka
- 2% Ei-kaupallinen kunnan, kaupungin tai valtion työpaikka
- Luokittelemattomia työpaikkoja 29%.

7 Tiedonkulun välineet - sähköpostin ja kotisivujen yleisyys

Ornamon jäsenistölle tiedotetaan pääasiassa postitettavalla Ornamo-tiedotteella, joka ilmestyy noin kuuden viikon välein. Tiedote lähetetään

opiskelijajäsenille ja muille halukkaille ainoastaan sähköisenä pdf-muotoisena linkkinä. Jäsenille tiedotetaan paljon myös sähköpostitse: viikoittain ilmestyvällä viikkotiedotteella. Tämä tiedottamismuoto on ollut koko Ornamon käytössä vuodesta 2002 alkaen.

Jäsenrekisteriin on merkitty sähköpostiosoite vuoden 2004 jäsenille seuraavasti:

- SIO 66% jäsenistä
- TEXO 56%
- MTO 63%
- TKO 67%
- TAIKO 69%

Jäsenet voivat tiedottaa Ornamon avulla toiminnastaan *Ornamo Openin* portfolio-palvelun kautta ja myös Ornamon kotisivujen avulla. Kotisivuilla oleviin jäsenluetteluihin oli vuonna 2004 liitetty jäsenten email-osoitteet ja kotisivujen osoitteet. TKO ylläpiti kotisivuillaan teollisten muotoilijoiden toimistojen ja ammatinharjoittajien luetteloa ja SIO sisustusarkkitehtitoimistojen luetteloa. TAIKO tarjosi jäsenilleen mahdollisuutta yksisivuisen kotisivun toteuttamiseen toimiston puolesta. Myös Ornamo Openin portfolio-sivut toteutettiin toimistolla jäsenen sitä pyytäessä.

Rekisteriin jäsenten kotisivujen osoitteet päätyivät em. tallentamistapoja huonommin, sillä vuoden 2004 jäsenistä rekisteriin on merkitty www-osoite vain osalle: SIO 0,8%, MTO 2%, TKO 6%, TEXO 7% ja TAIKO 20%:lle jäsenistä. SION sisustusarkkitehtitoimistojen luettelossa on 70 toimistoa, joista 47 prosentilla on kotisivut.⁵³ TKOn vastaava luettelo sisältää myös 70 toimistoa ja ammattiharjoittajaa, joilla 56%:lla on kotisivut.⁶³

Luku VIII

Kokonaisuuden tarkastelu

Tutkielma Ornamon jäsenistöstä vuosina 1911-2004 pohjautuu sähköiseen muotoon tallennettuun jäsentietokantaan. Työ sisältää selvityksen vuosikymmenten kuluessa käytetyistä erilaisista jäsentiedon paperisista ja sähköisistä tallentamistavoista. Siinä kerrotaan vaiheet, joilla tähän projektiin tarvittava rekisteripohja syntyi, ja tarkastellaan rekisterin ominaisuuksia. Tallennustyön aloittamista hidasti uuteen rekisteripohjaan siirtyminen. Siirtämistä hankaloittivat id-tunnistenumeroinnin puuttuminen ja tekijän kotona suoritettavan tallennustyön aiheuttama kahden rinnakkaisen rekisterin (toimiston rekisteri ja historiarekisteri) syntyminen. Tietoaineisto, joka digitalisoitiin, muodostui ennen kaikkea pahvisista jäsenkorteista ja jäsenten itsensä kirjoittamista tietokavakkeista (n. 2400 kpl). Lisäksi tallennettiin tietoa jäseneksi päässeiden hakukaavakkeilta, jäsenluetteloista (1911-13, 1928, 1936-37, 1950, 1955, 1958) ja pöytäkirjoista. Tietokannan kentät, joita on hyödynnetty tässä tutkielmassa, ovat jäsenyysaika ja jäsenlaji, sukupuoli, syntymävuosi, kodin ja työpaikan osoitteet, ammattinimike ja koulutustapa.

Ornamon jäsentiedon digitalisointiprojektin lähtökohtana oli FileMaker-ohjelmaan toteutettu rekisteri, joka toukokuussa 2004 sisälsi tietoa 1604 jäsenestä. Tallennustyön tuloksena Ornamon jäsenrekisteri sisältää 2838 henkilöä, jotka ovat olleet jäseniä. Henkilömäärä kasvoi 1234 jäsenellä eli 77 prosentilla.

Digitalisoinnin kattavuutta on selvitetty vertaamalla rekisterin vuo-

sittaisia jäsenmääriä Ornamon ja jäsenjärjestöjen toimintakertomuksista koottuihin tietoihin jäsenmäärästä. Jäsenrekisteri jäi puutteelliseksi vuosilta 1914-27 ja 1982-1999. On kuitenkin perusteltua uskoa, että rekisteri sisältää useimmat näinäkin vuosina jäsenenä olleet henkilöt eli ainoastaan heidän jäsenyysaikansa on merkitty liian lyhyeksi. Tallennustyön aikana historiarekisteriä on hyödynnetty onnistuneesti jo useita kertoja edesmenneiden muotoilijoiden henkilö- ja jäsentietojen etsimiseen. Jäsenyysaika on jouduttu päättämään monilla jäsenillä vuoteen 1981, johon asti paperinen jäsenkortisto ylettyi. Digitalisointia kannattaisikin jatkaa hyödyntämällä vuonna 1982 tehtyä ATK-pohjaista rekisteriä. Myös jäsenten erottamis/eroamisvuosien etsiminen olisi yksi keino rekisterin täydentämiseksi. Tosin tätä tietoa on harvoin säilytetty jälkipolville muuten kuin lukumääränä. Toinen tärkeä täydentämistarve olisi kunniajäsenien nimittämisvuosien selvittäminen ja tallentaminen rekisteriin. Rekisteriin on jouduttu arvioimaan paljon jäsenyyksien alkamis- ja päättymisvuosia, koska tilastoinnin tekeminen ei ole mahdollista ilman alku- ja loppuvuosia.

Tilastointi kohdistettiin Ornamon alkupuolen vuosiin 1911-13, 1928, 1937, 1950, 1958 ja jäsenjärjestöjen perustamisvuosiin sekä vuosikymmenittäin. Lopuksi tarkasteltiin uusinta vuotta ja koottiin viiden järjestön luvut yhteen, jotta saatiin kokonaiskuva Ornamosta vuonna 2004.

Tutkittavia asiakokonaisuuksia olivat jäsenmäärät ja niiden kehitty-

minen, erilaisten jäsenlajien jäsenmäärä ja niiden suhde toisiinsa, sukupuolijakauma, ikäjakauma ja keski-ikä, liittymisvuoden ja valmistumisvuoden suhde, koulutus, asuinpaikka lääneittäin ja suurimpien kaupunkien alueilla sekä ulkomailla, ammattinimikkeet ja materiaalit sekä toimintatapa.

Tämä tutkielma on tilastoja tuottavaa perustutkimusta, jossa tuloksia ei ole verrattu järjestöjen tai taideteollisuuden historiaan. Arkistoaineistosta on kuitenkin tutkittu järjestöjen perustamisvaiheet ja jäsenyyttä koskevat säännöt.

Aineistosta tarkasteltiin ensimmäiseksi *jäsenmääriä*. Laskenta oli mahdollista vasta, kun jokaiselle jäsenyysajan jaksolle oli merkitty alkamis- ja päättymisvuosi. Tämä vaatimus kasvatti arvioitun tiedon määrää. Jäsenyysaika koostui monilla henkilöillä useista lyhyistä jaksoista (esim. maksamattomien jäsenmaksujen takia erotettu liittyi pian uudelleen) ja myös jäsenyyksistä useissa eri järjestöissä. Jo Keskusliiton perustaminen ja jäsenten siirtyminen jäsenjärjestöihin aiheutti jäsenyysaikojen pätkittäisyyttä.

Arkistolähteistä selvitettiin Ornamon ensimmäisen ja toisen vuoden jäsenten nimet ja koottiin niistä aakkostettu luettelo. Jäsenmäärä oli tuolloin noin 40 henkilöä. Määrä kasvoi tasaisesti hieman yli 200 jäseneseen ennen vuotta 1949. Jäsenmäärät on esitetty taulukoissa, joissa on rinnastettu jäsenrekisteristä laskettu määrä ja toimintakertomuksista kootut jäsenmäärät jokaisena toimintavuonna.

Sisustusarkkitehdit SIO, Muotitaiteilijat MTO ja Taidekäsityöläiset TAIKO perustettiin n. 30-50 jäsenen joukoilla. Tekstiilitaiteilijat TEXO oli jo alussa suurempi, jäseniä oli 75. Suurin jäsenmäärä toiminnan ensimmäisenä vuonna oli Taideteollisuusryhmä TKolla (yli 200), mutta se syntyikin kaikkien jäsenten siirtyessä pois Ornamosta johonkin jäsenjärjestöön, Keskusliitto Ornamon perustamisvuonna 1966. Jäsenmääristä tarkasteltiin kasvun nopeutta ja tasaisuutta sekä suhdetta muihin jäsenjärjestöihin.

Jäsenmäärien tarkastelu herättää kysymyksen, oliko Ornamo veto-voimainen yhdistys taideteollisuuden alalla toimiville? Siihen voisi etsiä vastausta vertaamalla Ornamoon liittyneiden henkilöiden määrää Taideteollisuuskeskuskoulusta valmistuneiden määrään.

Jäsenmäärät kasvoivat yleensä tasaista vauhtia. 1990-luvun puolivälin jälkeen alkanut kiihtynyt kasvuvauhti selittyy erityisesti alan opiskelijoiden hyväksymisellä jäseniksi. Ilman sitä kasvu olisi selvästi hidastunut TKOssa ja MTOssa. Lisäpohdinnan aiheena voisivat olla esim. syyt, jotka saivat muotitaiteilijoiden yhdistyksen kasvamaan nopeasti vuosina 1975-85, ja jotka pysäyttivät kasvun sen jälkeen 15 vuodeksi noin 200 jäseneseen.

Jäsenmääristä on selvitetty myös *eri jäsenlajien* osuudet. Vaikka ensisijaisia eli varsinaisia jäseniä onkin aina ollut ylivoimaisesti suurin osa jäsenistöstä, erityisesti TKOssa, mutta myös SIOssa ja TEXOssa muiden jäsenlajien osuuden kasvuun tulee kiinnittää huomiota. Samaa palvelua tarvitsevilta ainais- ja opiskelijajäseniltä kertyy jäsenmaksutuloja puolet vähemmän tai ei ollenkaan.

Jäsenistön ominaisuuksista ensimmäiseksi tarkasteltiin *sukupuolijakaumaa*. Vuonna 2004 kaikista ornamolaisista oli 72% naisia ja 28% miehiä. Ornamon perusti hyvin toisenlainen joukko: miehiä ja naisia oli yhtä paljon. Naisten osuus alkoi kasvaa 1940-luvulla. Osuus kasvoi varsinkin TEXOn perustamisen myötä lähes 70 prosenttiin. Toinen naisvaltainen ala tekstiiliin lisäksi on muotiala (TEXO keskim. 99% ja MTO 93% naisia). Eniten miehiä on teollisissa muotoilijoissa: noin 60%. Sisustusarkkitehdeistä miehiä on ollut keskimäärin 45% ja taidekäsityöläisistä 22%.

Syntymävuosi täydennettiin tallennustyön tuloksena monille jäsenille. Ikä puuttuu vain 2-5%:lta jäsenjärjestöjen jäseniä. Ainoastaan Ornamon toiminnan alkuvuosikymmenien jäseniltä syntymävuosi puuttuu 20-40%:lta. Alkuvuosien jäsenet olivat huomattavan nuoria. Vuonna 1912 puolet olivat alle 35-vuotiaita ja heistä suuri osa jopa alle 25-vuotiaita. SION perusti tätäkin nuorempi joukko: alle 35-vuotiaita oli peräti 65%. Nuorten osuus myös pysyi suurena 20 vuotta. Mutta niin kuin Ornamo 1950-luvulla, myös siolaiset alkoivat ikääntyä 80-luvulla ja ikärakenne monipuolistui. 2000-luvun ikäjakaumassa huomiota herättää vanhemman työväestön eli 55-64-vuotiaiden muita ryhmiä suurempi osuus (30%). Eläkeikäisten osuus oli vuonna 2004 noin 18% SIOssa ja TEXOssa. TKOn ikäjakauma on ollut alusta alkaen monipuolinen. Eläkeikäisiä on aina kuulunut Taideteollisuusryhmään ja Teollisiin muotoilijoihin.

Jäsenistön ikärakenteen muutoksia tarkasteltiin myös *keski-ään* laske-
misen avulla. Vuonna 1912 keski-ikä oli 26 vuotta. Keski-ikä alkoi tästä
nousta, mutta nousu hidastui merkittävästi 50-luvulta alkaen. 1940-50-
luvulla keski-ikä nousi 47 vuoteen, mutta vuonna 1996 oltiin edelleen
melkein samassa, sillä keski-ikä oli 49 vuotta.

Tietoa syntymävuodesta käytettiin myös Ornamoon tai
jäsenjärjestöihin *liittymisiin* laskemiseen. Lisäksi koottiin keskiarvo
siitä, miten pian koulutuksesta valmistumisen jälkeen järjestötoimintaan
lähdettiin mukaan. Ensimmäisten vuosien jäsenien liittymisikä oli kes-
kimäärin 23 vuotta ja peräti 11 jäsentä 46:sta ei ollut vielä valmistunut.
Syntymä- ja valmistumisvuodet puuttuvat kuitenkin valitettavan
monelta (50-70% alkuvuosikymmenien jäseniltä).

Jäsenjärjestöjen jäsenien liittymisikä on ollut koko toiminnan ajan
keskimäärin 31-32 vuotta. Ainoastaan taikolaisilla liittymisiän keskiarvo
on korkeampi: 38 vuotta. Opiskelijoidenkaan liittymisikä ei ole kovin al-
hainen, sillä sen keskiarvo on 28 vuotta. Valmistumis- ja liittymisvuoden
välisessä erotuksessa havaittiin heittelemistä jäsenaineuksen vaihdelta.
SIO:n ja TAIKON kohdalla voidaan kuitenkin havaita, että jäseniksi on
hakeuduttu yhä nopeammin valmistumisen jälkeen. Esimerkiksi SIOssa
keskiarvo on pienentynyt 50 vuodessa kymmenestä kolmeen vuoteen.

Tieto *koulutuspaikasta* puuttuu alkuvuosikymmenien jäseniltä lähes
puolelta, mutta jäsenjärjestöjen kohdalla vain 4-5%:lta (SIO, TEXO,
TAIKO) tai 10%:lta (MTO ja TKO). Taideteollinen korkeakoulu on
ylivoimaisesti tärkein koulutusmuoto ornamolaisilla. Vuonna 1928 oli
jopa 8% valmistunut Teknillisestä korkeakoulusta, koska Ornamo ve-
ti jäseniksi myös arkkitehteja. Taideteollinen korkeakoulu oli siolais-
ten ja texolaisten koulutusmuoto lähes 90 prosenttisesti vuoteen 1980
asti. Vuonna 2004 osuus oli enää 77% SIOssa ja 71% TEXOssa. Tai-
dekäsityöläisistä oli tuolloin enää 50% Taideteollisesta korkeakoulusta,
mikä on pienin osuus jäsenjärjestöistä.

Suosituimmat koulut Taideteollisen korkeakoulun jälkeen ovat Lahden
Muotoiluinstituutti ja Kuopion Muotoiluakatemia. Erityisesti mtolaisis-
sa on paljon Lahdesta valmistuneita (25% v. 1980 ja 15% v. 2004). En-
simmäiset (nykyisistä) ammattikorkeakouluista valmistuneet ovat vuo-
delta 1975 (MTO). Kuopion Muotoiluakatemia on ollut erityisesti tai-

dekäsityöläisten suosima koulu : vuodesta 1998 lähtien heidän osuutensa
on ollut keskimäärin 12%. Wetterhoffista on eniten tekstiilitaiteilijoita
(3,2% v. 2004).

Ulkomailla opiskelleita on ollut jäsenistössä koko toiminnan ajan. Ul-
komailla opiskelleet muodostivat, MTOa lukuunottamatta, toiseksi suu-
rimman koulutusryhmän 1980-luvulla. Ornamolaisten koulutuspaikkoja
sijaitsee eniten Pohjoismaissa, Saksassa ja Iso-Britanniassa.

Asuinpaikasta tutkittiin kotiosoitteen postinumeron avulla eri
lääneissä ja suurimmissa kaupungeissa asuneiden osuudet. Jäsenistöstä
suurin osa asuu asuu Helsingissä. Etelä-Suomen läänin osuus oli
vuonna 1928 lähes 88%, 1937 ja 1950 93-95%. Siolaisista on ollut
eteläsuomalaisia 83-88%, MTOssa 77%, TEXOssa ja TAIKOssa 70-75%
ja TKOssa 67-73%. Länsi-Suomen läänissä on asunut erityisesti texo-
laisia (16%) ja mtolaisia (1980 jopa 20%, sen jälkeen n. 10%) ja tko-
laisia (14-20%). Kaupungeista suosituin oli tekstiilitaiteilijoille Tampere
ja muotitaiteilijoille Lahti. Lapin läänissä asui teollisia muotoilijoita (yli
3%) enemmän kuin muiden järjestöjen jäseniä. Myös texolaisia oli Ro-
vaniemeltä (2,7%), mikä johtuu Lapin yliopiston antamasta alan kou-
lutuksesta. Taikolaiset ovat hajasijoittuneet muuta enemmän koko Suo-
men alueelle. Heistä oli Länsi-Suomessa 11-14% ja Itä-Suomessa 6-9%.
Ulkomailla asui ornamolaisia kaikista järjestöistä vuonna 2004 välillä
2% (TKO) - 3,4% (SIO).

Ornamon jäsenrekisteri sisältää taideteollisen alan toimijoiden *am-
mattinimikkeiden* runsauden. Erilaisia nimikkeitä ja niiden yhdistelmiä
on yhteensä noin 500kpl. Siolaisilla oli muita useammin vain yksi ammat-
tinimike, mutta tkolaisilla, taikolaisilla ja mtolaisilla nimikkeitä oli kes-
kimäärin 1,18-1,21kpl/jäsen. Nimikkeet lajiteltiin 19 ryhmään ja lasken-
ta toteutettiin sanojen osien hakuna. Tallentamistyön tuloksena ammat-
tinimike on merkitty rekisteriin 87% (MTO) - 99% (TAIKO) jäsenistä.

Ornamon ensimmäisten vuosien jäsenistä suurin osa oli taiteilijoita
ja erityisesti tekstiilitaiteilijoita. Vuosina 1928-33 jäsenistössä oli peräti
18-19% arkkitehteja. Toinen myöhemmin harvinaistunut ammattiryhmä
olivat graafikot, joita oli vuonna 1947 kootun luettelon mukaan viidesosa
jäsenistöstä.

Vuonna 2004 Ornamon jäsenistö jakautui neljään pääryhmään seu-

raavasti: muotoilijat ja suunnittelijat 51%, taiteilijat 29%, sisustusarkkitehdit ja arkkitehdit 20% ja muut ammattinimikkeet 20%.

Siolaiset ovat puhtaimmin yhden ammattinimikkeen järjestö. Sisustusarkkitehteja on ollut 99-100% vuoteen 1995 asti. 2000-luvulla osuutta pienensi huonekalusuunnittelijoiden ja muotoilijoiden osuuden kasvu. Myös texolaisilla on yksi hallitseva ammattinimike. Tekstiilitaiteilijoita on ollut yli 90% vuoteen 1990 asti. Ammattinimikkeiden monipuolistuminen ajoittuu vasta 2000-luvulle, jolloin tekstiilisuunnittelijoita oli 8,5%, muita suunnittelijoita 5%, opettajia 6% ja opiskelijoita/opiskelijajäsen -nimikkeellä 12%.

Mtolaisille on tyypillistä kuvailevampaa ammattinimikkeen etsintää. Muoti- ja pukutaiteilijoita oli 1980-luvun alkupuolelle asti enemmistö (1966 69%, 1980 36%), mutta vuonna 1985 suurimmaksi ryhmäksi tulivat vaatesuunnittelijat (1985 36%, 2000-luvulla lähes 50%).

Teolliset muotoilijat TKOn ensimmäisien vuosien jäsenistä oli lähes 40% teollisia muotoilijoita. Jäännöksenä Taideteollisuusryhmä TKOsta jäsenenä oli myös paljon keraamikkoja (33%) ja taiteilijoita (22%). Muotoilijoista tuli toiseksi suurin ryhmä vasta 1990-luvun puolivälissä ja vuonna 2004 heitä oli 28%. Pientä osaa tkolaisista voidaan määrittellä myös materiaalilähtöisesti. Vuonna 2004 keramiikan kanssa työskenteleviä oli 6%, jalometallien 3%, tekstiilin ja lasin 2% ja puun 1%.

Taikolaisista on aina ollut eniten keraamikkoja, 2000-luvulla noin 40%. Seuraavaksi eniten on ollut taiteilijoita n. 20%. Muotoilijoiden, taidekäsityöläisten ja seppiä määrä on kasvanut toiminnan aikana vuosi vuodelta. Opettajan nimikettä tai lisänimikettä käytti n. 6% 2000-luvulla. Taidekäsityöläiset on lajiteltu rekisteriin myös heidän työstämiensä materiaalien avulla. Vuonna 2004 keramiikan osuus oli 49%, tekstiilin 16%, jalometallien 15%, lasin 9%, puun 7%, paperin 2%, mustanraudan ja kierrätysmateriaalien 1%.

Viimeisenä suurena asiakokonaisuutena tarkasteltiin *ammattinimimisen tapaa*. Tieto koottiin osoitekenttään merkityistä työpaikoista, vaikka ko. kenttä on hyvin puutteellisesti täytetty. Lisäksi samaan yhteyteen ei ole voinut merkitä, mistä ajankohdasta on kyse. Laskenta toteutettiin sanahakuna määrittelemällä viisi ryhmää. Osaa työpaikoista (10-

25%) ei pystytty sisällyttämään laskentaan. Ryhmät ovat koulu, suuret yritykset, ei-kaupalliset työpaikat, itsenäinen toiminta ja toimisto.

SION jäsenistön kaksi suurinta työllistymistäpaava ovat vuodesta 1961 lähtien olleet itsenäiset yritykset ja toimistot. Näiden osuus on kasvanut n. 10%:sta lähes 20%:iin. Suurissa yrityksissä on työskennellyt 4-6% ja koulutuksen alalla olevien osuus on pysynyt 3%:ssa. TEXOn jäsenien yleisin toimintatapa on aina ollut itsenäinen: yrittäjäyys, oma työhuone, toiminimi (vuosina 1995-2001 43%, 2004 39%). Toiseksi suurimman ryhmän muodostavat koulutuksen alalla työskentelevät. Sen osuus on kasvanut kolmesta kymmeneen prosenttiin. Suuryrityksissä työskenteli vuosina 1959-65 5-6%, mutta tämän jälkeen enää 3-4%. Myös mtolaisilla suurin ryhmä on itsenäinen toimintatapa (13-18%:n osuus). Toimistossa, suuryrityksissä ja koulutuksen alalla toimivien ryhmät ovat olleet suurin piirtein samankokoisia, 3-6%. Poikkeuksena on vuodet 1975-80, jolloin suuryrityksien osuus kasvoi 7-9%:iin.

Taideteollisuusryhmä TKOssa itsenäisesti työskentelevistä tuli suurin ryhmä vuonna 1969. Heidän osuutensa oli suurimmillaan 36%:ssa vuonna 1982. Teolliset muotoilijat TKOssa osuus väheni reiluun 20 prosenttiin ja edelleen 18%:iin 2000-luvulla. Toiseksi suurin ryhmä olivat suurissa yrityksissä työskennelleet (v. 2004 8%). Tieto työpaikasta puuttuu n. 30-40%:lta.

TAIKOn jäsenistön toimintatavoista itsenäisinä yrittäjinä työllistyneet muodostavat muiden järjestöjen jäseniä huomattavasti suuremman osuuden. Osuus on pysynyt toiminnan aikana n. 60%:ssa. Ei-kaupallisia ja suuryrityksien työpaikkoja ei ole ollut monilla taikolaisilla (1-2%). Sen sijaan koulut ovat työllistäneet monia (vuonna 1984 peräti 13%, v. 2004 7 %). Taikolaisten kohdalla em. tulokset ovat muita järjestöjä luotettavampia, koska työpaikka puuttuu vain 13-24%:lta.

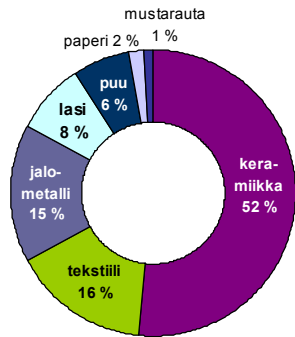
Vuoden 2004 Ornamon jäsenillä (tieto on merkitty 1164 jäsenelle) oli toimintamuotona ateljee, paja, studio, tmi, työhuone, verstaas... 45%, toimisto 9%, koulutusalan työpaikka 9%, suuren yrityksen työpaikka 7% ja ei-kaupallinen kunnan, kaupungin tai valtion työpaikka 2%:lla. Luokittelemattomien työpaikkojen osuus oli 29%.

Luku IX

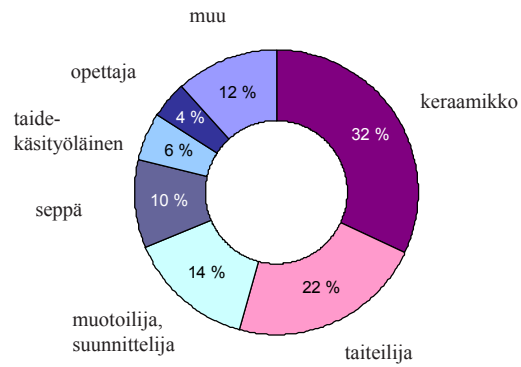
Liitteet

Taidekäsityöläiset TAIKO ry
Tilastotietoa 2003

Materiaaliryhmät

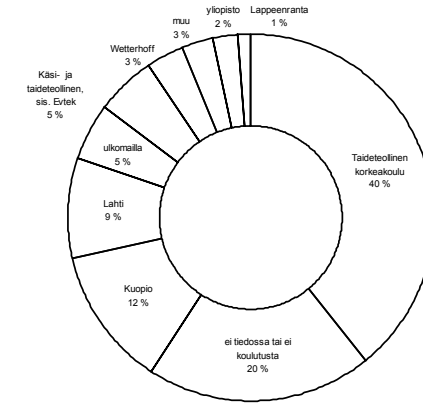
Ammattinimikkeet

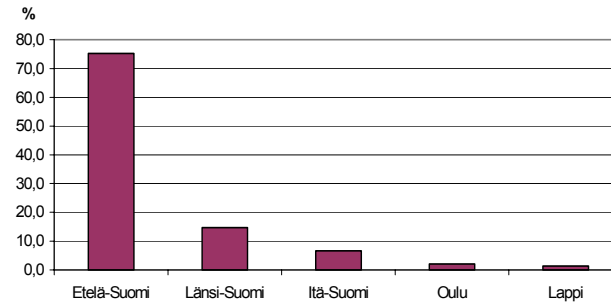
Kuva IX.1: Esitutkimus taikolaisista v. 2003: materiaaliryhmät ja ammattinimikkeet

Taidekäsityöläiset TAIKO ry
Tilastotietoa 2003

Koulutus

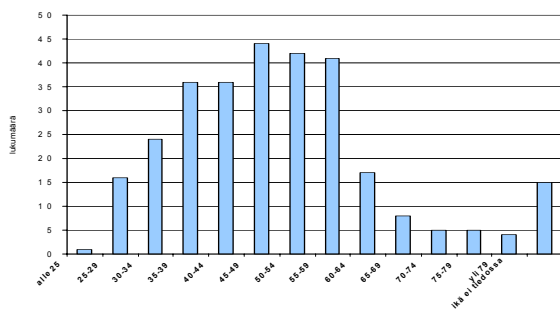
Asuinpaikka lääneittäin

Kuva IX.2: Esitutkimus taikolaisista v. 2003: koulutus ja asuinpaikka

Taidekäsityölläiset TAIKO ry
Tilastotietoa 2003

Ikäjakauma 2003

TAIKOssa on jäseniä kaikista työ- ja eläkeikäisten ikäryhmistä. Syntymävuodet vaihtelevat välillä 1907 - 1979. Eniten taikolaisissa on 45 – 59- vuotiaita. Keski-ikä on **47,8** vuotta. Seuraavaksi eniten on 35 - 44-vuotiaita.

Opiskelijajäseniä on 4,1 %.

Ainasisjäseniä on 4,8 %. Heidän määränsä tulee nousemaan merkittävästi kymmenen vuoden kuluessa.

TAIKOn jäseneksi liittyneiden määrä on pysynyt 2000-luvulla n. 20 henkilössä. Määrä on kaksinkertaistunut 1990-luvun puolivälistä. (Luvuissa ovat mukana ainoastaan jäseninä pysyneet.)

Soile Hovila

Kuva IX.3: Esitutkimus taikolaisista v. 2003: ikäjakauma

Lähdeluettelo

- [1] *Jäsentietolomake ornamolaisille, Texo, Liisa Kota, 1981.* Ornamon arkisto, Taideyliopistojen keskusarkisto, Taideteollinen korkeakoulu.
- [2] *Yrjö Turkka, sähköposti 4.1.2007.* Soile Hovilan muistiinpanot.
- [3] *Ornamon vuosikertomus 1911-12.* Ornamon arkisto.
- [4] Vuokko Vikki. *ORNAMO - Suomen Koristetaiteilijain Liitto.* Esi-
telmä Taideteollisessa Oppilaitoksessa 11.5.1965. Ornamon arkisto.
- [5] Susanna Aaltonen. *Ornamon historiikki?, 2000.*
- [6] *Ornamon vuosikirja 1973.* Ornamon arkisto.
- [7] *Puheenjohtajat, ORNAMOn www-sivut.* Ornamon kotisivut
<http://www.ornamo.fi>.
- [8] *Ornamon toimintakertomus 1955-1956.* Ornamon arkisto.
- [9] *Ornamo-uutiset n:o 5/66, liite 1.* Ornamon arkisto.
- [10] *Avaussanat Teollisuustaitteen Liitto ORNAMOn keskusjärjestöksi
muuttumisen julistamistilaisuudessa 1966.* Ornamon arkisto.
- [11] *Ornamon kevätkokous 23.3.1983.* Ornamon arkisto.
- [12] Jaakko Halko. *Ehdotukset Teollisuustaitelijain Liitolle, 29.10.1965.*
Ornamon arkisto.
- [13] Jaska Halko. *Vauhtia! Toimintaa!, Yliopistolehti 5.11.1965.* julk.
Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta, Ornamon arkisto.
- [14] *Ornamon säännöt 1966.* Ornamon arkisto.
- [15] *Ehdotus ORNAMO r.y:n, muotoilu- ja taideteollisuusjärjestöjen
keskusliiton säännöiksi.* Ornamon arkisto.
- [16] *Jäsenyhdistysten välinen toimintasopimus, joulukuu 1974.* Orna-
mon arkisto.
- [17] Lasse Ollinkari. *Ornamon sisustusjaoston toiminta v. 1950-51,
1.12.1951.* Ornamon arkisto.
- [18] *SION toimintakertomus 1955-1956.* Ornamon arkisto.
- [19] *SION säännöt 1956.* Ornamon arkisto.
- [20] *SION säännöt 2.1.1975.* Ornamon arkisto.
- [21] *SION säännöt 2005.* SIO kalenteri ja vuosikirja 2005.
- [22] *TEXOn toimintakertomus 1956-1957.* Ornamon arkisto.
- [23] *TEXOn säännöt, Ornamon vuosikirja 1973.* Ornamon arkisto.
- [24] *TEXOn säännöt 2006.* TEXO ry, Ornamo.
- [25] Terttu Kannel. *Kertomus Muotitaiteilijat r.y:n perustamiseen val-
mistelevista toiminnoista vv. 1964-65, 1965.* Ornamon arkisto.

- [26] *MTO:n säännöt, Ornamon vuosikirja 1973*. Ornamon arkisto.
- [27] *MTO:n säännöt 2006*. MTO ry, Ornamo.
- [28] *Taideteollisuusryhmä r.y.:n vuosikertomus vuodelta 1966*. Ornamon arkisto.
- [29] *TKOn säännöt 1976*. Ornamon arkisto.
- [30] *Koonti Ornamon yleiskokousta 1966 varten*. Ornamon arkisto.
- [31] *TKOn toimintakertomus ajalta 25.2.1972-28.2.1973*. Ornamon arkisto.
- [32] *TKOn toimintakertomus ajalta 28.2.1973-7.2.1974*. Ornamon arkisto.
- [33] *Ornamo ry, Taidekäsityöläisten kokous 13.3.1974*. Ornamon arkisto.
- [34] *Ornamon toimintasuunnitelma v. 1976*. Ornamon arkisto.
- [35] *TKOn toimintakertomus 1982*. Ornamon arkisto.
- [36] *TKOn toimintakertomus 1983*. Ornamon arkisto.
- [37] *TKOn toimintakertomus 1984*. Ornamon arkisto.
- [38] *TKOn säännöt 18.11.1983*. Ornamon arkisto.
- [39] *TKOn säännöt 2006*. TKO ry, Ornamo.
- [40] *Taidekäsityöläisten yhdistyksen perustava kokous 4.2.1983*. Ornamon arkisto.
- [41] *TAIKOn hallituksen kokous 6.2.1984*. Ornamon arkisto.
- [42] *TAIKOn toimintakertomus 1983*. Ornamon arkisto.
- [43] *Keraamikkojen ja lasitaiteilijoiden oman järjestön perustaminen -kyselyn vastaukset, 1997*. Ornamon arkisto, Ornamon toimisto.
- [44] *TAIKOn säännöt 2006*. TAIKO ry, Ornamo.
- [45] *Sääntöehdotus Piirto Suomen Koristetaiteilijain liiton säännöt, 1911-12*. Ornamon arkisto.
- [46] *Ornamon hallituksen pöytäkirja 1.2.1920*. Ornamon arkisto.
- [47] *Ornamon hallituksen pöytäkirja 24.9.1912*. Ornamon arkisto.
- [48] *Ornamon hallituksen pöytäkirja 13.5.1926*. Ornamon arkisto.
- [49] *Ornamon hallituksen pöytäkirja 22.11.1934*. Ornamon arkisto.
- [50] *Ornamon vuosikertomus 1969*. Ornamon arkisto.
- [51] *Ornamon toimintakertomus 2005*. Ornamo tiedote 4/2006.
- [52] *Taiteilijat O ry:n www-sivut*. <http://www.artists-o.fi>.
- [53] *SIO:n www-sivut v. 2006*. Ornamon kotisivut <http://www.ornamo.fi>.
- [54] *SIO:n järjestösihteeri Kirsti Porttinen 15.4.2005*. Soile Hovilan muistiinpanot.
- [55] *Kirsti Porttinen, sähköposti 5.1.2007*. Soile Hovilan muistiinpanot.
- [56] *TEXOn ensimmäiset säännöt*. Ornamon arkisto.
- [57] *TEXOn vuosikokous 21.10.1966*. Ornamon arkisto.
- [58] *Jäsenyyskriteerit, TEXO ry:n syyskokouksen 26.10.1983 päätös*. Ornamon arkisto.
- [59] *Jäsenkriteerit 2006, TEXOn www-sivut*. Ornamon kotisivut <http://www.ornamo.fi>.
- [60] *Jäsenkriteerit 2006, MTO:n www-sivut*. Ornamon kotisivut <http://www.ornamo.fi>.
- [61] *Ornamon Kiertokirje 8/74, 17.10.1974*. Ornamon arkisto.

- [62] *Kirje hylätylle hakijalle 13.1.1983, sihteeri Sirpa Palojärvi.* Ornamon arkisto.
- [63] *TKOn www-sivut v. 2006.* Ornamon kotisivut <http://www.ornamo.fi>.
- [64] *Minna Borg, sähköposti 4.1.2007.* Soile Hovilan muistiinpanot.
- [65] *TAIKOn kevätkokous 23.3.1984, liite. Vuoden 1985 toimintakertomuksen mukaan sääntömuutos hyväksyttiin lopullisesti kevätkokouksessa 28.3.1985.* Ornamon arkisto.
- [66] *TAIKOn säännöt vuodelta 1986.* Ornamon arkisto.
- [67] *TAIKOn toimintakertomus 2001.* Ornamon arkisto, Ornamon toimisto.
- [68] *Jäsenkriteerit 2006, TAIKOn www-sivut.* Ornamon kotisivut <http://www.ornamo.fi>.
- [69] Auli Irjala. *Selvitys Ornamon jäsenkunnan ammattikunnan ammattikuvasta, työtilanteesta ja kansainvälisestä toiminnasta, 1997.* Taiteen keskustoimikunta, Tutkimus- ja tiedotusyksikkö, Helsinki.
- [70] Yrjö Sotamaa (päätoimittaja). *Taideteollisuuden muotoja ja murroksia - Taideteollinen korkeakoulu 130 vuotta, 1999.* Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja B 62, Helsinki.
- [71] *Lahden muotoiluinstituutin www-sivut.* <http://www.lamk.fi>.
- [72] *Kuopion muotoiluakatemian www-sivut.* <http://www.designkuopio.fi>.
- [73] *Hämeen ammattikorkeakoulu Wetterhoffin www-sivut.* <http://www.wetterhoff.hamk.fi>.
- [74] *Ornamon graafilliset taiteilijat - luonnos, 1947.* Ornamon arkisto.
- [75] *Sisustusarkkitehdit SIO ry:n jäsenet 1.6.2004, Kirsti Porttinen 4.6.2004.* Soile Hovilan muistiinpanot.
- [76] *MTO - Yhteenvedo tittelikyselyn tuloksista 10.06.1974.* Ornamon arkisto.
- [77] *SIO:n yleiskokouksen 14.3.1957 pöytäkirjan liite.* Ornamon arkisto.

Kuvat

II.1	Ornamon jäsenmäärä 1911-2004	5
II.2	SION jäsenmäärä 1949-2004	6
II.3	TEXOn jäsenmäärä 1956-2004	6
II.4	MTON jäsenmäärä 1965-2004	7
II.5	TKOn jäsenmäärä 1966-2004	7
II.6	TAIKOn jäsenmäärä 1983-2004	8
VI.1	Jäsenjärjestöjen koon vertailu vv. 1949-2004 toimintakertomusten mukaan	32
VI.2	Jäsenjärjestöihin vuosittain liittyneiden määrä	34
VI.3	Jäsenjärjestöistä vuosittain eronneiden, erotettujen ja kuolleiden määrä	34
VI.4	Opiskelijajäsenien määrä	35
VI.5	Ainaijäsenien määrä	35
VI.6	Jäsenlajien osuudet jäsenjärjestöissä -diagrammien värit	36
VI.7	SION jäsenlajien osuudet	36
VI.8	TEXOn jäsenlajien osuudet	37
VI.9	MTON jäsenlajien osuudet	37
VI.10	TKOn jäsenlajien osuudet	38
VI.11	TAIKOn jäsenlajien osuudet	38
VII.1	Ornamolaisten sukupuolijakauma 1911-1964 (sis. SION ja TEXOn jäsenet)	40
VII.2	Naisten %-osuus jäsenjärjestöissä 1949-2004	40
VII.3	Ikäjakauman värit	42
VII.4	Ornamon ikäjakauma	42
VII.5	SION ikäjakauma	43
VII.6	TEXOn ikäjakauma	43

VII.7	MTON ikäjakauma	44
VII.8	TKOn ikäjakauma	44
VII.9	TAIKOn ikäjakauma	45
VII.10	Keski-ikä Ornamossa ja jäsenjärjestöissä	46
VII.11	Ornamolaisten koulutus v. 1912-1958	49
VII.12	Siolaisten koulutus v. 1949-2004	49
VII.13	Koulutus TEXOssa ja MTOssa -diagrammien värit	51
VII.14	Texolaisten koulutus v. 1956-2004	51
VII.15	Mtolaisten koulutus v. 1965-2004	51
VII.16	Koulutus TKOssa ja TAIKOssa -diagrammien värit	52
VII.17	Tkolaisten koulutus v. 1966-2004	52
VII.18	Taikolaisten koulutus v. 1983-2004	53
VII.19	Tkolaisten materiaalityöryhmät v. 1966-2004	65
VII.20	Taikolaisten materiaalityöryhmät v. 1983-2004	67
VII.21	Jäsenjärjestöjen työpaikat -diagrammien värit	68
VII.22	Siolaisten työpaikat v. 1949-2004	68
VII.23	Texolaisten työpaikat v. 1956-2004	68
VII.24	Mtolaisten työpaikat v. 1965-2004	69
VII.25	Tkolaisten työpaikat v. 1966-2004	69
VII.26	Taikolaisten työpaikat v. 1983-2004	70
IX.1	Esitutkimus taikolaisista v. 2003: materiaalityöryhmät ja ammattinimikkeet	78
IX.2	Esitutkimus taikolaisista v. 2003: koulutus ja asuinpaikka	78
IX.3	Esitutkimus taikolaisista v. 2003: ikäjakauma	79

Taulukot

VI.1	Jäsenten ja jäsenyyksien määrä 1911-2004 (rekisterin mukaan)	25
VI.2	Ornamon jäsenluettelot 1911-12 ja 1912-13	26
VI.3	Ornamon jäsenmäärä 1911-2004	27
VI.4	SION ja TEXOn jäsenmäärät 1949-2004	28
VI.5	MTON ja TKOn jäsenmäärät 1965-2004	30
VI.6	TAIKOn jäsenmäärä 1983-2004	31
VII.1	Keskimääräinen liittymisikä ja valmistumisvuoden suhde liittymisvuoteen	48
VII.2	Ornamolaisten ulkomaisia koulutuspaikkoja	54
VII.3	Ornamolaisten asuinpaikka lääneittäin ja ulkomailla	55
VII.4	Ornamolaisten asuinpaikka kaupungeittain v. 2004	57
VII.5	Ornamolaisten ammattinimikkeet	60
VII.6	Siolaisten ammattinimikkeet	61
VII.7	Texolaisten ammattinimikkeet	62
VII.8	Mtolaisten ammattinimikkeet	62
VII.9	Tkolaisten ammattinimikkeet	63
VII.10	Taikolaisten ammattinimikkeet	63